

هەریمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پروۆتۆکۆلەکان

١٢٤

سالی / ٢٠٢١ - بەرگی سەدو بیست و چوار

چاپی یەكەم / سالی ٢٠٢٣

پېرېست

پروټوڪۆلى دانىشتنى ژماره (۱۲) ى خولى پېنجه مى هەلبژاردن - سى شەممە ۲۰۲۱/۱۲/۲۱ ل ۵
پروټوڪۆلى دانىشتنى ژماره (۱۳) خولى پېنجه مى هەلبژاردن - چوار شەممە ۲۰۲۱/۱۲/۲۲ ل ۱۵۹

غاز بۆچى كۆنابىتتە، سىيەمىيان: سەندووقى داھاتە نەوتىيەكان بۇ دروست ناكىت ئىتر كۆتايى بەم ھەموو گومان و شكە بىت، زۆر سوپاس.

بەرىز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

پرواناکەم لىژنەى دارايى وەلامى ئەم پىرسىيارانە بداتەو، كاك زياد وەلامتان چىيە، فەرموو.

بەرىز زياد جبار محمد:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە پىشەكى راپۆرتەكمان لەسەر داھات و خەرجىيەكانى ھەرىمى كوردستان بوو، باسى قەرزمان تىدا نەكردوو، زۆر سوپاس.

بەرىز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرىزان ئەندامانى پەرلەمان، ئەو راسپاردانەى كە لىژنە ئامادەيان كىردوو، لە رستىدا ئەو راسپاردانە خۆيان بە ياسا ھەن، وە ئەوانە واجبى قانونى حكومەتى ھەرىمى كوردستان و دامودەزگاكانىيەتى كە جى بەجىيى بكن، پەرلەمان جارىكى تر رايان دەسپىرئتەو بۇ جى بەجىكردنى ئەركە ياساييەكانى خۆيان، ھەر بەرىزىك لەگەل ئەو راسپاردنەى تەكايە دەست بەرزكاتەو؟ بەلى، زۆر سوپاس، پەسەندكرا، ھەر لەم دانىشتنە لىژنەى وزە رادەسپىرئىن بۇ ئامادەكردنى راپۆرتى بەدواداچوونى ژمارەيى بۇ بابەتى ئەو لە (۵۸%)ى خەرجىيە، زۆر سوپاس دەستانخۆش بىت، سەرۆكايەتى ھەردوو لىژنەى ياسايى و رۆشنىبىرى بفرمىون بۇ سەر سەكۆ لىژنەكان، بەرىزان، دەست بە جى بەجىكردنى بىرگەيەكى ترى بەرنامەى كار دەكەين كە بىرىتەيە لە خويىندەو ھى دوو ھەم بۇ پىشنىيازە ياساى پاراستنى ئەرشىف لە ھەرىمى كوردستان_عىراق، لە ناو سەندوقەكاندا دوو شت ھەيە، يەككىيان راپۆرتى راستىنراوى لىژنەى رۆشنىبىرىيە لەلايەن لىژنەى ياسايى، ئەو ھى ترىشيان پىرۆژە ياسايەكە كە لە وەزارەتى رۆشنىبىرى تەبەنى كراو و چوو بۇ ئەنجوومەنى شوورا، بەلام لەبەر ئەو ھى بەپىي پەيرەو ھەر شتىك ھەر پىشنىيازە ياسايەك چوو بۇ بوارى راپۆرت نووسىن ئەولەويەت بۇ پىشنىيازە ياساكەى پەرلەمانە، وە پىرۆژە ياساكەى وەزارەتى رۆشنىبىرى سەربارى ئەو ھى كە پىرۆژەيەكى زۆر باشە، بەلام رېوشوئە ياسايەكانى خۆى نەبىو ھى كە لە ئەنجوومەنى وەزىران پەسەند بكرىت و ئىنجا بۇمان بىت، ئىمە بەردەوام دەبين لەسەر موناقتەشەكردنى راپۆرتى لىژنەكانى خۇمان بەر مەبنای ئەو سى پىشنىيازە ياسايەكى كە پىشكەشكراو بە سەرۆكايەتى پەرلەمان، دەتوان بەرىزتان سوودبىنن لەو پىرۆژە ياسايەكى وەزارەتى رۆشنىبىرى بە مەبەستى دەولەمەندكردنى پىشنىيازە ياساكەى پەرلەمانى كوردستان، چەند ئەندامى پەرلەمان لەگەل ئەو ھى راپۆرتەكە بكرىتە بنەما بۇ موناقتەشە؟ باشە، راپۆرت دەكرىتە بنەما، فەرموون.

بەرىز عباسى فتح صالح:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

بۇ سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان.

بابەت/ راپۆرتى لىژنەى تايەتمەند كە راستاندى بۇكراو لەلايەن لىژنەى كاروبارى ياسايى. لىژنەى كاروبارى ياسايى رۆژى دووشەممە رىكەوتى (۲۰۲۱/۱۲/۶) كاتىمىر (۱۲) كۆبوونەو ھى خۆى ئەنجامدا بە مەبەستى پىداچوونەو و دارىشتنى ياسايى و دلىابوون لە دژ نەبوونى دەقەكانى

لهگه ل دهستور و ياسا كارپيكراره كان به پيى حوكمه كانى ماددهى (۸۵) برگه يه كه م و سييه م له په يره وى ناوخوى په رله مانى كوردستان تاييه ت به راپورتى ليژنه ي رۆشنبيري و كۆمه لگه ي مه دهنى و وه رزش و لاوان، بۆ خویندنه وهى دووهم سه باره ت به پيشنيزه ياساكانى پاراستنى به لگه نامه و دهست نووسه كان _ پاراستنى به لگه نامه و ئهرشيفى نه ته وه يى _ پاراستنى به لگه نامه ي هه رپمى كوردستان، ليژنه ي ياسايى ئه م دارپشتنه وهى خواره وهى پى په سه نده . پيشنيزه ياسا پاراستنى ئهرشيف له هه رپمى كوردستان _ عيراق .

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه رۆكى په رله مان :

به رپزان ئه ندامانى په رله مان، سه باره ت به ناونيشان كى قسه ي هه يه ؟ ئه وانهى له سه ر ناونيشان قسه يان هه يه (ئاشنا خان، د. اسماعيل، حسيبه خان، جوان خان، شايان خان، شيرين امين، شيخ ظاهر، ماموستا ابوبكر)، فه رموو ئاشنا خان .

به رپز ئاشنا عبدالله قادر :

به رپز سه رۆكى په رله مان .

له سه ر پيشنياره كه من پيشنيار ده كه م بكرپت به پيشنيزه ياسا پاراستنى به لگه نامه و ئهرشيف له هه رپمى كوردستانى عيراق، زۆر سوپاس .

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه رۆكى په رله مان :

د. شايان فه رموو .

به رپز شايان كاكه صالح محمد :

به رپز سه رۆكى په رله مان .

پشتگيري له پيشنياره كه ي ئاشنا خان ده كه م، زۆر سوپاس .

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه رۆكى په رله مان :

جوان خان فه رموو .

به رپز جوان يونس محمد :

به رپز سه رۆكى په رله مان .

منيش هه مان تيبينى ئاشنا خانم هه بوو، زۆر سوپاس .

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه رۆكى په رله مان :

حسيبه خان فه رموو .

به رپز حسيبه سعيد ابراهيم :

به رپز سه رۆكى په رله مان .

من پيشنيار ده كه م بكرپت به پيشنيزه ياسا پاراستنى كۆكراوه ي دهستنووس و به لگه نامه ي نه ته وه يى هه رپمى كوردستان، زۆر سوپاس .

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه رۆكى په رله مان :

كاك شيخ ظاهر فه رموو .

بەرپز ظاھر محمد علی حسین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من پيشنياز ده‌که‌م پيشنيازه ياسای پاراستنی ئەرشیف و بەلگه‌نامه‌کان له هه‌ریمی کوردستان، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

د. اسماعیل فەرموو.

بەرپز اسماعیل علی طه:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پيش ئەز تيبينيا خو بيزم جه‌لسه‌يا چووی جه‌نابی ته‌ گوت بوو هه‌ر دئ وه‌زاره‌تا مه‌عنی بانگ بکه‌ین کو به‌یت دا پتر وازح بیت به‌س فی جارئ نه‌هاتینه که‌س، تيبينيا من ئەز گه‌ل هه‌ندیمه‌ بیهه‌ پيشنيازه ياسای پاراستنی به‌لگه‌نامه‌یان، به‌س وه‌سائيق، چونکه‌ ئەرشیف ئالیه‌تی حیفزی وه‌سائيقه، ئەرشیفکردن نه‌ وه‌سیقه‌نه، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

راستی ئه‌وه‌ی که‌ برپارماندبوو به‌س پرۆژه ياساکان بوو، بۆ پيشنيازه‌کان له‌به‌ر ئه‌وه‌ی لیژنه‌کان بانگیان ده‌که‌ن، وه‌ ئەگه‌ر تيبينيه‌کانیان هه‌بیت وه‌رده‌گیریت، ئەگه‌ر پیتان باشه‌ بۆ پيشنيازه‌کانیش بانگیان ده‌که‌ین، ئیمه‌ هیچ موشکیله‌مان نییه‌، شیرین امین فەرموو.

بەرپز شیرین امین عبدالعزیز:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

تیبینی من گه‌یشت پشتگیری له‌ قسه‌کانی به‌رپز ئاشنا خان ده‌که‌م، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

سوسن خان فەرموو.

بەرپز سوسن محمد میرخان:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پيشنیااری من ئه‌وه‌یه‌ که‌ بکریتته‌ پيشنيازه ياسای پاراستنی ئەرشیف و بەلگه‌نامه‌کانی گه‌لی کوردستان له‌ هه‌ریمی کوردستاندا، یه‌ك تيبینی تریشم هه‌یه‌ سه‌باره‌ت به‌ ئەرشیف، من ته‌سه‌ور ده‌که‌م ئەمه‌ ئەرشیف ده‌بیت بنووسریت نه‌ك ئەرشیف، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا ابوبکر فەرموو.

بەرپز ابوبکر عمر عبدالله:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری له‌ قسه‌کانی د. اسماعیل ده‌که‌م، بکریتته‌ پيشنيازه ياسای پاراستنی به‌لگه‌نامه‌کان، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

ماده‌ی یه‌ك بخویننه‌وه‌ به‌رپزان، فەرموون.

بەرپز عباسى فتح صالح:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱):

بۇ مەبەستى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەستواژانەى خوارەو ماناكانى بەرامبەريان دەگەيەنەت.
يەكەم: ھەرپم – ھەرپمى كوردستان_عيراق.
دووھم: ۋەزىر – ۋەزىرى رۇشنىبىرى و لاوانى ھەرپم.
سپيەم: ناۋەند – ناۋەندى ئەرشىفى كوردستان.
چوارەم: ئەرشىف – زانىارى و بەلگەنامەى تۆماركراۋ لە شپوھى دەستنووس، چاپكراۋ، دەنگى،
ۋينە، يان ھەر شپوۋازىكى دىكەى گشتى بىت يان تايبەت، دروستكراۋ بىت يان بە دەستپندراۋ
بىت كە پەيوەندارە بە مپژوو كەلەپوورى گەلى كوردستان.
پىنچەم: ئەرشىفى گشتى – ئەو زانىارى و بەلگەنامەى پەيوەندارە بە چالاكيبەكانى دامەزراۋە
فەرمىيەكانى ھەرپم، يان لايەنى تايبەتى راسپىردراۋ بە خزمەتى گشتى، يان ئەرشىفى تايبەتن
و ناۋەندى بەدەستى ھىناۋە.
شەشم: ئەرشىفى تايبەتى – ئەو زانىارى و بەلگەنامانەن كە خاۋەندارىبەتى بۇ كەسپك يان
كۆمەلە كەسپك دەگەرپتەۋە و خەسلەتەكانى ئەرشىفى ھەيە.

بەرپز ھىمىن احمد حەمە صالح/ جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان ئەندامانى پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەى يەك كى قسەى ھەيە؟ (ليزا خان، دكتورە
گەلاۋىژ، كاك شىخ ظاھر، حسيبە خان، سوسن خان، خديجە خان، جوان خان، نجاة خان، كاك
نزار، گولستان سعيد، ئاشنا خان، شيرين امين، دكتورە شايان، د. محى الدين، كاك سىپان، كاك د.
اسماعيل، كاك ابوبكر، هلز خان، كلارا خان، سەرچنار خان)، ليزا خان فەرموو.

بەرپز ليزا فلك الدين صابر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەرەتا دەستخۆشى لە ليژنە تايبەتمەندەكان دەكەم بۇ ئامادەكردنى پيشنيازە ياسايەكى
ھاوشپوۋە كە گرنكى خۆى ھەيە، سەبارەت بە بىرگەى چوارم لە ماددەى يەكەم كاتپك كە پىناسە
بۇ ئەرشىف دەكات باسى لە ھەموو ئەو دەستنووس و ئەو بابەتانەكردووۋە كە چاپكراۋن يان
دەنگين يان ۋينەن ياخود شپوۋازىكى دىكە، بەلام ئىستا سەردەم سەردەمى تەكنەلۇجيايە،
زۇرچار ھەيە ئەرشىفى وامان ھەيە كە لە ئامپىرە زىرەكەكان، لە ميمۇرىيەكان لە ھارد ديسكەكان
كۆكراۋەتەۋە بە شپوۋەيەك كە چاپ نەكراۋن، پىمباشە لپردە بەم شپوۋەيە وشەى ئامپىرە
ئەليكترونىيەكانىش زياد بىرپت بۇ پارىزگارپىكردن لەو ئەرشىفانەى كە لە رپگەى تەكنەلۇجياۋە
گرنگان پىدراۋە و ئەرشىفكراۋن، زۇر سوپاس.

بەرپز ھىمىن احمد حەمە صالح/ جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

دكتورە گەلاۋىژ فەرموو.

بەرپز گەلاوئىز عبىد عثمان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دەستخۆش بۇ لىژنەكە بۇ ئامادەكردنى ئەم پېشنىيازە، ماددەى يەكەم بېرگەى سېيەم ناوەند – ناوەندى ئەرشىف و بەلگەنامەكان، يەئنى ئەك بە تەنھا ئەرشىف، چوارەمىش ئەرشىف كە پېناسە دەكرېت دەبېت بنووسرېت ئەرشىفكردن، يەئنى ئەوە كارەكەيە كە پېناسە دەكرېت، ئەرشىفكردن دەبېتە زانىارى و بەلگە، مەسەلەن كۆكردنەوەى كارەكەى ئەوە دەبېت بلېين ئەرشىفكردن ئەك ئەرشىف، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد حەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

گولستان خان فەرموو.

بەرپز گولستان سعید حمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى يەكەم بېرگەى سېيەم ناوەندى ئەرشىف و بەلگەكانى كوردستان ئەوەى بۇ زىادبكرېت، لە چوارەمىشدا ئەرشىفكردن كردارى كۆكردنەوەى زانىارى و بەلگەنامەى تۆماركراوہيە، يەئنى ئەوە ئاماژە بدرېت بە عەمەليەكە، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد حەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

ئاشنا خان فەرموو.

بەرپز ئاشنا عبدالله قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

تەبعەن لەسەر ماددەى يەك بېرگەى چوارەم لەسەر راستكردنەوەى وشەى ئەرشىف گولستان ئاماژەيەكى سەريعى پېدا، بەلام من تۆزېك دەچمە ناو ووردهكارىەو، ئەرشىف شوپنە، مكانە، جىگايە بۇ ھەلگرتنى بەلگەنامە، يەئنى وەكو فلاشېك چۆن فلاشەكە مەعلوماتەكانى تېدا ھەلدەگىرېت ئەوە پېى دەگوترېت ئەرشىف، ئەرشىفكرد عەمەليەكەيە، فيعلەكەيە، باشە، يەئنى لە رېگاي ئەرشىفكردنەوە ئەرشىف دەكرېت، بۆيە من پېشنيار دەكەم ئەو ئەرشىفە بكرېت بە بەلگەنامە ئەگەر جارىكى تر لە سوشىال ميديا نەبىنەوە بە مەوزوع، بگۆرېت ئەو وشەيە، چونكە بەراستى لەوېدا مەئناى خۆى بە تەواوہتى ناگەيەنېت ئەمە خالېكيان، دووہم: ليزا خان ئەوېش ئاماژەيەكى كورتى پېدا ھەر لەسەر بېرگەى چوارەم، ئاماژە نەكراوہ بە ھەندېك بەلگەنامەى تر كە قابىلى ئەوہن بېن بە ئەرشىف، بۇ نموونە دىجىتالى ئەليكترونى، بۆيە من ئېستا دەقەكە بەو شېوازەى كە پېمباشە دەيخوئېنمەوہ ئەگەر لىژنەى تايبەتمەند لاي خۆيان تەسجىلى بكن سويسيان دەكەم، زانىارى تۆماركراوہكان لە شېوہى دەستنووس، دىجىتالى، ئەليكترونى، فۆتۆگرافى، ھەر بەلگەنامەيەكى داھېنراوى لەمەودواشدا يەئنى ئەوہى ھەر دروستىش نەبووہ، ھەررەھا نامە گۆركى و قەوالہ و نەخشە و وېنەى روونكەرەوہ و ھېلكارى و ھەر شتېك مافىكى سەلمېندراوى تېدا جىگىركرايېت تايبەت بە بېرگەى چوارەم، وە پېشنيار دەكەم يەك پېناسەى تر زىاد بكرېت بە رىزبەندى بېرگەى حەوتەم: ئەرشىفى كەرتى تايبەت زىاد بكرېت، چونكە لېرەدا ھېچ ئاماژەيەك نەدراوہ بە ئەرشىفكردنى كەرتى تايبەت كە بۇ خۆشى ئەوہى گرنگىيەكى خۆى

ھەيە، سلمە خان ئەوھيان ئەرشىفى تايبەتھە ھى شەخسە، بەلام ئەرشىفى كەرتى تايبەت جىاوازە لە ئەرشىفى شەخس، بە سەرىعى يەك دېرە دەخوئىنمەوھ و بۆشيان دەنېرم، ئەو بەلگەنامانەى كە پەيوەندىدارن بە چالاكئىيەكانى كەسېكى سرووشتى يان مەعنەوى كەرتى تايبەت لە ھەرىم، ئەمە ئەرشىفى كەرتى تايبەت، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمىن احمد ھەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د. محى الدين فەرموو.

بەرپىز محى الدين حسن يوسف:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من لە ماددەى يەك بىرگەى سېيەم پېشنىياري گۆرپىنى ئەوھى دەكەم بىكرىتە خانەى گشتى پاراستنى بەلگەنامەكانى ياخود ناوھندى گشتى پاراستنى بەلگەنامەكان، لە خالى شەشەمدا باسى ئەرشىفى تايبەت دەكات ئىزافەيەك بەكەم جگەلە كەسەكان و كۆمەلەكان ناوھندىك يان دامەزرادەيەكى ئەھلى بۆ ئىزافە بىكرىت، چونكە ئەوانش ھەندىكىيان ناوھندن و ھەندىكىيان دامەزرادەى ئەھلىنە وەكو برادەران پېشتەر ئامازەيان پېدا، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمىن احمد ھەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شېخ ظاهر فەرموو.

بەرپىز ظاهر محمد على حسين:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

تېبىنەكەى من تايبەت لە ماددەكانى پاشترە، بەلام بە پېويستى دەزانم لېرە جېى بىكرىتەوھ، لە ماددەى سى بىرگەى دووھم خالى چوارەم و لە ماددەى پېنج خالى يەكەم باسى ئەنجوومەن كراوھ، وە ناوى ئەنجوومەنىش ھاتووھ بى ئەوھى ئەنجوومەن پېناسەكرابىت، بۆيە پېشنىيار دەكەم لە پېناسەكان پېناسەى ئەنجوومەن بىكرىت بۆ ئەوھى ئەنجوومەن بناسىندىرېت ئىنجا لە پاشتر ماددەكان باس بىكرىت، پرسىيارىكىشم ھەيە بۆ لىژنەى تايبەتمەند ئايا ھۆكار چىيە پاراستنى ئەرشىف درايتە وەزارەتى رۆشنىبىرى بۆ وەزارەتېكى تر نەبوو؟ بۆ ئەرشىفىكى تر سەنتەرىكى ترمان نەبووھ بە ناوى ئەرشىفى نىشتىمانى كوردستان، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمىن احمد ھەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوسن خان فەرموو.

بەرپىز سوسن محمد ميرخان:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لە راستىدا منىش ھەمان تېبىنى كاك شېخ زاھرم ھەيە، بۆيە پشتيوانى دەكەم، ئەو ئەنجوومەنەكە لە ماددەى سېيەم ناوى ھاتووھ و دەسەلاتېكى زۆرىشى ھەيە و زۆرىھى وەزارەتەكان لە ناو ئەو ئەنجوومەنەدان، بۆيە من پېشنىيار دەكەم ئەنجوومەنىش پېناسە بىكرىت و بىكرىتە خالى دووھم، چونكە گرنگى و ئەھمىيەتى خۆى ھەيە، سەبارەت بە بىرگەكانى تر لە راستىدا بۆ مەبەستى ھوكمەكانى ئەم ياسايە پېويستە ئەم زىاد بىكرىت، لېرە (ئەم) كەمە، ئەم

دەستەواژانەى خوارەو ە ماناكانى بەرامبەريان دەگەيەنيت، وە لە پيناسەكان لە راستيدا ئەوانە ناوڤيويست ناكات نوقته دابنرپت، يەعنى ئەو نوقتانە دەبپت لابرپت، وە لە برگەى چوارەمدا پشتگيرى لە ليزا خان و ئاشنا خان دەكەم، وە لە برگەى چوارەمدا كە دەلپت ئەرشيف زانيارى و بەلگەنامەكانى تۆماركراو لە شپوھى دەستنووس و چاپكراو و دەنگى و وپنە يان ھەر شپووازيكى ديكە (يا) يەكى بۆ زيادبكرپت، زۆر سوپاس.

بەرپز ھيمن احمد ھەمە صالح / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

نجا خان فەرموو.

بەرپز نجا شەبان عبداللە:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت ب ماددەيا ئيكي يەكەم: ھەرپم – ھەرپمى كوردستان_عيراق، دبپت دبپتە ھەرپم – ھەرپمى كوردستانى عيراق، ھەرەسا يا چوارى ژى ل رپزا سپيەم دروستكراو دبپت يان بەدەست ھينراو دبپت، ئەو ە (دبپت) ە ئيكي دبپتە برين دبپتە دروستكراو يان بەدەست ھينراو دبپت، زۆر سوپاس.

بەرپز ھيمن احمد ھەمە صالح / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

كاك سيبان فەرموو.

بەرپز سيبان سالم حسن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەيا ئيكي برگەيا سپيەم پيشنيار دەكەم كو دبپتە ناوھندا پاراستنا بەلگەنامەكان، ھەرەسا پشتگيريا گوتنا كاك د. محى الدين دكەم، زۆر سوپاس.

بەرپز ھيمن احمد ھەمە صالح / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

شيرين امين فەرموو.

بەرپز شيرين امين عبدالعزيز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى يەكەم برگەى چوارەم قسەكانى من كرا لەلايەن ئاشنا خان و گولستان خانەو ە پشتگيريان دەكەم، ھەرەسا پشتگيرى لە قسەكانى ئاشنا خان دەكەم كە ئاماژەى بەو ەكرد كە پيشنيار دەكات كە ئەرشيفى كەرتى تايبەتيش ئيزافە بكرپت، زۆر سوپاس.

بەرپز ھيمن احمد ھەمە صالح / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

دكتۆرە شايان فەرموو.

بەرپز شايان كاكە صالح محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگيرى لە قسەكانى ئاشنا خان دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد ھەمە صالح / جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

خىدىجە خان فەرموو.

بەرپز خىدىجە عمر طە:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

لە راستىدا ئەرشىف بابەتتىكى گرنگە بە تايبەت بۇ ئىمەي كورد كە بە درىژايى مېژوو رووبەرۋى زۆر كارەسات و نەھامەتى بووينەو، لە چەندىن تاوانى ئىودەولەتتىش لە دژى ئىمە ئەنجامدراو، چونكە ئىمە دەتوانىن لە رىڭگى ئەو ئەرشىفە ئەم كارەسات و ئەم تاوانانە تىكەل بە يادەوهرى گشتى بكەين بۇ ئەوھى لە يادى خەلك و جىھان زياتر بىمىنئەتەو، فۆرمى گىرپانەوھى تاوہنەكان لە فۆرمىكى زارەكى بكەين بە فۆرمىكى ئەرشىفى دەمەزراوھى و رىكخراو، سەبارەت بە خالى چوارەم كە باسكرا لەلايەن ھەندىك پەرلەمانى بەرپز كە باس دەكرىت جۆرەكانى ترى ئەرشىف باس نەكراو، من وەكو ئەندامىكى لىژنەي ياسايى ئەو قسەيە دەكەم كە دەلىت ھەر شىۋازىكى دىكە مەبەست لە دىجىتالىش دەگرىتەوھە يەئنى نمونەكانى ترىش دەگرىتەوھە، بۇيە ئەگەر باسىش نەكرىت لىرە ھەر ئاسايىيە، سەبارەت بە ئەنجوومەنىش كە باسكرا كە پىناسە بكرىت ئەنجوومەن تەنھا لە يەك ماددە باسكراو، لە ماددەي سىيەم و ھىچ تىكرارى تىدا نىيە، بۇيە پىويستىش نىيە كە لىرە پىناسە بكرىت، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد ھەمە صالح / جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

جوان خان فەرموو.

بەرپز جوان يونس محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من لە ماددەي يەك برڭەي پىنچەم تىبىنىيەكەم ھەيە بە ھوكمى ئەوھى وەكو لىژنەي ناوچە كوردستانىيەكان چەند جارىك ئەو پرسىارە و ئەو داواكارىيەمان ئاراستەكراو كە كۆمەلپىك ئەرشىف ھەن تايبەتن بە دۆخى ناوچە كوردستانىيەكان بە پرسى كورد كە بە شىۋەيەكى رىكوپىك ھەلناگرىت، ھەمووى بى سەروشوین دەكرىت، بۇيە داوا دەكەم لىرە لە برڭەي پىنچەم ئەو زانىار و بەلگەنامەي پەيوەندىدارن بە چالاكىيەكانى دەمەزراوھە فەرمىيەكانى ھەرپم و دەرەوھى ھەرپمى كوردستان كە تايبەتن بە پرسى كورد لىرە جىڭگەي بۇ بكرىتەوھە، بۇ ئەوھى ئەو ئەرشىفانە ون نەبن، ئەوانەي كە تايبەتە بە پرسى كورد لەو ياسايەدا جىڭگەي بۇ بكرىتەوھە بۇ ئەوھى لە ون بوون بپارپزىن، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد ھەمە صالح / جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

جوان خان تەنھا تىبىنىيەيەك دواتر دەتوانن وەلام بدەنەوھە، بەلام دەستەي ناوچە كوردستانىيەكان دامەزراوھى فەرمى ھەرپمە، بۇيە ھەر كار و چالاكىيەك دەكەن دەكرىت لەو چوارچىۋەيە ئىشارەتى پى بدرىت، حسيبە خان فەرموو.

بەرپز حسيبە سعید ابراهيم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي يەكەم پىناسەكان، منىش پىشنىبارى ئەوھە دەكەم لە ماددەكانى دواتر باس لە ئەنجوومەن كراوھە و ئەرك و دەسلەلتى زۆرى پىدراوھە، بۇيە بەر لە ناوہند پىناسەي

ئەنجوومەن بىكرىت، من پىناسەيەكم ئامادەكردوو ئەگەر برادەران لىم وەر بىگرن، ئەنجوومەن – ئەو دەستەيەيە كە ستراتىجىيەتى ھەماھەنگى نىوان لايەنە پەيوەندىدارەكان دىارى دەكات بە مەبەستى كۆكردنەو و پاراستنى ئەرشىفى كوردستان، كە خۆى لە ناو ئامانجەكان يان ئەركەكانى ئەنجوومەنى بالان ئاماژەيان پىدابوو، سەبارەت بە بىرگەى سىيەم ناوئەند، من پىنشىارى ئەو دەكەم بىكرىتە ناوئەندى پاراستنى ئەرشىفى، ئەو ناوئەندە ناوئەندىكى فەرمىيە و لەلایەن وەزارەتى رۇشنىبىرى بە رىنمايى رىك دەخرىت، ئەم پىناسەيەش ھەر لە راپۇرتى لىژنەكان كە چەند راپۇرتىك ھەبوون تىيدابوو، بەلام گونجاو كە لىرەدا ئاماژەى پى بىكرىت، بە نىسبەت بىرگەى چوارەم ئەرشىفى كىردارى كۆكردنەو ھەر بابەتتىكى بايەخدارە لە چوارچىوئەيەكدا و پاراستنى بە دىژاىيى ماوئەيەكى نا دىار كە بە دەست ھىنراو بىت يان پەيوەندار بىت بە مېژوو و كەلەپورى گەلى كوردستان، ھەروەھا سەبارەت بەو ھى بىرگەيەك زىاد بىكرىت بۇ كەرتى تايبەت مادام كە لىرە برادەران ئاماژەيان پىكرد بلىين ئەرشىفى گشتى و تايبەتى ھەردوو كەرت دەگرىتەو بە پىويستى نازانم، زۆر سوپاس.

بەرىز ھىمەن احمد حەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك نزار فەرموو.

بەرىز نزار ملا عبدالغفار:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە پىشنىيازە ياساى پاراستنى ئەرشىفى لە ھەرىمى كوردستان، دوو تىبىنم ھەيە، تىبىنەكيان ئەو ھەيە پىشتىگرى لە رەئىيەكانى لىژا خان دەكەم، ئەو ھى تىران ئىمە لەم پەرلەمانە ياسايەكمان دەركرد ياساى بەرىوئەبەردن و شوپىنەوار و كەلەپور ياسا ژمارە (۵) ى سالى (۲۰۲۱)، ئايا بە رەئى ئىوئە سەبارەت بە ماددەى يەكەم لە خالى چوارەم ھەر شىوازىكى دىكەى گشتى بىت يان تايبەت و دروستكراو بىت يان بە دەستھىنراو بىت كە پەيوەندىدارە بە مېژوو و كەلەپورى گەلى كوردستان، ئايا ئەمە خىلافى ئەم ياسايە نايىت، زۆر سوپاس.

بەرىز ھىمەن احمد حەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

مامۇستا ابوبكر فەرموو.

بەرىز ابوبكر عمر عبدالله:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

من سى تىبىنم ھەيە، سەرەتا پىشتىگرى لە قسەكانى سوسن خان و كاك شىخ ظاھر و حىببە خان دەكەم، لەبەر ئەو ھى لە ماددەى پىنجەمدا بە سى بىرگە باسى پىكھاتە و ئەرك و شىواز و مىكانىزمى كۆبوونەوئەكانى ئەنجوومەنى كىردوو، بۆيە باشترە بىرگەيەكى بۇ زىاد بىكرىت بە زنجىرەى ھەشتەم بە ناوى پىناسەى ئەنجوومەنمان بۇ بىكات، دووئەم: لە خالى چوارەمى ماددەى يەكدا مېژوو ى گەلى كوردستان، من پىمباشە بىكرىتە مېژوو پىكھاتەكانى گەلى كوردستان يان گەلى كوردستان و پىكھاتەكانى، بۇ ئەو ھى كە ھەمووان بىكرىتەو، وە ئىزافەى خالىكى دىكەش دەكەم ئەگەر بىكرىت پىموايە ئەم ناوئەندە پىويستى بە بۆردىكى راپۇرتكارى ھەيە لە كەسانى

تايپه تمەند و پىسپۇر كە ئەو ەش بىكرىتە خالىك، ئەو بۇردە راوئىژكارىيە بە شىۋەى خۇبەخش بىت
بۇ ئەو ەى ئەو كەسە مەنى و تايپە تمەندانە ناو بە ناو ئەو ناو ەندە راوئىژيان پى بىكات، بۇردىكى
راوئىژكارى بۇ ناو ەندەكە، زۇر سوپاس.

بەريز ەيمن احمد ە مە صالح / جىگىرى سەروكى پەرلە مان:

كاك د. اسماعيل فەرموو.

بەريز اسماعيل على طه:

بەريز سەروكى پەرلە مان.

سەبارەت بە ماددەيا ئىكى خالا ئىكى ئەز پىشتە قانیا دىكتور محى الدين دىكەم، بىيتە ناو ەندا
پاراستنا ئەرشىفین كوردستانى، ناو ەندا پاراستنا بەلگە نامە بىت كوردستانى، دوو: ەەر جەپكى
ئەرشىف ەت بىت ئەز جارەكا دى دووبارە دىكەم ەو ە بىيتە بەلگە نامە نە بىيتە ئەرشىف، خالا سى
ئەز پىشتە قانیا سەيدا ابوبىكر ەلە دى دىكەم كو بىيتە مېژوو كەلە پوورى گەلى كوردستان و
پىكھاتە كانى، چونكە دا لە ە موو پىكھاتە كان بىگىتە ەو، زۇر سوپاس.

بەريز ەيمن احمد ە مە صالح / جىگىرى سەروكى پەرلە مان:

كلارا خان فەرموو.

بەريز كلارا عوديشو يعقوب:

بەريز سەروكى پەرلە مان.

سەبارەت بە ماددەيا ئىكى خالا چوارەم بۇ پىناسە كرنا ئەرشىف ئەم دىپىن بىژىن كو ئەرشىف
جەپى پاراستنا بەلگە نامە يەنى ئەز تەئىدا رەئىيا ئاشنا خان دىكەم، ەەر ەسا لىزا خانى دىكەم،
ەەر ەسا سەبارەت ەك پىناسە ل دوماھىك رىز دىژىت دروستىكراو بىت يان بە دەستەپىنراو
بىت كە پەيوەندىدارە بە مېژوو گەلىن كوردستان، يەنى كەلە پوورى ل قىرى زىدەيە، زۇر
سوپاس.

بەريز ەيمن احمد ە مە صالح / جىگىرى سەروكى پەرلە مان:

ەلز خان فەرموو.

بەريز ەلز احمد محمد:

بەريز سەروكى پەرلە مان.

تېبىنىت من ل سەر ماددەيا ئىكى بىرگەيا سىيە مە ناو ەند بىتە طهورىن بىيتە بەرپو ەبەرايەتى،
و ە ئەف بەرپو ەبەرايەتيا گىشتى سەرب و ەزارەتا رۇشنىرى قە بىتن، سەبارەت ب بىرگەيا چوارى
پىشتىگىريا ئاشنا خانى دىكەم، زۇر سوپاس.

بەريز ەيمن احمد ە مە صالح / جىگىرى سەروكى پەرلە مان:

سەرىچار خان فەرموو.

بەريز سەرىچار احمد محمود:

بەريز سەروكى پەرلە مان.

سەبارەت بە ماددەيا يەكەم و تايپەت بە خالى سىيە مە ئەو ناو ەندە بە راى من بىرپىت بە
بەرپو ەبەرايەتى گىشتى باشترە لەو ەى كە ناو ەند بىت، چونكە گىشتىگر ترە، ناو ەكەشى ئەوا بىت

بەرپۆه بەرایه تی گشتی ئەرشیفکردن، چونکه عه مه لیه که یه ئەرشیفکردن، نهك ناوهندی ئەرشیف له کوردستان، خالی چوارهم که پیناسه ی ئەرشیفکردوووه ئه وهی بۆ زیاد بکریت له دوا ی چاپکراو و دهنگی و وینه فیدیۆ و هیلکاریشی بۆ زیاد بکریت، چونکه هه ندیک با به تمان هه یه که فیدیۆیه یان هیلکاریه ناچیتته بواره کانی ئه وه وه، خالیکی تر مادام پیناسه ی ئەرشیفکردوووه ئەرشیفکردنیش هه ر دیسانه وه پیناسه بکریتته وه عه مه لیه که، چونکه بهرپۆه بهرایه تییه که بهرپۆه بهرایه تی ئەرشیفکردنه کاره کهش تایبهت به و با به ته وه، له خالی چوارهمدا که ده لیت له دیری کۆتاییدا به ده سه ته یئراو بی ت یان په یوه ن دیدار بی ت به میژوو و که له پوری گه لی کوردستان، ئه وه که له پوو ره لابری ت، چونکه با سی که له پوو ر کرد ده بی ت شوینه واریش به یئیت، هه ر بگوتریت میژووی گه لی کوردستان، زۆر سو پاس.

بهرپۆه هیمن احمد حه مه صالح / جیگری سه روکی په رله مان:

لیژنه ی تایبه تمه ند ئه گه ر سه ره نج و را و تیبینیتان هه یه، فه رموو ن.

بهرپۆه سلمه فاتح توفیق:

بهرپۆه سه روکی په رله مان.

سه بارهت به وهی ئه م یاسایه له سه ر وه زا ره تی رۆشنییرییه بۆ وه لامی بهرپۆه کاک شیخ ظاهر، ئه م یاسایه به پپی یاسای ژماره (۱۲) ی سالی (۲۰۱۰) یاسای وه زا ره تی رۆشنییری و لاوان، یه کیك له ئه رك و ئه مانجه کانی وه زا ره تی رۆشنییری له ماده ی دووهم بپرگه ی حه وه ته می با سی دامه زان دنی کردوو له کتیبخانه ی نیشتمانی و ناوه ند و سه نته ری به لگه داری و ئەرشیفکاری کوردستان ده کات، واته ئه مه ئه کیکه له ئه رکه کانی وه زا ره تی رۆشنییری، وه تا وه کو ئیستا به هۆی نه بوونی یاسایه که وه نه یاتوانیوو وه کاره کانیان جی به جی بکه ن، سه بارهت به قسه کانی سه رچنار خان که با سی بهرپۆه بهرایه تی ده کات، به پپی یاساکه وه کو ناوه ندیک هه ژمارکراوه، به هیه چ شیوازیك با سی ده مه زان دنی بهرپۆه بهرایه تی گشتی نه کراوه لیره دا، بۆیه ئه گه ر ئیمه بیکه ین به بهرپۆه بهرایه تییه کی گشتی ئه وه پیویست ده کات حکومه تی هه ری می کوردستان ره زامه ند بی ت له سه ر ئه م با به ته، سه بارهت به وهی قسه کانی کاک نزار بهرپۆه یان با سی ئه وهی کرد که خیلاف دروست ده کات له گه ل یاسای پاراستنی شوینه وار و ده ستنووس، که له پور به هیه چ شیوازیك هیه چ خیلافیک دروست ناکات، زۆر به حه زه ره وه له سه ر ئه م با به ته کارمان کردوو و جیامان کردۆته وه، وشه ی ده ستنووس لیره ته نها مه به ستمان ئه وه یه که هه ر شتیك به ده ست نووسرا بیته وه، هیه چ موسته له حیکی تر نییه ئه گه ر به لگه یه ک یان ناویك، شتیکی ئەرشیفی به ده ست نووسرا بیته وه هیه چ مو شکیله یه کی نییه، له وان هیه تاز ه بی ت، ئه م له سه ر به لگه نامه ده ستنووسیه کان که ده چیتته چوارچیوه ی یاساکه ی تره وه، به هیه چ شیوه یه ک مو خاله فه له سه ر ئه م با به ته دروست ناکات، ئه گه ر بهرپۆه بفرمووی ده چینه سه ر ماده ی دووهم، زۆر سو پاس.

بهرپۆه هیمن احمد حه مه صالح / جیگری سه روکی په رله مان:

ماده ی دوو بخوینه وه، فه رموو.

بەرپز سلەمە فاتح توفیق:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە (۲):

۱ - ئەمانجەکانی ئەم یاسایە بریتییە لە یەكەم كۆکردنەووە و پارێزگاریکردن لە ئەرشیفی گەلی كوردستان بە شپۆهەیهکی زانستی.

۲ - بەدەست خستنی ئەم بەلگەنامانە تاییەتن بە حكومەتە یەك بە دواي یەكەکانی عیراق و پەيوەندیدارن بە خاك و گەلی كوردستان.

۳ - بەدەستخستنی وینەي ئەو بەلگەنامە بیانیە ئەرشیفکراوانەي پەيوەندیان بە میژوووی گەلی كوردستانەووە هەیه.

۴ - رێكخستنی بەلگەنامەکان بە مەبەستی سوود لێوەرگرتنیان وەكو سەرچاوهیهکی زانستی.

۵ - پارێزگاریکردنی بەلگەنامەي دامەزراوهکانی یاسادانان و جئ بەچیکردن و دادوهری و دەسته سەر بەخۆکان که بایهخی میژوووی زانستیان هەیه لە هەریم.

بەرپز هێمن احمد حەمە صالح / جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپزان ئەندامانی پەرلەمان، بۆ گفتوگۆکردن لەسەر ماددەي دووهم هەر بەرپزێك دەیهوئیت گفتوگۆ بکات دەتوانیت ناوی خۆي تۆمار بکات، ئەو بەرپزانەي دەیانەوئیت گفتوگۆ لەسەر ماددەي دوو بکەن (كاك سییان، مامۆستا ابوبکر، كاك کاوه، خاتوو شیرین، شیرین امین، ئاشنا خان، دکتۆرە شایان، كاك بەهمەن، لەنجە خان، خدیجە خان، دکتۆرە گەلاوێژ، سوسن خان)، كاك بەهمەن فەرموو.

بەرپز بەهمەن كاك عبدالله احمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەي دوو بڕگەي سئ بەدەستخستنی ئەو بەلگەنامە بیانییە ئەرشیفکراوانەي پەيوەندیان بە میژوووی گەلی كوردستانەووە هەیه، تەبعەن ئەووە زۆر گرنگە بە تەفاسیل ئاماژەي پئ بکریت لەو خالە ئەگەر برادەرانی لیژنەي رۆشنییری ئەوهم لێوەربرگن بە ئامانجی گەپاندنەوہي سەرچەم ئەو بەلگەنامە و نووسین و رێکەوتننامانەي که ئەرشیفی ولاتانی بیانی هەیه بە تاییەتی ئەو ولاتانەي که رۆژێك لە رۆژان كوردستان لە ژێر دەسەلاتی ئەوان بوو، وەكو دەولەتی عوسمانی و ولاتانی سەرکەوتوووی جەنگی جیھانی یەكەم که کۆمەلێك ئیتیفاقیات و رێکەوتنی گەورە هەیه، نەخشەي عوسمانی کۆن، وە میژوووی دەولەتی عوسمانی که ئەمانە هەموو بەلگەنامەي گرنگن لەسەر خاکی كوردستان و بە تاییەتی ئەوہي ھاوڕپم جوان خان ئاماژەي پیکرد لە ماددەي یەكەمدا بە تاییەتی دەربارەي خاکی كوردستان و بەلگەنامە میژووویبەکان لەسەر ناوچە كوردستانیەکان که ئیستا کیشەمان لەگەل هەیه لەگەل بەغدا، تەبعەن هەموو ئەمانە بە دۆکیۆمێنت لە ئەرشیفی وەزارەتی دەرەوہي بەریتانیا و فەرەنسا و ئەرشیفی دەولەتی عوسمانی کۆنیش هەیه، لە روسیاش هەر چەندە ئەوان لە جەنگی جیھانی کشانەوہ، بەلام لە سەرەتای رێکەوتنی سایکس و بیکۆ ئەوان لە ناو هەموو رێکەوتننامەکان بوون، بست بە بست خاکی كوردستان بە تاییەتی ئەمە خالێکی زۆر گرنگە دەکریت ئەم

بەلگەنامەى ئىستا كراوۋتە كوردىش، بەلام دەبىت نوسخە ئەسلىيەكە يمان دەست بکەوېت، ئەو لىژنە سى لايەنەيە كە سالى (۱۹۲۰) كە (عصبه الامم) دروستيان كرد بۇ بەدواداچوونى خاكى كوردستان و پېكھاتەى دانىشتوانى خاكى كوردستان كە بەلگەنامەيەكى رەسمى ھەيە ئەوان دەلېن كە كوردستان ولاتىكى سەر بەخۆيە و جوگرافىايەكى سەر بەخۆي ھەيە و فلان سنوور دەگرېتەو ئەمان شاين بە دەولەتى سەر بەخۆي خۆيانن، بۆيە ئەم بەلگەنامانە گرنگن بەپىندرىنەو ئەو تەفاسىلەى پى بدرېت، وە دواترىش لە خالى دواى ئەو كە دېت دەلېت پەيوەندىەكان، پەيوەندىەكانىش ئاماژە پى بكرېت كە لىژنەيەكى موختەس بۇ ھىنانەوہى ئەمانە لەگەل پەيوەندىيەكاندا رەبب بكرېت، زۆر سوپاس.

بەريز ھىمن احمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

لەنجە خان فەرموو.

بەريز لەنجە ابراھىم:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پىشتىگرى لە قسەكانى كاك بەھمەن دەكەم، بۇ ماددەى دووہم لە خالى يەكەم پىشنيار دەكەم دەستەواژەكە وای لىبكرېت كۆكردنەوہ و پارىزگار يكردن لە بەلگەنامەكان و بە دۆكيۆمىنت كردنيان لە ئەرشىفى گەلى كوردستان بە شىوہەيەكى زانستى، چونكە لە ناوئىشانىش بەريز دكتور اسماعيل سەرەنجىكى دروستيدا مەبەست لىرە پاراستنى بەلگەنامەكانە، ئەرشىفكردن كردارە، بۆيە ئەو پىشنيارە دەكەم كە بەو شىوہەيەى لىبىت، وە لە خالى چوارەم رىكخستن و پۆلېنكردى بۇ زياد بكرېت، بەلگەنامەكان بە مەبەستى سوود لىوہەرگرتنيان وەك سەرچاوہى زانستى، واتە جگەلە رىكخستن پۆلېنكردى بۇ زياد بكرېت، زۆر سوپاس.

بەريز ھىمن احمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

كلارا خان فەرموو.

بەريز كلارا عوديشو يعقوب:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەيا دوو ل دىف تەسەلسولا ئەم بىين سەحكەينى ناپ و نىشانىت ياسايا پاراستنا بەلگەنامەيىن پاراستنا ئەرشىفيە، خالا پىنجى دىبىت بەيتە ئىكەم، زۆر سوپاس.

بەريز ھىمن احمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

ئاشنا خان فەرموو.

بەريز ئاشنا عبدالله قادر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پىشنيار دەكەم بركەى دووہمى ماددەى دووہم ئەم دەستەواژەيەى خوارەوہى بۇ زياد بكرېت، بەدەستخستنى ئەو بەلگەنامانەى تاييەتن بە حكومەتە يەك لە دواى يەكەكانى عىراق و پەيوەندىدارن بە خاك و گەلى كوردستان بە تاييەت بەلگەنامەى ئەمنى و سەربازى و حىزبى و كەلك لىوہەرگرتنيان لە بوارەكانى توپىنەوہ و لىكۆلېنەوہدا، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد ھەمە صالح / جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

دكتورە شايان فەرموو.

بەرپز شايان كاكە صالح:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من لەلایەن ئاشنا خانەوہ كرا، پشتگىرى لى دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد ھەمە صالح / جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

دكتور اسماعيل فەرموو.

بەرپز اسماعيل على طه:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من ھەز دەكەم كو دخال زیاد بيت ل سەر ماددەيا دووہم، ئيك: بيتە كۆمكرنا بەلگەنامەيا رژیما بەعسى دەرھەقى ميللەتى كورد كو ھاتنە كرن، مەلەفەكى تايبەت بيت، ئيكيش ئیحداسیت قى دى ئەوہ بيتن بۇ پاشە رۆژیدا دیرۆكا خەباتا خەلكى كوردستانى بیتە بەرچاف كرن، دوو: خالا دووئ كو بیتە زیادكرن چاككردن و سیانەيا وەسائىقییت بەلگەنامەيا دیرۆكى ب ریکە كا ھاڤ چەرڤ، یەعنى مە ھەندەك بەلگەنامەیییت تاریخی ھەنە موحتاجى سیانە كوردنینه، ئیکیش وانە سیانە كوردنا ئەو بەلگەنامەى تاریخی زۆر كۆنن، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد ھەمە صالح / جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

دكتورە گەلاوئز فەرموو.

بەرپز گەلاوئز عبید عثمان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەرەتا پالپشتى قسەكانى مامۆستا بەھمەن دەكەم، بەلام لە ماددەى دووہم خالى سىيەم بە دەستخستنى وینە نا، بە دەستخستنى كۆپى باشتەرە لیرە كە دابنریت، بەلام لە خالى چوارەمیش ریکخستنى بەلگەنامەكان بە مەبەستى سوود لپوہرگرتنیان وەك سەرچاوہى زانستى و میژوویى، میژووییشى بۇ زیاد بكریت لە خالى چوارەم، لە خالى دووہم بە دەستخستنى ئەو بەلگەنامانەى تايبەتن بە ھكومەتە یەك لە دواى یەكەكانى عىراق، مەسەلەن ئەو بەلگەنامانە بكریتەوہ كە تايبەتە بە ماددەى (۱۴۰)، ناوچە دابنرناوہكانى دەرەوہى ھەریم، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد ھەمە صالح / جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوسن خان فەرموو.

بەرپز سوسن محمد میرخان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيشنيار دەكەم لە ماددەى دووہم بپرگەى یەكەم بەو شیوازەى لیبكریت، كۆكردنەوہ و پارێزگاركردن لە ئەرشیف و بەلگەنامەكانى گەلى كوردستان بە شیوازىكى زانستى و سەردەمیانە، ئەوہ بپرگەى یەكەم، لە بپرگەى پینجەم پيشنيار دەكەم كە ئەو ھەلە ریزمانیانەى كە ھەیە راست بكریتەوہ، بۇ نموونە پارێزگاركردن بەلگەنامەى دامەزراوہكانى یاسادان و جى بەجىكردن پيوستە لەسەر یەك بنووسریت، وە دادوہرى و دەستە سەربەخۆكان نییە، دەستە

سەربەخۆكان، ئەو (ۆ) ھەفتەكەى بۆ دابنرئەت، چونكە پېويستە ئەوانە راست بكرئەنەو، شتى وردن، بەلام پېويستى بە راستكردنەو ھەيە، زۆر سوپاس.
بەرئەز ھەيمەن احمد ھەمە صالح / جئگرى سەرۆكى پەرلەمان:

شيرين امين فەرموو.

بەرئەز شيرين امين عبدالعزیز:

بەرئەز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى دووھم بپرگەى دوو بە دەستخستنى ئەو بەلگەنامانەى كە تايبەتن بە ھكومەتە يەك لە دوای يەكەكانى عئراق و پەيوەنديدارن، پيشنيار دەكەم وشەى نەتەو ھاك و گەلى كوردستان ئەو وشەيەى ئيزافە بكرئەت، چونكە ئيمە لە رابردوودا لەسەر دەستى ھكومەتى بەعس بەداخووە بە تايبەت لەسەر پرسى نەتەو و بە كورد بوون رووبەرووى تاوانى ئەنفال و ھەلەبجە بووين، وە بە داخووە تاوھكو ئيستاكە ئەو پرسە بەپيى پېويست بە دۆكيۆمىنت نەكراوھ تا بتوانين سوود لە دۆكيۆمىنتەكان بگيرئەت و بە جينۆسايد بناسرئەت، ھەرۆھەا پشتمگيرى لە قسەكانى ئاشنا خان دەكەم بۆ بپرگەى دووھم، زۆر سوپاس.

بەرئەز ھەيمەن احمد ھەمە صالح / جئگرى سەرۆكى پەرلەمان:

مامۆستا ابوبكر فەرموو.

بەرئەز ابوبكر عمر عبداللە:

بەرئەز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش ھەر تيبينى لەسەر خالى سئپەم ھەيە بە دەستخستن و ھينانەوھى سەرجم بەلگەنامەكان، بە خۆت دەزانى ئيمە ميللەتئەك بووين ھەميشە لە ژئير پيخوستى داگيركەرانى كوردستان بووين نەك ھەر خاكەكەمان ويئران كراوھ، وگەلەكەشى پەراگەندە كراوھ و جينۆسايدكراوھ، بەلكو بە ھەزار بەلگەنامەمان لە بەغدا و لە پايتەختى دەولەتە گەرەكانى دنيا ھەن، بۆيە بە دەستخستنى ھيناوھيان گرنگە كە بلپين لە ناوھ و دەرەوھى ولات ئەمانە ھەم بە دەست بخريئەن و ھەم بشھينرئەنەو، زۆر سوپاس.

بەرئەز ھەيمەن احمد ھەمە صالح / جئگرى سەرۆكى پەرلەمان:

خديجە خان فەرموو.

بەرئەز خديجە عمر طە:

بەرئەز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى دووھم من پيموايە دەقى ئەو ماددەيە كورتنر بيت، ئەو بپرگەى پينجەمە زيادەيە، چونكە ئەگەر سەيرى بپرگەى يەكەم بكەين دەلئەت كۆكردنەو و پارئەزگار بگردن لە ئەرشيفى گەلى كوردستان، يەعنە ئەو بپرگەيە كيفايەتە بۆ ئەوھى كە بپرگەى پينجەميش لە خۆى بگرئەت، ئەگەر نا ھەر دەتوانين بەم شيوەيە دابريئەنەو بپرگەى يەكەم كۆكردنەو و پارئەزگار بگردن لە ئەرشيفى گەلى كوردستان و سەرجم دامەزراوھ فەرمياكانى ھەرئەم بە شيوەيەكى زانستى، بەم شيوەيە كورتنر و پوختر دەبيت، زۆر سوپاس.

بهريز هيمن احمد حه مه صالح / جيگري سهروكي په رله مان:

كاك سپيان فهرموو.

بهريز سپيان سالم حسن:

بهريز سهروكي په رله مان.

سه بارهت به ماددهيا دووې خالا ئيكي كو قى رهنگى بيت، كو كورده وه و پاريزگار يكردن له به لگه نامه كاني گه لي كوردستان و نهر شيفكردنې به شپوه يه كي زانستې، ههروه سا سپيه م ژى كو ب قى رهنگى بيت، به ده ستخستنې يان وپنهى ئه و به لگه نامه بيانانه ي كه نهر شيف كراون كه له دهره وه و ناوه وه ي هه ريمى كوردستان كه په يوه نديان هه يه به ميژووي گه لي كوردستانه وه، هه ر چه نده ئه وه له مادده ي سپيه م برپگه ي دووهم خالي دووهم ئاماژه ي پيدراوه، به لام له ئاماژه كانيش ئاماژه به وه بده ين كه ئه و نهر شيفه يان ئه و به لگه نامه ي كه له دهره وه ي ولا تيشن ئاماژه ي پييدهن به راى من باشتهر، زور سوپاس.

بهريز هيمن احمد حه مه صالح / جيگري سهروكي په رله مان:

گولستان خان فهرموو.

بهريز گولستان سعيد حمد:

بهريز سهروكي په رله مان.

سه بارهت به مادده ي دووهم خالي يه كه مې كو كورده وه و پاريزگار يكردن و ريځخستنې به لگه نامه و ده ستنووسه كان، ده ستنووسه كان له و شوپنه ي كه ده ستنووسې لپيه و ميژوويه كي زور گرنگى شارستانى ميلله تى ئيمه ده گپړپته وه، به راستى بهر شالوى ئه نفال كه وتووه ئه و ده ستنووسانه هاوشپوه ي خه لكه كاني، له بهر ئه وه زور گرنگه بايه خ به مه سه له ي ده ستنووسه كان بديت به نهر شيفكردن و پاراستنيان به شپوه يه كي زانستې، يان ئه وه تا به خاليك زياد بكرت كاتيک باسى ريځخستنې به لگه نامه كان ده كرت به خاليكي تر ئاماژه ي پيدريت، برپگه يه ك زياد بكرت به ريځخستنې ده ستنووسه كان به مه به ستى سوود لپوه رگرتن وه ك سه رچاوه يه كي زانستې، زور سوپاس.

بهريز هيمن احمد حه مه صالح / جيگري سهروكي په رله مان:

ليژنه ي تايبه تمه ند ئه گه را و سه رنجيكتان هه يه، فهرموون.

بهريز مه م برهان محمد قانع:

بهريز سهروكي په رله مان.

مه سه له يه ك زور ئه ندامى به ريز باسيان لپوه كرد مه سه له ي ئه وه ي كه گه رانه وه ي سه رجه م و هيپانه وه ي سه رجه م ئه وانه كه پيوست ده كات له چوارچيوه ي ئامانجه كاني ئه م ياسايه بيت، ئه م نهر كه قورسه به ياسا كه بسپيرين پي ناكريت، له بهر ئه وه ي سه رجه م ي هيچ موئه سه سه يه ك نيه له دنيا دا بتوانيت سه رجه م به لگه نامه كان كه په يوه ندى به نهر شيفى گه له كه دا به ده ستى بينن، بويه لپرده دا ده كه ته قريبه ن ئه گه ر ديقت بدن روونه به ده ستخستنې به لگه نامه كاني تايبه تن، به ده ستخستنې وپنه ي به لگه نامه كان كه تايبه تن به و مه سه له يه وه، ئه م جوړه گشتگيريه يه عنى بارگراني ياسا كه واناكات، يه عنى دواى ئه و

بەرىپو بەرايەتى دەكرىتەو دەلىت دەبىت ھەموو سەرجم بگەرىنرىتەو، سەرجم لە پېشكەوتووترىن ولاتى دىاشدا ناتوانىت ئەو بەكات، بۇيە پىموايە دەستەواژەى سەرجم بۇ ھىنانەو ھى ئەو بە پىويست نازانىن، خالىكى تر كە سوسن خان بوو باسى لەو ھەكرد كە ھەلەى زمانەوانى تىدايە، بەلى، ھەندى گرفتى كەمى تىدايە لە رووى زمانەوانىيەو، چارەسەرى دەكەين، زۆر سوپاس.

بەرىپز ھىمن احمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى سىيەم بخوئىننەو، فەرموون.

بەرىپز سلەمە فاتح توفىق:

بەرىپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۳):

يەكەم: ناوەندىك لە ھەرىمى كوردستان بە ناوى ناوەندى ئەرشىفى كوردستان دادەمەزىندىت و خاوەن كەسايەتى مەعنەويە و سەر بە وەزارەتى رۆشنىرى و لاوان دەبىت و بارەگاي سەرەكى لە ھەولپىر دەبىت.

دووەم: ناوەند تاييەتمەند دەبىت بە:-

۱ - كۆكردنەو و پارىزگارىكردن و سەرەپەرشتىكردن و رىكخستن و پۆلپىنكردنى ئەرشىفەكانى پەيوەندىدار بە گەلى كوردستان و چۆنىەتى سوود لىوەرگرتنى بەپىى حوكمەكانى ئەم ياسايە.

۲ - گەرەنەو ھى ئەو ئەرشىفانەى كە لە بەرژەو ھەندى گشتى ھەرىمدان كە لە ئىستادا لە دەرەو ھى ولاتن يان كۆپىيەكى لى گىراون.

۳ - ھەماھەنگىكردن لە گەل لايەنە پەيوەندىدارەكان.

۴ - ھەر ئەركىكى تر كە ئەنجوو مەن پى دەسپىردىت.

سىيەم: ناوەند بەشە بودجەيەكى تاييەتى لە چوارچىوہى بودجەى وەزارەتدا دەبىت.

بەرىپز ھىمن احمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

بەرىپزان ئەندامانى پەرلەمان، ھەر بەرىپزىك دەيەو ھىت گەتوگۆ لەسەر ئەم ماددەيە بەكات دەتوانىت ناوى خوى تۆمار بەكات، ئەو بەرىپزانەى دەبانەو ھىت گەتوگۆ لەسەر ماددەى سى بەكەن برىتىن لە بەرىپزان (خىدىجە خان، كلارا خان، كاك بەھمەن، مامۆستا نجا، كاك شىخ ظاھر، سوسن خان، كاك كاروان، كاك عثمان سىدەرى، ئاشنا خان، كاك رزگار، كاك دابان، كاك على، كاك د. محى الدين، كاك سىيان، كاك د. اسماعيل، مامۆستا عثمان، ھلزان، سەرچنار خان)، كاك دابان فەرموو.

بەرىپز دابان محمد حسين:

بەرىپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى سىيەم بىرگەى دووەم خالى دووەم گەرەنەو ھى ئەو ئەرشىفانەى كە لە بەرژەو ھەندى گشتى خەلكى ھەرىم دان، يەعنى مەرج نىيە ھەموو ئەرشىفىك لە بەرژەو ھەندى خەلكى ھەرىم بىت، يەعنى ئەرشىف ھەيە رەنگە جىاواز بىت ناكرىت ئەو ئەرشىفانەى تەنھا بۇ

نموونه بلیی سوودیکی ههیه، ئه و بهرزه وهندیه وشهیه کی هینه لهویدا دهکریت هه وشه که لابهری، دوو: بهشیک له ناوهندهکانی ئه رشیف له ههریمی کوردستان مولکی شه خصین یان ناوهندیکه ناو به ناو ته مویل له لایه ن وهزاره تی رۆشنیرییه وه ته مویل ده کرین شه خصین، هی که سیکه که خۆی بنکهیه کی داناوه یان شوینیکی داناوه بهرپوهی ده بات، ئه مه لیره مامه له کردنی له گه ل ئه وانهدا دانه ناوه ئه م ئه رشیفانه ش وهرده گیریتته وه یان ته نها ئه وانهی دهره وهی ولات وهرده گیریتته وه، ئیمه ته نها له سلیمانیدا ده یان ناوهندی به ئه رشیفکردن هه بییت سه ر به حکومه تی ههریمی کوردستان نین ئه هلین، ئه مه چۆن مامه له ی له گه لدا ده کریت، زۆر سوپاس.

به ریز هینم احمد حه مه صالح / جیگری سه روکی په رله مان:

كاك عثمان سیدهری فهرموو.

به ریز عثمان کریم سواره:

به ریز سه روکی په رله مان.

سه باره ت به ماده ی سییه م برپگی یه که م کوکردنه وه و پاریزگاریکردن و سه ره په رشتیکردن و ریکخستن و پۆلینکردنی ئه رشیفه کانی په یوه نیدار به گه لی کوردستان و شوپشه یه که له دوا ی یه که کان و چۆنیه تی سوود لپوه رگرتنی به پپی حوکه کانی ئه م یاسایه، ئه وهی بۆ زیاد بکریت شوپشه یه که له دوا ی یه که کانی گه لی کوردستانی بۆ زیاد بکریت، زۆر سوپاس.

به ریز هینم احمد حه مه صالح / جیگری سه روکی په رله مان:

كاك به همهن فهرموو،

به ریز به همهن كاك عبدالله احمد:

به ریز سه روکی په رله مان.

تهبعهن له تاییه تمه ندییه کان تاییه تمه ندی ئه و ناوهنده له خالی دووهم ده لیت گه راندنه وهی ئه و ئه رشیفانه، من له ماده ی پیشتریش له سه ر قسه ی براده ران حه زم نه کرد قسه بکه م، ئه رشیف و به لگه نامه دوو شتی جیاوازن، یه عنی ئه رشیف ئه و جیگه یه که به لگه نامه ی تیدا هه لده گیریت، به لگه نامه کان بریتین له ریکه وتنامه کان، بریتیه له ده ستنووسه کان، بریتیه له شوینه وار، بریتیه له م شتانه ی که له ناو ئه رشیف هه لده گیریت، بۆیه گه راندنه وهی ئه رشیف دروست نیه، تهبعهن ئه م ماده یه و ئه وهشی که هاتوو ده لیت له بهرزه وهندی گشتی ههریم بییت، تهبعهن ئه و به لگه نامه میژوووییه به دنیا ییه وه ده توانم بلیم هه موو به لگه نامه میژوووییه کان به خودی ئه و ریکه وتنامه ی قاهیره ی سالی (۱۹۲۱) که ده ولته تی عیرقیشی له سه ر بنیاتنراوه و ههریمی کوردستان کراوه به بهشیک له عیراق ئه وهش هه ر له بهرزه وهندی خه لکی کوردستانه ئه گه ر ماده کانی بخوینیتته وه، چونکه له ویش تاییه تمه ندی داوه به ههریمی کوردستان و خا که که ی، بۆیه پیمباشه ماده ی سییه م خالی دووهم به م شیوه یه ی لیبکریت گه راندنه وهی ئه و به لگه نامه ی که تاییه تن به میژوو و جوگرافیای خاکی کوردستان و گه لی کوردستان و له ئه رشیفی ولاتان، سییه مه که شی که ده لیت ناوه ند به شه بوودجه یه کی تاییه تی ده بییت له چوارچیوهی بودجه ی وزاره ت، من پیمباشه ئه مه بکریتته ئه وهی که بوودجه یه کی تاییه ت به

خۆى ھەبىت، چونكە ئەم ناوھندە بەپاستى زۆر گىرنگ دەبىت بۇ ھىنانەھەى بەلگەنامە مېژووويەكان، پېمباشە كە ئەنجوومەنى ۋەزىران دەعمىكى ئەم ناوھندە بكات لە رووى دارايىيەۋە بۇ ئەھەى كە بتوان دەستى بگاتە ھەموو ئەو بەلگەنامانە كە لە دەرەھەى ۋلاتن بگەپىندىنەھە، زۆر سوپاس.

بەپىز ھىمن احمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

خىجە خان فەرموو.

بەپىز خىجە عمر طە:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى سىيەم بىرگەى دووھم كە باسى تايبەتمەندىەكانى ناوھندەكات، بىرگەى چوارەم دەلەيت ھەر ئەركىكى تر كە ئەنجوومەن پى دەسپىرەت، من پىموايە ئەھە جۆرىك ئىتلاقىكى تىدايە، يەئنى بە شىۋەيەكى رەھا ھەر كارىكى پىدەرت، چۆن دەبىت، بۇيە يان ئەو بىرگەيە ھەر پىويست ناكات يان بەم شىۋەيە رىك بخرىتەۋە ھەر ئەركىكى تر كە ئەنجوومەن پى دەسپىرەت بۇ جى بەجىكردى حوكمەكانى ئەم ياسايە، زۆر سوپاس.

بەپىز ھىمن احمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

كلارا خان فەرموو.

بەپىز كلارا عودىشو يعقوب:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى سىيەم بىرگەى دووھم خالا ئىكى كۆكردەھە ۋ پارىزگارىكردىن ۋ سەرپەرشتىكردىن ۋ رىكخستن ۋ پۆلپىنكردىن شەتشكى دى ئى بىتە زىدە كىرن نوپزەنكرن، ئەرشىفەكانى پەيوەندىداربن بە گەلى كوردستان ۋ چۆنىەتى سوود لىۋەرگرتنى بەپىسى حوكمەكانى ئەم ياسايە، خالەكا دى سەرەپاى چوار خالەكا دى بىتە زىد كىرن ھەلسەنگاندنا بەلگەنامەيا ب شىۋەيەكى بەردەوام ژ بۇ ھەندى نەكەقنە سەر ئىك ۋ بى مفا بن، خالا شەشى زىدەكرنە ئەويش ب رەئىا من گەلەكا گىرنگە يا شەشى بەردەوام بەرھەقكرنا پىداۋىستىپىن ۋى ۋ ھاقچەرخ ژ بۇ پاراستن ۋ نوپزەنكرنا بەلگەنامە، زۆر سوپاس.

بەپىز ھىمن احمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

د. محى الدين فەرموو.

بەپىز محى الدين حسن يوسف:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى سىيەم لە بىرگەى يەكەم من جەخت لەھەى دەكەمەۋە كە ناۋنىشانەكە بىرپىتە ناوھندى گشتى پاراستنى بەلگەنامەكانى كوردستان، ئەھەى تىران لە تايبەتمەندىەكانى بىرگەى دووھم پىشنىارى ئەو دەستەۋازەيە دەكەم گەپاندەھەى ئەو بەلگەنامانەى كە پەيوەندىان بە گەلى كوردستانەۋە ھەيە لە جىاتى ھەرىم ھەبىت، چونكە رەنگە جۆرىك لە تىكەلاۋى لە نىۋان پارچەكانى كوردستان ھەبىت رۆژىك لە رۆژان خەباتى پىشمەرگايەتى شۆرپشا بە تايبەتى مەسەلەن كۆمارى كوردستانە، رىكەوتنامەى ساىكس ۋ بىكۆيە، من پىموايە

ئەگەر تەنھا ھەرېم دابىئىن كورتى دەكەينەو ھەو لەو سنوورە ئىدارىي و جوگرافىيە ئىستا ھەيە،
پېموايە پېويستە فراوانتى بکەينەو ھەو بلىين كە پەيوەندىان بە گەلى كوردستانەو ھەيە، بېرگەي
چوارەم ھەر ئەركىكى تى ئەنجوومەن كە پى دەسپىرېت ئىزافەيەكى بۇ بکەن لە چوارچىوہى
رېنمايى و بېرگەكانى ئەم ياسايەدا زۆر سوپاس.

بەريز ھيمن احمد حەمە صالح / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

كاك رزگار فەرموو.

بەريز رزگار محمد محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي سىيەم بېرگەي يەكەم ناوەندىك لە ھەرېمى كوردستان بە ناوي ناوەندى
ئەرشيفى كوردستان دادەمەزىت و خاوەن كەسايەتى مەعنەويە و سەر بە وەزارەتى رۆشنىبىرى
و لاوان دەبىت و بارەگاي سەرەكى لە ھەولير دەبىت، مەن دەپرسەم يەعنى ئەم ناوەندە لە كوئى
ھەيكەلى وەزارەتدايە، با بلىين بەرپرسى ئەم بارەگايە سەرۆكى دەستەيە، يان بابلىين پلەكەي
بەريوہەرى گشتىە ئەو ھەمان روون بکرىتەو، زۆر سوپاس.

بەريز ھيمن احمد حەمە صالح / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

كاك كاروان فەرموو.

بەريز كاروان عبدالرحمن (كاروان گەزەنەي):

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

مەن لەسەر ماددەي سى لە بېرگەي سى تىبىنيەكم ھەيە و دەيكەم بە پرسىاريش بۇ ليژنەي
تايبەتمەند، كاتىك كە باس لەو دەكرىت كە ناوەند بەشە بوودجەيەكى تايبەتى لە چوارچىوہى
بوودجەي وەزارەت دەبىت، لە راستيدا ئەم بەلگەنامانەي كە ئاماژەي پىدەكرىت بۇ ئەو ھەيە كە
بەلگەنامەي پى بکرىتەو ھەو ياخود كاروبارەكانى ناوەندى پى بەرپوہ بېردرىت، خۆي بوودجەي
و ەزارەتى رۆشنىبىرى چەندە تا بتوانىت بوودجەيەك بۇ ئەم تەرخان بکات، چونكە بەلگەنامەكانى
ئەنقال بۇ نموونە بەلگەنامەكان و ەكو ئەو ھى كاك دكتور محى الدين باسيكرد، بەلگەنامەمان
ھەيە رەنگە پارەيەكى زۆرى تى بچىت، ئايا ئەم بوودجەيە خۆي لە وەزارەت بەشى ئەو ەكات
كە تەشخىص بکرىت بە ناوەندىك و ئەو كارانەي پى بکات، ئەگەر ناکرىت چۆن چارەسەرى ئەو ە
دەكەن، پيشنىياز دەكەم بکرىتە ئەنجوومەنى وەزىران، يەعنى راستەوخۆ لە ئەنجوومەنى
و ەزىرانەو بەشە بوودجەيەكى بۇ تەرخان بکرىت بۇ ئەو ناوەندە بۇ ئەو ھى بتوانن كاروبارەكانى
خۆيان رايبى بکەن، زۆر سوپاس.

بەريز ھيمن احمد حەمە صالح / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شىخ ظاھر فەرموو.

بەريز ظاھر محمد على حسين:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

مەن پيشنىياز دەكەم بېرگەيەك بە زنجيرە چوار بۇ ئەم ماددەيە زياد بکرىت بەم شىوہەيە، چوارەم:
پاراستنى ئەرشيف و بەلگەنامە لە ژينگەيەكى مادى گونجاو بە مەبەستى پارىزگار يکردن لە

كارىگەرىيە ژىنگەيىھەكان و پاراستىيان و ھەلگرتىيان بەپىي شىۋە جياوازەكانى ئەرشىف كە پارىزراۋېن لە پلەي گەرما و شىدارى و ھۆيەكانى ھەلگرتى ئەرشىف و ئامپىرەكان و پاراستى ئەرشىف و بەلگەنامەكان لە سووتان و لافاۋ و زىندەھەر و بەكتىياكان، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمىن احمد حەمە صالح / جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

سوسن خان فەرموو.

بەرپىز سوسن محمد مىرخان:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي سىيەم بىرگەي دووھم لە خالى يەكەمدا سوود لىۋەرگرتن پىۋىستە پىكەۋە بنووسرىت، لە بىرگەي دووھم خالى دووھم رستەكە لە راستىدا ناروونىيەكى تىدايە دەلپت گەپاندەۋەي ئەو ئەرشىفانەي كە لە بەرژەۋەندى گشتى ھەرىم دان كە لە ئىستادا لە دەرەۋەي ولاتن يان ويىنەيەكى ۋەرگىراويان، يەئنى لە راستىدا ھىچ فيعلپكى تىدا نىيە، لەبەر ئەۋەي رستەكە نا روونە، بۆيە پىۋىستە لە كۆتايىيەكەدا بنووسرىت لە بەرگىراويان ئەرشىف بىرپىت يان بگەپىندىرپىنەۋە، ۋە لە دارپشتنەۋەكەشى پىشتىوانى لە قسەكانى كاك بەھمەن دەكەم لە ناۋەرپاستەكەي، ۋە ئەۋەي تر لە راستىدا بىرگەي دووھم خالى سىيەم ھەماھەنگىكردنىش پىۋىستە لەسەر يەك بنووسرىت، ۋە لە خالى چوارەمدا كە باسى ئەنجوومەن دەكات ھەر ۋەكو لە ماددەي يەكەم پەرلەمانتاران باسى ئەۋەيانكرد كە ئەنجوومەن پىۋىستە كە لىرەدا ھاتوۋە لە ماددەي سىيەم، بەلام كە تۆ دىيى تا ماددەي سىيەم ھىچ باسى ئەنجوومەن نەكراۋە نازانى ئەو ئەنجوومەنە لە كوئى ھاتوۋە، بۆيە ئەنجوومەن لىرە ھاتوۋە كەچى لە ماددەي يەكەمدا باس نەكراۋە، بۆيە پىۋىستە ئەنجوومەن و ئەركەكانى كە لىرەدا لە ماددەي پىنجەم باسكراۋە پىۋىستە لە ماددەي يەكەم پىناسەي بۆ بىرپىت بۆ روون ئاشكرا بىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمىن احمد حەمە صالح / جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

مامۇستا عثمان فەرموو.

بەرپىز عثمان على سمايل:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من پىشنىار دەكەم لە ماددەي سىيەم لە بىرگەي يەكەم ئەو فەقەرەي بۆ زياد بىرپىت كە ناۋەندىك لە ھەرىمى كوردستان بە ناۋى ناۋەندى ئەرشىفى كوردستان دابمەزرىت و خاۋەن كەسايەتى مەئەنەۋى و سەر بە ۋەزارەتى ئەوقاف و رۆشنىبىرى و لاۋان بىت، لەبەر ئەۋەي شەھامەتى و مەردايەتى گەلى كورد لە مزگەوت و خانەقا و تەكپەكانەۋە دەستى پىكردوۋە، بۆيە پىۋىستە ۋەزارەتى ئەوقافىش زياد بىرپىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمىن احمد حەمە صالح / جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

كاك سىپان فەرموو.

بەرپز سىيان سالم حسن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى سىيەم بېرگەى يەكەم بىتە بەرپۆۋە بەرايەتتەك لە ھەرئىمى كوردستان بە ناوى ناوەندى پاراستنى بەلگە نامەكان دادەمەزىت و خاوەن كەسايەتى مەعنەوى سەر بە ۋەزارەتى رۆشنىبىرى و لاوان دەبىت و بارەگاي سەرەكى لە ھەولپىر دەبىت، دووھمىش ناوەند و تايەتمەندىيەكان پىشتىگىرى لە قسەكانى كاك بەھمەن دەكەم بۆ خالى دووھم و سىيەم، زۆر سوپاس.

بەرپز ھىمەن احمد حەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

شىرىن امين فەرموو.

بەرپز شىرىن امين عبدالعزىز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى سىيەم ناوەندىك لە ھەرئىمى كوردستان بە ناوى ناوەندى ئەرشىفى كوردستان دادەمەزىت خاوەن كەسايەتى مەعنەويە و سەر بە ۋەزارەتى رۆشنىبىرى و لاوان دەبىت بارەگاي سەرەكى لە ھەولپىر دەبىت، سەبارەت بە وشەى بارەگا رەنگە زياتر ئەم وشەيە رەھەندى حىزبى ھەبىت ھەلبىگىرىت، بۆيە پىشنىار دەكەم بىكرىت بە بنكە ياخود ناوەند، ۋە لە كۆتايىشدا لە سەرچەم پارىزگايەكانى ھەرئىمى كوردستان لىقى ھەبىت، سەبارەت بە بېرگەى دووھم خالى دوو پىشتىگىرى لە قسەكانى كاك دابان دەكەم، ۋە سەبارەت بە خالى سىيەم ھەماھەنگىكرىن لەگەل لايەنە پەيوەندىدارەكان ديارە ئىمە لە ھەرئىمى كوردستاندا رەنگە دەيان يان چەندىن ناوەند ھەبىت كە چەندىن سالە بەلگە نامەيان لاي خۆيان پاراستوو، بۆيە داواى روونكرىنە ۋە لە لىژنەى بەرپز دەكەم بزەنم چۆن دەتوانن بە نموونە لەگەل ئەم ناوەندانە بۆ رادەستكرىن ئەو بەلگە نامانەى كە لەلای ناوەندەكانە، ۋە لە ھەمان كاتىشدا لە پاى ئەو ھەول و ماندوو بوون و پاراستنى ئەو بەلگە نامانە چەند و چۆن پاداشتى ئەم ناواندانە دەكرىت ئەگەر بەلگە نامەكان رادەست بكەن، زۆر سوپاس.

بەرپز ھىمەن احمد حەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك على فەرموو.

بەرپز على حەمە صالح:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم ماددەى رەنگە سەرەنجى عەمەلى لەسەر بىت، يەكەمىيان: ئىستا لە واقىعى كوردستاندا كۆمەلپك ناوەندى گىرنگ و كارىگەر ھەن، ۋە ئەزموونىكى زۆريان ھەيە ھەر لە ئەزموونى ئەرشىفىكرىن بەلگە نامە ۋە تا شىۋازى بەكارھىنانىيان، لەم ماددەيە ھىچ مىكانىزمىكى مامەلەكرىن ئايا ھەماھەنگىيە، تەبەن ئىستا ئەم ناوەندە ناوەندى حكومى نىن تا ئىجبار بىكرىن بەلگە نامەكانىيان لىۋەربىگىرىتە ۋە، رەنگە نەشى فرۆشن، مىكانىزمى كاركرىن چىيە، دوور لە رووى واقىعيە ۋە رەنگە ئەم ناوەندانە تواناي زۆر باشيان ھەبىت ئەزموونىيان ھەبىت بەرامبەر بە ۋەى كە تۆ مۆئەسسەسەيەك دروست دەكەيت و چەند كارمەندىكى بۆ دادەمەزىننى يان نەقلى

دەكەى ئەو ئەرشىفەيان نىيە، لېرە بەر يەككەوتن روو دەدات، بۇ نموونە ئىستا ئەو ئەزموونەى لە سلېمانى لە ناوەندى ژىندا ھەيە بۇ ئەرشىفكردن رەنگە لە ھىچ ناوەندىكى حكومەتدا نەبىت كە دۇكىۆمىنتى زۆر گرنگى لىيە، يەنى ئەمە ھەست دەكەى ھىچ وردەكارىيەكى تىدا نەكراو، دووەمىان: لە ھەموو شارىك ئەرشىف تايبەتمەندى خۇى ھەيە كۆمەلېك دۇكىۆمىنت ھەيە دەبىت لە دەوك بىت، يان كۆمەلېك دۇكىۆمىنتى سلېمانى كە پەيوەندى مېژووويە گرنگە رەنگە لەو دەبىت كە لەو شوپنە بىت، بۆيە ئەگەرىش كرا لەم ھەموو شوپنە رەچاوغىرى بكرىت، ئەوھى ترى بودجەكەش دەقىقە ئەم بابەتە بابەتى دۇكىۆمىنت جار وايە بەلگەنامەيەك بە مليۆنان دۆلارە لە دنيا، وەزارەتى رۇشنىبرى خۇى بودجەى تەشغىلى چەندە بۇ ئەوھى تەرخان بكات، بەلام لە رووى واقىعى ئىدارىيەو مادام ئەم شوپنە سەر بەوەزارەتى رۇشنىبرى لە رووى ئىدارىيەو بودجەكەى دەبىت لە وەزارەتى رۇشنىبرى وەرگىت، چونكە ھىچ بەرپاوبەرايەتەك نىيە ھىچ ناوەندىك نىيە سەر بە وەزارەتەك بىت بەستىتەو بە ئەنجوومەنى وەزىران، بۆيە من ھىوادارم بۇ ئەوھى ياساكە جى بەجى بكرىت بە تايبەتى لەگەل ناوەندە گرنگەكاندا ئەوانەى كە ئىستا كە وەكو ناوەندى ژىن و ناوەندەكانى ترىشن گفگوگۆ بكرىت، يەنى پەلە نەكرىت لە نووسىنەوھى راپۆرت بۇ ئەوھى ياساكە دەرېچىت بۇ ئەوھى دواجار تووشى بەريەككەوتن نەبىن، وە موئەسەسەيەك دروست نەكەين و نەشتوانى ھىچ كارىگەرييەكى ئەوھى ھەبىت و تەنھا مەسروفىكى ئىدارى بىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمن احمد حەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

نجا خان فەرموو.

بەرپىز نجا شەبان عبداللە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من سى تىبىنى ھەبوون ئىكىش وان ھاتنە گوتن، دووى دى سەبارەت ب ماددەيا سى يا ئىكىى ئەگەر قى شېوھى بىتە دارشتن دى جوائتربىت لە ھەرئىمى كوردستان ناوەندىك بە ناوى ناوەندى ئەرشىفى كوردستان دادەمەزىت و لە ھەولېر دەبىت، تىبىنىا من يا سىيەم، دووھم: بلېين ناوەند تايبەت دەبىت بە، نەك بلېين ناوەند (تايبەتمەند دەبىت بە)، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمن احمد حەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

ئاشنا خان فەرموو.

بەرپىز ئاشنا عبداللە قادر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

كاك على بەشېك لە قسەكانى منى كرد پشتيوانى دەكەم، ھەروەھا پشتيوانى لە قسەكانى خاتوو شىرىنش دەكەم، لەسەر دروستكردى ئەو ناوەندە كە دەلېت بنكەى سەرەكى لە ھەولېر دەبىت، من پىشنيار دەكەم ئەم رستەيە زياد بكرىت لەسەر جەم پارىزگاكانى ھەرئىمىش لقى ھەبىت، بۇ ئەوھى ئىجبار نەكرىن بەوھى كە ئەو ئەرشىفانە بگەرپنەو، دواى ئەو بەتەك ھەيە لە روو ھەمەليەكەيەو كە كاك على باسىكرىد من دەمەوېت كەمېك لەسەرى بووەستم، ئەوھى كە تا چەند ئەم ياسايە دەچىتە بوارى جى بەجىكردەنەو، ئىمە نامانەوېت ھەر ياسايەك دەرېكەين و

بليين ئهوه بووين به خاوهن ياساي ئهرشيف و بهلگهنامه، دهبيت بچيته بواري جي بهجيكردنهوه، بهم شيوازه بيت تو مامله لهگهله هم بنكانهدا بكهه كه پيشتر هه بوون يا خود ئه و ناوهندانهه كه بهلگهنامهيان كوكردوتهوه و ناوهنديكي ئهرشيفن، ئيمه تاوهكو ئيستا بهشيكي زور ئهرشيفي گرنگ له دهستي شەخص و حيزبدايه، وه ئامادهنين رادهستي بكن لاي خويان ههليانگرتووه، ئهرشيفي گرنگن پهيوهنديدارن به شهري ناوخو و دوو ئيدارهيي و رژيمهكاني پيشوو، يهعني ئامادهنين هم بهلگهنامانه رادهست بكن، چون مامله لهگهله ئهمهدا دهكريت، ئهگهركريت سهروكي ليژنهه تايبهتمهند وهلامان بدهنهوه، زور سوپاس.

بهريز د. ريواف فائق حسين / سهروكي پهريه مان:

د. اسماعيل فەرموو.

بهريز اسماعيل علي طه:

بهريز سهروكي پهريه مان.

سهبارت به ماددهيا سييهه خالا ئيكي ئهز پشتهفانيا د. محي الدين و كاك سيباني دكه، له خالا دوويدا ديسان ئهز پشتهفانيا كاك بههمهني دكهم بوچوونا وي سهه خالا دووي و خالا يا سييهه زي كو دفتين بودجهكا تايبهت ههبيتن، زور سوپاس.

بهريز د. ريواف فائق حسين / سهروكي پهريه مان:

هلز خان فەرموو.

بهريز هلز احمد محمد:

بهريز سهروكي پهريه مان.

سهبارت به ماددهيا سييهه دامهزراندنا ناوهندا ئهرشيفي كوردستان يان بهريوهبهرايهتيا گشتي بيتن ههردووكي دهستكاري ههيكهليهتا وهزارهتا دي ديتنهكرني، ژبهههندي جارهاكا دي ئهز دووپات دكهم ماددهيا ئيكييدا ل پيناسهكان ناوهندا بهريوهبهرايهتيا گشتي بيتن، چونكي ل ماددهيا ديڤ را ديئن مهرجيت ريفهبهري ديئن كو به كهلوريوس كهمتر نهبيتن و بهشيت وي بيك ديئن وهزارهت بودجهيهكا بو تهرخان دكهتن، ئايا بوچي نابيته بهريوهبهرايهتيا گشتي تابعي وهزارهتي بيت، سهبارت ب خالا سييهه همهنديداهمه برهگهيا سي بيته لادان، برهگهيهكا زيدهتره، ههروهسا پشتگيريا شيرين خانن دكهم كو بارهگا پتر بو بابتهتيت حيزبي ديئن، ئهقه بيته لادان، پرسيارهكهه ئهقهيه ئايا بوچي تنن بارهگهيا سهههكي ل ههوليري بيتن، يهعني ئهرشيف ل دهوكي زي ههبيتن و دي لهلهبجهي زي ههبيتن و دي سليمانن زي ههبيتن، بوچي ئهف تايبهتمهنديه دايه، زور سوپاس.

بهريز د. ريواف فائق حسين / سهروكي پهريه مان:

سههچنار خان فەرموو.

بهريز سههچنار احمد محمود:

بهريز سهروكي پهريه مان.

پشتگيري له قسهكاني ماموستا هلز دهكهه، ئيزافهتن بو ئهوه كه ئيمه له ماددهي يهكيشدا باسمانكرد بهريوهبهرايهتيا گشتي ئهرشيفكردن، چونكه كاره ئهرشيفكردن، ئهگهههيكهليهتي

وہزارہت بۆ بہرپۆہ بہرایہ تیہہک دابمہ زرپت بۆ ناوہندہ کہش ھے بیٹ دەبنرپت، چونکہ دەلیت دادمہ زرپت، ئینجا نووسراوہ سەر بہ وەزارەتی رۆشنبیریہ، ئەمە کہ لە پێشدا پیناسە کراوہ دەلیت وەزارەت وەزارەتی رۆشنبیری، پپویست ناکات تۆ ئیستا بییتەوہ بلایی سەر بہ وەزارەتی رۆشنبیریہ، ئەوہ ھەر لابریت، بارەگای سەرەکی لە ھەولپەر دەبیٹ دەتوانین بلیین لقەکانیشی لە سەر جەم پاریزگاگانہ، بۆ نمونہ ئیستا من ئەرشیفیکم لە ھەلە بجەییہ و ئەم ماددەییہ مولزەمی کردووم بیہینم بۆ ئەو بارەگایہ، مەعقولہ ئەم ھەم ئەرکە بکەویتە سەر شانی من بپم ئەرشیفیکم دانیم لە ھەولپەر ئەی بۆ لە لقەکەئێ خۆم داینەنیم دوایی ئەوان خۆیان پەییوہندیان بہ یەکەوہ ھے بیٹ، سەبارەت بہ برگەئێ دووہمیش لە تاییہ تمەندیہ کان لە خالی سپیہم من دەپرسم لیژنەئێ تاییہ تمەند ھەماھەنگی کردن لەگەڵ لایەنہ پەییوہندیارەکاندا ئەمە تاییہ تمەندیہ یان تەحسیل حاسلہ، یان ھەر ئەرکیکی تر کہ ئەنجوومەن پپی دەسپیریٹ ئەمە دەکرپت ناوی تاییہ تمەندی لیبنرپت، لە برگەئێ سپیہم ناوہند بەشە بودجەییہکی تاییہتی لە چوارچیوہی بودجەئێ وەزارەتدا دەبیٹ ئەوہ ھەر لابریت، چونکہ ھەموو وەزارەتیکی بودجەئێ ھے یە لە ھەر بەشیکی وەزارەتیشدا خۆئێ وە وەزارەتە مولزەمە بەوہی کہ بەشە بودجەییہکی بۆ دابنرپت و پپویست ناکات لیژنہ بییتەوہ، لابریت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرہ شایان فەرموو.

بەرپز شایان کاک صالح محمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

وێرایی پشنگیرییم بۆ کاک دابان و شیرین خان و ئاشنا خان، لە برگەئێ دووہم پپشنیار دەکەم خالیکی زیاد بکریٹ بە ریزبەندی ژمارە پینج ئەمە زیاتر بۆ جەختکردنەوہییہ لە پاریزگارپکردن لە ئەرشیفەکان و بەلگەنامەکانی خۆمان، خالی پینجەم: لیژنەئێ پپکبھیٹ تاییہت بیٹ بە ھینانەوہی بەلگەنامەکانی ئەنفال و جینۆساید لە حکومەتی ناوہند، ئەمە تەنھا بۆ زیاتر جەختکردنەوہییہ لە بەرگرنگی بابەتکە، پرسپاریکیشم ھے یە بۆ لیژنە ئایا لیژنەئێ بەرپز لە کویدا مەبەستتان ئەرشیفە، وە لە کوئ مەبەستتان بەلگەنامەییہ، چونکہ وەکو باسمانکرد جیاوازن، ھاوړپیان ئاماژەیان پپدا، ئەو دوو وشەییہ جیاوازن، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنە قسەتان ھے یە، فەرموون.

بەرپز سلمە فاتح توفیق:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ھەماھەنگیکردنمان لەگەڵ ئەو لایەنہ پەییوہندیارانہی کہ ئیستا ئەرشیف و بەلگەنامەئێ زۆر گرنگیان ھے یە، پپگومان ئەم پپشنیازە یاسایہ بەر مەبنای بەرچاوپروونی ئەو بەرپزانہی کہ ئەو ناوہندانەیان ھے یە، وە ھاوکارپکردن و ھەماھەنگی کردنی ئەو ناواندانہ بۆ گرنگ بوونی یاسایہک بۆ پاراستنی ئەم ئەرشیفانہی کہ لەلایەن ئپوہ ئەو بەلگەنامە گرنگانہی کہ ئیستا لایەنہ گرنگانہی ھاوشپوہی ئپوہ کہ کاک علی ئاماژەئێ پپکرد بنکەئێ ژین بە بەردەوامی

ھەماھەنگىمان ھەبوو ۋە لەسەر ماددە بە ماددەى ئەم پېشنىيازە ياسايانە تېبىنئەکانى ئەوان جېڭەى كراوھتەو، ۋە ھەموو ناوھندانەى تريش كە لە ھەرىمى كوردستان ھەن بۇ ئەم پېشنىيازە ياسايە پشت بەستكر اوھ بە پشتبەستن بە رېكخراوېكى ئەمريكى كە ھەماھەنگن لەگەل سەنتەرى توڭزىنەوھى پەرلەمانى كوردستان، پېشنىيازە ياسا كەيان بەراوردكردو ۋە دە ياسا لە ۋلاتانى دنيادا بۇ ئەوھى بتوانن ئىستيفادەى لېبەكەين، ۋە بە راپۇرتېكى پەنجا لاپەرەيىھە ۋە لاملەكەمان بۇ ھاھتەو ۋە سوودمان لە تېبىنئەكانيان ۋەرگرتو ۋە، سەرەراى ئەو ۋە ئېمە لەسەر ئەم پېشنىيازە ياسايە دوو ورك شۆيمان كردو ۋە لە شارى ھەولپىر ۋە لە شارى سلايمانپەش بە بانگھېشتىكردى كەسانى پسپۇر ۋە شارەزا ۋە خاوەنى ئەو ناوھند ۋە بىنكانەى كە ھەن، ۋە تاوھكو ئەم شەوېش ئېمە بەردەوام پەيوەنديمان ھەبوو لەگەل مامۇستا بەرپزانەى كە ئەم ئەرشىف ۋە ناوھندانەيان ھەيە، ئەو بەرپزانەى كە پرسىاريان ھەيە لەسەر چۆنيەتى تەعامولكردى لە ناوھندەكان لەگەل ئەم ياسايە پىموايە بگەنە سەر ماددەى دەيەم بەرچاوپوونيان زياتر دەبىت، لە ماددەى دەيەم زۆر بە روونى ۋە بە ئاشكرا باسى ئەو كراوھ كە ئەم ناوھندەى كە سەر بە حكومەتى ھەرىمى كوردستانە ۋە زارەتى رۆشنىبىريە چۆن تەعامول دەكات لەگەل ئەو شوپىن ۋە جېڭانەى كە ناوھندى ئەرشىف ياخود بەلگەنامە ۋە دەستنووس ۋە ھەر بابەتېكى تريان لەلايە، بېڭومان ئەو بابەتەنى كە بابەتى ئەرشىفى نېشتىمانى دەولەتىن ئەو پېويست دەكات لەسەريان بېگەرپنەوھ بۇ ناوھند، چونكە ئەمانە مولى دەولەتن لە كوردستاندا پېويست دەكات حكومەتى ھەرىمى كوردستان پارېزگارى لېيكات، سەبارەت بەو بابەتەنى كە شتى تايبەتن لەلايانە ئەو رېكارى تايبەت دانراوھ لەسەر ئەم بابەتە، سەبارەت بەوھى چەندىن جار ئەم پرسىارەكرا من پېشتر لەسەر ۋەلامى بەرپز كاك شېخ ظاهر ۋەلامم داپەو، كە ئەم ناوھندە ۋەكو يەك كە ئەركەكانى ۋە زارەتى رۆشنىبىرى لە ياساى ژمارە (۱۲)ى سالى (۲۰۱۰) ياساى ۋە زارەتى رۆشنىبىرى ۋە لاوان لە ئەرك ۋە ئامانجەكانى ۋە زارەتى رۆشنىبىرى لە برگەى ھەوتەمدا بە وازحى باسى ئەو دەكات دامەزراندنى كتىبخانەى نېشتىمانى ۋە ناوھندى سەنتەرى بەلگەدارى ۋە ئەرشىفكارى كوردستان، واتە ئەمە يەكېكە لە ئەركەكانى ۋە زارەتى رۆشنىبىرى، ۋە بۇ رېزگرتن لە ھەموو ئەو ۋە زارەتەنى تر كە كار لەسەر ئەم بابەتە دەكەن بە تايبەتى ۋە زارەتى ئەوقاف، ھەر ۋەها ۋە زارەتى خوېندنى بالاكە ئېستا لە زانكۆكانى بە تايبەتى لە زانكۆى سۆران ۋە سلايمانى سەنتەرى تايبەت بە ئەرشىفكارى ۋە كۆبوونەوھى ئەم بابەتە دەيانگرپتەو ۋە لەو ئەنجوومەنەى كە ۋەزىر سەرپەرشتى دەكات بە ھەماھەنگى لەگەل لاينە پەيوەنديدارەكانى تر ھەردو ۋە زارەتى خوېندنى بالاكە ۋە زارەتى ئەوقاف كە كەسېك بە نوېنەرەيەتيان لە ناو ئەو ئەنجوومەنە دەبن ۋە پلەيان لە بەرپوھەرى گشتى ناپىت كەمتر بىت، ۋە لە ناو ئەو ئەنجوومەنە دەبىت ۋە بۇ موشارەكردى ۋە رېكخستنى ئەم بابەتە، سەبارەت بە بەلگەنامە ياخود ئەرشىف كە ئېمە لە پېناسەى يەكەمدا ۋەكو باسمانكرد ئەمانە ئەزموونى كارى ئېمە نيە لەم مەجالەدا، چونكە كەسانى بە ئەزموون تر ۋە شارەزاتر ۋە مامۇستاي گەرەتر لەم مەجالەپەدا كار دەكەن لە ھەرىمى كوردستاندا بە ھەماھەنگىكردى لەگەل ئەوان پېناسەكان دارپىژراوھتەو ۋە كار لەسەر بابەتەكانراوھ، ئەگەر لە ماددەى يەكەم پېناسەى ئەرشىف باس بگەين دەلېپىن زانىارى ۋ

بەلگەنامەى تۆماركراون، يەنى ئىمە بەلگەنامەمان خستۆتە ئەرشىف بابەتتىكى گەرودترە، وە فراوانترە، بەلگەنامە بەشپكە لە ئەرشىفكردن، لەبەر ئەووە ئىمە لە بېرگەكانى دواتردا كە دەلپىن دەستخستنى ئەو بەلگەنامانە و دەخستنى ئەو ئەرشىفانەى كە ھەن ئىمە لە پىناسەكەدا تەوزىحمانكردووہ كە چۆن دەبىت و چۆن نابىت لە راستىدا، سەبارەت بە بوونى لىق لە پارىزگاكانى تر بابەتتىكى بەجىپە و بە ھەندى وەردەگرىن، وە ئىمە لە بېرگەى دوواتر لە بېرگەى دەپەمدا لەگەل بەرپىز سەرۆكى لىژنەى ياساى رىكەوتووین لەسەر ئەوہى كە ئەو ناوہندانەى بۆ نمونە وەكو بنكەى ژىن و ئەنستىتوتى كە لەپورى كورد و دەزگای ئاراز و ھەر دەزگایەكى تر كە گرنگىدان بە ئەرشىفى نىشتىمانى و نەتەوہى دەكەن لەسەر ئەم بابەتە دەتوانىن بە ماددەبەك رىكى بخەين لەوہى كە دتوانىن وەكو لىق سەر بەم ناوہندە بە كارەكانى خۆيان رىك بخەن، من ھەر ئەوہندە تەوزىحەم ھەبوو و ھىوادارم پەيامەكەم گەيشتەبىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك جلال فەرموو.

بەرپىز جلال محمد عبداللە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دەپرسن بۆ بارەگای سەرەكى لە ھەولپىر ھەپە، ھەولپىر پايتهختە ھلز خان، ئەى بۆ پەرلەمان لە ھەولپىرە، دەكرىت لىقى لەوئ ھەبىت، شىرىن خان دەلپت بۆ ناوہندىك لە ھەرىمى كوردستان، سەرەتا دوو دپەرە بە خۆى ناوہندىك لە ھەرىمى كوردستان بە ناوى ناوہندى ئەرشىفى كوردستان، دىسان ئىمە بپىن ناوہندىكى تر زىاد بەكەينەوہ لە دوو خەتى سى ناوہند، بەلام دەكرىت لىق بىت، دەكرىت بنكە بىت، ئەوہى تر ئاشنا خان ئەگەر ماددەى دەپەمت بخوئنداپە كە چوار خالە بە وازحى بۆ سەرچنار خانىش دەلپت ئەرشىفىكى لا بىت دەتوانىت بە ماوہبەك بپهئىت و پاداشتىكى باشىش وەردەگرىت، ئىنجا ئەوہى لە ھەلەبجە ھەى بوو با بپنپت پاداشتىكى باش وەردەگرىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك مەم فەرموو.

بەرپىز مەم برھان محمد قانع:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پىشنىازى زۆر بەجى پىشكەشكرا ئىمە ھەولدەدەپىن لە راپۆرتى ھاوبەشدا دواتر ئەوانە جىگايان بەكەينەوہ بە دلنپاىبەوہ، بە نىسبەت ئەو پىشنىازەى كە پەيوہندىدارە بە بېرگەى يەكەمى كە پىشكەشكراوہ تەبعەن سەرچنار خان دەلپت وەزارەتى رۆشنىبرى و لاوان، لەبەر ئەوہ ماددەى يەكەم پىناسەى وەزارەت نەكراوہ، بۆپە نالپىن سەر بە وەزارەت بىت، ھەر ناچارىن وەكو خۆى دامانناوہ وەزارەتى رۆشنىبرى و لاوان، بەلام ئەوہى كە مەسەلەن بارەگا تەبعەن بۆ حىزب بەكار دەھپندرپت زياتر ئۆفىسى سەرەكى بۆ نمونە لە ھەولپىر بىت و لىق يان نووسىنگەى لە پارىزگاكانى تردا ھەبىت، ئەمە بۆ ئەو دۆكىومىنتانەى كە كاك على باسىكرد، مەسەلەن ھەندىك دۆكىومىنت ھەپە پەيوہندى بە سلپمانىوہ ھەپە يان لە گەرميانوہ ھەپە مەسەلەن پەيوہندى

بە ئەشكەوتى قەلای شىروانەو ھەيە، بەلى، لە ھەلەبجە ھەيە يان لە فلان ئەمانە باشترە لە شوپنەکانى خۇيان و لە نووسىنگەکانى خۇياندا ئەو دۇكيۆمىتتانه ئەرشىف دەكرىت، وە شتىكى بە جىيە، بۇيە پىويست دەكات ئەو بە نەزەرى ئىعتىبار وەردەگرىن وەكو سەرۆكى ليژنەش ئاماژەى پىكرد، خالىكى تر ھەيە كە پەيوەندىدارە بە مەسەلەى ئەو دۇكيۆمىتتانهى كە ئىمە پرسىاركرا ئايا ئەرشىف چىيە و بەلگەنامە چىيە، تەبعەن ئەرشىف جىگاي ھەلگرتنى بەلگەنامەكانە، ئەگەر دىقەت بەن جىگەى ھەلگرتنى بەلگەنامەكان ھەلەتە برگەى دووہمىيان و خالى دووہم تىيىنى زۇر باش پىشكەشكرا لەسەر ئەو مەسەلەيە و ئەو دارپشتنەوہش سەرجمەى دەگۆرىن، بۇ نموونە گەرانەوہى بەلگەنامانەى پەيوەنديان بە گەلى كوردستانەوہ ھەيە، شەرت نىيە لە بەرزەوہندى گەلى كوردستان بن راستە، ھەموو ئەم بەلگەنامانەى پەيوەنديان بە گەلى كوردستانەوہ ھەيە لە ئىستا لە دەرەوى ولاتن يان كۆپى كراون لە بەرگىراون ئەوانە، يەعنى كەواتە ئەم پىشنىازانەى ئىوہ دلىنابن بە ھەندى وەردەگرىن و لە راپۆرتى ھاوبەشدا جىگايان بۇ دەكەينەوہ، زۇر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان، ئىوہ وەلامەكانتان كۆ بكنەوہ بە سەرۆكى ليژنە بەن با ئەو وەلام بەداتەوہ، ئەوا نايىت، فەرموو كاك گۆران.

بەرپىز گۆران عمر على:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سوپاس بۇ روونكردنەوہى ھاوپىيانم لە ليژنە، ھەروہا دەكرىت لە پارىزگاكاندا لە ھەر پارىزگايەك لەقىك ھەيىت لەقەكان خاوەنى پەيرەو و پرۆگرامى تايبەت بە خۇيان بن، ھەروہا لەقەكان خاوەنى بۆرد و دەستەى بەرپىوہبردنى تايبەت بە خۇيان بن، سالانە بودجەى گشتى ناوہند بودجەيەكى تايبەت بە گوپرەى گرنگى پىداويستى بۇ لەقەكان دابىن بكات، زۇر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى چوارەم بخويئننەوہ، فەرموون.

بەرپىز سلمە فاتح توفيق:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (٤):

يەكەم: ناوہند بەرپىوہبەرىكى دەيىت لايەنى كەم ھەلگىرى برونامەى بەكالۆرىيۇس دەيىت و پسپۆر و شارەزا بىت لە بوارى ئەرشىفكردندا و لەم بەشانە پىكدىت:-

١ - بەشى كارگىپى و دارايى.

٢ - بەشى ئەرشىف و تۆمار.

٣ - بەشى توپىژينەوہ.

٤ - بەشى پەيوەنديەكان.

٥ - بەشى تەكنىكى.

دووه: ناوهند دەستەپەکی بەرپۆهبردنی دەبیت و پیکدیت لە بەرپۆهبەر و بەرپرسی بەشەکانی ناوهند.

بەرپۆز د. رپواز فائق حسینی / سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپۆزان ئەندامانی پەرلەمان، ئەو بەرپۆزانە دەیانەویت گەفتوگۆ بکەن لەسەر ماددەى چوار دەتوانییت ناوی خۆى تۆمار بکات، ئەم بەرپۆزانەى ناویان تۆمارکردوو (مامۆستا ابوبکر، د. اسماعیل، کاک مەم، کلارا خان، کاک بەهمەن، لەنجە خان، گولستان خان، دکتۆرە شایان، ئاشنا خان، کاک رزگار، شیرین امین، مەلا ناصر)، کاک مەم فەرموو.

بەرپۆز مەم اسکندر مەم:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوارەم فەقەرەى یەكەم کاتیک باسى ئەرشیفکردنی بەلگەنامەکانی گەلی کوردستان دەکەین ئیمە باسى سامانیکی زۆر گەرە دەکەین، بۆیە پێشنیاری دەکەم بەم شیوەیە لیبکریت ناوهند بەرپۆه بەرپۆکی دەبیت لایەنى کەم هەلگری پروانامەى ماستەر بییت ئەک بەکالۆریۆس، زۆر سوپاس.

بەرپۆز د. رپواز فائق حسینی / سەرۆکی پەرلەمان:

کلارا خان فەرموو.

بەرپۆز کلارا عودیشو یعقوب:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوارەم یەكەم ئەز پێشنیاری دەکەم کو لایەنى کەم بەیتە لادان، یەعنى بۆچی ئەق پەیفە زیدە بکەین، ناوهند بەرپۆه بەرپۆکی دەبیت هەلگری پروانامەى بەکالۆریۆس بییت (و) ژى بییتە لادان، یەعنى ئەو هەلگری بەکالۆریۆس پسپۆر و شارەزا بییت لە بواری ئەرشیفکردن لەم بەشە پیک دیت، بەشیک زیدە بکەن ئەو بەش ژى زۆر گرنگە بەشى کۆمکران زۆر گرنگە، وە ل پارێزگەهان لق هەبییت ئەق بەشە، زۆر سوپاس.

بەرپۆز د. رپواز فائق حسینی / سەرۆکی پەرلەمان:

کاک بەهمەن فەرموو.

بەرپۆز بەهمەن کاک عبدالله احمد:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا تیبینیەکم هەیه ئەگەر هاوڕیپیانم بە روحنیکی ریازی لیم وەر بگرن، یەعنى ئیمە یاسا دەردەکەین بۆ ئەرشیفیکی نیشتیمانی، یەعنى تکایە با لە یەکنری تیبگەین و جوانتری بکەین، یەعنى دەمانەویت دەسەلاتیک بەدەین بە حکومەت ئەرشیفی نیشتیمانیمان بۆ کۆ بکاتەو، ئەک بەیانى سلیمانى داوا بکات و دەوۆک و هەلەبجە داوا بکات والله منیش لە کەلار داوا دەکەم ئەرشیفی نیشتیمانی لە کەلار بییت، ئەمە کۆکردنەوہى ئەرشیفی نیشتیمانیە، قەى چیدەکات با بارەگاکی لە هەولیر نەبییت کە پایتەختە لە پایتەخت رۆشنیری بییت لە سلیمانى بییت، بەلام ئەرشیفی نیشتیمانی لە هەموو ولاتیک یەک ئەرشیفی نیشتیمانی هەیه، ئەک لق و پۆپ، دەکریت لقی هەبییت بۆ دەستخستنی ئەو بەلگەنامانەى کە لەو شارانە کە دەست دەکەویت،

شوئنه وارېكى ميژووييه، بهلگه نامه يه كى ده ستنووسى ميژوويى هه يه تايهت به و شاره، نه مه بهلگه نامه نيشتيمانى و نه ته وه ييه، نهى باشه نهى سبهى كه ركوك، نهى كه ركوك چى ليكه ين، يان خانه قين چى ليكه ين، بويه به راستى با نه مه نه بيته مه سه لهى شارچييه تى ئيمه بهلگه نامه مى ميژوويى كو ده كه ينه وه، له مه سه لهى نه و مادديه ناوه نديك بهرپوه بهرېكى ده بيت لايه نى كه م هه لگى پرونامه ي به كالوريوس بيت، دياره من له گه ل نه وه نيم بهرپوه بهر بيت، چونكه له مادده ي دواى نه وه هاتوو ده لپت نه جوومه نيك پيكدت وه زير سه ربه رشتى ده كات كه نه جوومه نيكه كه نوينه رى نه وه هزاره تانه ي تيدايت له بهرپوه بهرې گشتى كه متر نه بيت، نه و ليره خوى بهرپوه بهر، بهرپوه بهر كه خوى له وئ نه دامه چون بهرپوه بهرېك له نيوان نه وه هه موو بهرپوه بهر گشتييه نه دامه، من له گه ل نه وه م بهرپوه بهرې گشتى بيت، چونكه نه مه كارېكى گرنگه مه سه لهى نه رشيف و نه رشيفسازى كارېكى گرنگه به بهرپوه بهرېكى ئاسايى ناكريت، دوو: پسپوريه كه ي شاره زايى هه بيت له بواري ميژوو و بهلگه نامه ميژووييه كان و نه رشيف كردن، نهك هه ر به ته نها نه رشيف كردن، به شه كانيشى پيموايه نه وه زياد بكريت دوو خال زياد بكريت به شى شوئنه وار و ميژوو زياد بكريت له و به شان، به شى به دوا داچوون و ده ستخستنى بهلگه نامه كان، ده كريت نه وه ي دوو هم كه ده يللم له گه ل په يوه ندييه كان گري بدرت بكريت يهك خال، بكريت په يوه ندييه كان و به دوا داچوون و به ده ستخستنى بهلگه نامه كان، يان نه وه بكريت خالېكى سه ربه خو زور باستر ده بيت، زور سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكى په رله مان:

كاك بهجت فهرموو.

بهريز بهجت على ابراهيم:

بهريز سهروكى په رله مان.

ئاخافتنيت من هاتنه كرن له لايه ن بهريز كاك به همه نى شه پشتگيريا وى دكه م، زور سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكى په رله مان:

دكتوره شايان فهرموو.

بهريز شايان كاكه صالح محمه د:

بهريز سهروكى په رله مان.

له مادده ي چوارهم برپگه ي يه كه م له بواري نه رشيف كردندا نه وه زياد بكريت به مهرچيك خزمه تى له ده سال كه متر نه بيت، زور سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكى په رله مان:

كاك عثمان سيده رى فهرموو.

بهريز عثمان كريم سواره:

بهريز سهروكى په رله مان.

سه بارهت به مادده ي چوارهم برپگه ي يه كه م من پيشنيار ده كه م به شى نه رشيفى شوږشى كوردستانى بو ئيزافه بكريت، هه روه ها به شى دوو هميش ناوه ند ده سته يه كى بهرپوه بردنى

دەبىت پىكىدېت لە بەرپۆەبەرى گىشتى و پەرسى بەشەكانى ناوەند، ھەروەھا چوار لقى دەبىت لە ھەر پارىزگايەكى كوردستان، واتە يەك لقى دەبىت، زۆر سوپاس.

بەرپۆە د. رپۆاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك رزگار فەرموو.

بەرپۆە رزگار محمد محمود:

بەرپۆە سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوارەم بىرگەى يەكەم ناوەند بەرپۆەبەرىكى دەبىت لايەن كەم ھەلگىرى بىروانامەى بەكالۆرىۆس بىت، من پيشنيار دەكەم ناوەند بەرپۆەبەرىكى گىشتى دەبىت لايەنى كەم ھەلگىرى بىروانامەى بەكالۆرىۆس بىت، بەلام لە ماددەى پىنجدا ئەو ئەنجوومەنەى كە پىكىدېت وەكو كاك بەھمەن ئىشارەتى پىدا ئەوانە ھەموويان بەرپۆەبەرى گىشتى، ئايا ئەمە دەكرىت سەرۆكى دەستە بىت، بەم شىۆەيە ھەموويان ئەگەر بەرپۆەبەرى گىشتى بن چۆن دەكرىت، بۆيە پىشتگىرى لە قسەكانى كاك بەھمەن ئىش دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپۆە د. رپۆاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك مەلا ناصر فەرموو.

بەرپۆە عبدالناصر احمد على:

بەرپۆە سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوار بىرگەى دوو ناوەند دەستەيەكى بەرپۆەبەردنى دەبىت پىكىدېت لە بەرپۆەبەرى و پەرسى بەشەكانى ناوەند، لەبەر ئەوەى لەوئ بەرپۆەبەرى پىۆىستە بكرىت بە ناوەند دەستەيەكى بەرپۆەبەردنى دەبىت پىكىدېت لە بەرپۆەبەرى گىشتى و بەرپۆەبەرى بەشەكان، بەرپۆەبەرى بگۆرپىت بە بەرپۆەبەرى بەشەكان، ھەروەھا پىشتگىرى لە قسەكانى كاك عثمان و كاك بەھمەن و كاك رزگار ئىش دەكەم بۆ ئەوەى لقى ھەبىت لە ھەموو ئىدارە سەربەخۆكان و پارىزگان، زۆر سوپاس.

بەرپۆە د. رپۆاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

مژدە خان فەرموو.

بەرپۆە مژدە محمود محمد:

بەرپۆە سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى چوارەم بىرگەى يەكەم من پيشنيار دەكەم بەو شىۆەيەى لىبىت ناوەند بەرپۆەبەرىكى گىشتى دەبىت لايەنى كەم ھەلگىرى بىروانامەى بەكالۆرىۆس بىت پىۆور و شارەزا بىت لە بوارى ئەرشىفكرىندا، بەلام ئەو پىۆور و شارەزايە بە چ تەخمىن دەكرىت، يەئنى فەترەيەكى بۆ دابنرىت بە چ پىۆورەك ئەو كەسە شارەزايە، ئايا دە سالە، پانزە سالە، پىنج سالە چەندە، يەئنى مودەيەكى بۆ دابنرىت ئەو شارەزايە، ھەر ھەمان بىرگە لەو خالانەى كە لەو بەشانە پىكىدېت بەشى مپۆوو و شوئەوارى زىاد بكرىت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

مامۇستا ابوبكر فەرموو.

بەرپز ابوبكر عمر عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من دوو تېبىنىم ھەيە لەم ماددەيەدا، ماددەى چوارەم بەشى توپىزىنەو پلانېشى بۇ زياد بىرئىت، پلان و توپىزىنەو، واتە ناكىرئىت ناوہندىكى وا گرنگ و گەورە ئەو ھەموو ئەركانەى پى سپاردوو، بەلام پلانى خۆى نەبىت، خالى دووہم لە ماددەكە بەراستى زۆر رەككە، لە پيشەوہ توپىناسەى ناوہندت كر دووہ كە بەرپوہبەرىكى دەبىت و لەم بەشانەش پىكھاتوو، لەبەر ئەوہ پىويست ناكات بنوو سىرئىت ناوہند دەستەيەكى بەرپوہبردنى دەبىت پىكدىت لە بەرپوہبەر و بەرپرسى بەشەكان كە لە خالى يەكەمدا كە توپىناسەت كر دووہ، لە كۆتاييدا ماددەيەك زياد بىرئىت بلىت سەرجم ناوہند و ئەنجوو مەن بە پەيرەويك پىكھاتوو و كۆبوونەوہكانى رىك دەخرىت، يەنى ئەوہ بە پەيرەويك دواتر نەك لىرەدا، لەبەر ئەوہى بىرگەى دووہم زۆر رەككە و زياديشە لەو ماددەيەدا، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شىخ ظاهر فەرموو.

بەرپز ظاهر محمد على حسين:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيشنياز دەكەم بىرگەيەكى تر بە زنجيرە سى زياد بىرئىت بۇ ماددەى چوارەم كە ئەويش ئەو كەسانە ديارى بكات كە ئەركى پاراستنى ئەرشيفكراوہكانيان پىدەسپىردىت، كە ئايا ئەو كەسانە كىن، ئەوانە پلەى زانستيان و پسپورىان چىيە، بۇ ئەوہى بتواندىت بە شىوہيەكى رىك و پىك ئەرشيفكراوہكان بيارىزن، وە بە شىوہيەكى گشتيش دەتوانىن ئەوانە پۆلئىن بكەين بۇ سى جۆر، كەسانى زانستى، كەسانى ھونەرى، ھەروہا كرىكارانى جى بەجىكار، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

گولستان خان فەرموو.

بەرپز گولستان باقى سليمان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوارەم ناوہند بەرپوہبەرىكى دەبىت لايەنى كەم ھەلگىرى بىروانامەى بەكالورىؤس بىت و پسپۆر و شارەزا بىت لە بوارى ئەرشيفكردن و لەو بەشانە پىكدىت، بە نەرىنا من ئەگەر بىروانامەى بەكالورىؤس بلا تەمامە ئەو ئى بىت دگەل دا، بەس ئەگەر ماستەر و دكتورا ئى بن دى زۆر باشتر بىتن، بۇ ھەندى پتر بشىن خزمەتا كۆمكرنا قى ئەرشيفى بكەن، ژبەر ھەندى پشتنەفانيا كاك مەم دكەم بۇ ھەندى، ھەروہسا ئەف بەشى خۆ ھە گرتى گوتى بەشى كارگىرى و دارايى، بەشى ئەرشيف و تۆمار، بەشى توپىزىنەو، بەشى پەيوہندىەكان و بەشى تەكنىكى، ب نىرىنا من ئەگەر بەشى ئامار ئى زىدە بكەن ل قىرەدا گەلەك باش بىتن، ژ بۇ ھەندى پىتقىيە ئەفە

ههبيت ژ بو کۆمکرن و ههژمارکرنا و داتايان ل قى ئەرشیفی پهیدا دبیت دى گهلهك باش بيتن
ئەف به شه ههبيت، زۆر سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكى په رله مان:

له نجه خان فەرموو.

بهريز له نجه ابراهيم عبدالرحمن:

بهريز سهروكى په رله مان.

سه ره تا پشتگيرى له قسه كانى كاك به ههمن ده كه م له ئەرشیفی نيشتيمانى و له وهى كه وا
به رپوه به ره كه به رپوه به رى گشتى بيت، ههروه ها له ماددهى چواره م برپگه يه كه م كه باس له
پيگهاتهى ناوه ند ده كات له خالى پينجه م باس له به شى ته كنىكى ده كات، پيشنيار ده كه م ئه و
به شه بيته بانكى زانبارى، كه دوو به رپرسياريه تى له خوئى بگرئيت، يهك: پاراستنى به لگه كان
وهكو خوئى، دوو: پاراستنى به لگه نامه كان به شيويه يه كى ئه ليكترونى، زۆر سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكى په رله مان:

ليزا خان فەرموو.

بهريز ليذا فلك الدين صابر:

بهريز سهروكى په رله مان.

بهريزان ليژنه ي تايبه تمه ند، له داها توودا ئه م ناوه نده ده بيت به سه نته ريكي تويزينه وهش،
يه عنى وهكو سه رچاويه كى تويزينه وهى ليديت بو ئه وانهى كه ده يانه وييت تويزينه وه بكن
له سه ر بابته جياجيا كان جا چ ميژوويى بيت، چ ئه و جينو سايد و ئه و روودا وانه بيت كه به سه ر
كۆمه لگاي ئيمه دا ها تووه، به سه ر گه لى كورد، بو يه پيمباشه بو ئه وهى كه هه موو ئه و كه سانه ي كه
دينه هه ري مي كوردستان هه تا ئه و نوينه رايه تيانه و ئه و قونسولخانانه ي كه له هه ري مي
كوردستانن بتوانن ئيستيفاده له و به لگه نامه ن بكن كه له ناو ئه م ناواندانه دا هه يه ئه م ناوه نده
بلاو كراويه كى تايبه تى به خوئى هه بيت به زمانه كانى كوردى و عه ره بى و ئينگليزى، بو ئه وهى كه
بتوانيت وهكو ده ليليك به كار به يندرئيت هه م بو ئه وانهى كه ده يانه وييت له داها توو تويزينه وه
بكن، هه م بو ئه و گه شتيارانه ي كه دين سه ره دانى هه ري مي كوردستان ده كهن بو قونسولخانه و
نوينه رايه تيه كان، ده كرئيت ئه م بلاو كراويه مانگانه بيت، وه رزى بيت، سالانه بيت، به لام
ئه ويش ديسان ده كه ويته به رده ستى هاوولاتيان و به رده ستى ئه وانهى كه ده يانه وييت سوود له م
ناوه نده وه ربگرن و گرنگيه كى زورى ده بيت ئه گه ر بيتوو ئه مه ش بو زياد بكن، ليره ده بيت
ديسان خاليكى تر بو به شه كان زياد بكن به شى راگه ياندىن، يا خود په يوه ندييه كان و راگه ياندىن،
زۆر سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكى په رله مان:

د. سماعيل فەرموو.

بهريز اسماعيل على طه:

بهريز سهروكى په رله مان.

خالا ئيكي ئه ز پشته قانيا وان هه قالانه دكه م گوتى كو ئاستى به رپرسي بيته به رپوه به رى
گشتى، دوو: ئه ز پشته قانيا مامۆستا ابو بكر هه له دنى دكه م بيته به شى پلان و تويزينه وه، خالا

سېيەم: زېدە كرنا بەشەكى بېيتە شەش، نوکە پېنجن بېيتە شەش نووسىنگەكانى تايبەت بە پارېزگاكان، بېيتە نووسىنگەكان يان ئۆفيسەكانى پارېزگاكان، زۆر سوپاس.
بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د. اسماعيل مەبەستت لەو نووسىنگانە ئەوانەى كارى ئىدارى و كۆكردنەو بەكەن بېيتە ناوئەندە سەرەككەكان، بەلى، ئاشنا خان فەرموو.

بەرپز ئاشنا عبدالله قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش پېشنيار دەكەم ماددەى چوار بەشېكى زۆر لە ھاورپيان باسيانكردوو پشتيوانى ھەموويان دەكەم كە باس لەو دەكەن ديارى بكرپت بە تايبەتى ئەم رستەيە بە مەرچيەك خزمەتى لە دە سال كەمتر نەبېت، دەبېت ديارى بكرپت، مەسەلەن بۆ نمونە ئېمە لە ياساى ژمارە (۸)ى سالى (۲۰۱۰)ى زانكو و پەيمانگاكانى وەزارەتى خویندىنى بالآ دەست نيشانكراو، مەسەلەن بۆ ئەوئەى كەسېك بېيت بە راگر يان بۆ ئەوئەى بېيت بە سەرۆكى زانكو دەبېت خزمەتى زانكوئېى لە دە سال كەمتر نەبېت، ئەم ناوئەندەى كە دروست دەكرپت زۆر بە قىمەت و بە ئەرزشە، بۆيە بەراستى پېويستە كەسېك دابنرپت كە ئەزمونپكى باشى ھەبېت لەم مەجالەكى خويدا و دەست نيشان بكرپت، بېجگە لەوئەى كە پسپۆر و شارەزا بېت ديارى بكرپت بە مەرچيەك خزمەتى لە دە سال كەمتر نەبېت لە بوارەكەى خويدا، ھەرۋەھا پېشنيار دەكەم نوئېنەرى ناوئەندەكانى بە دۆكيۆمېنت كردنیشى تېداپېت، مەسەلەن ئېمە پېشتر باسماكرد بنگەى ژين لە سلېمانى ھەيە زەرۋورە كە ئەمانيش نوئېنەريان لەم ناوئەندەدا ھەبېت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

شيرين امين فەرموو.

بەرپز شيرين امين عبدالعزيز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوارەم بېرگەى يەكەم قسەكانى من كرا پشتيگيرى لە قسەكانى بەرپز ئاشنا خان و دكتورە شايان و كاك رزگار دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

د. زېدان فەرموو.

بەرپز زېدان رشيد خان اودل:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من دووبارە تەئكيد دەكەمەو كە خویندىنەوئەى ئەو پرۆژە ياسايە نا پەيرەوييە، بەلام تېبينيشم لەسەر ئەو ماددەيە پېويستە لەو ناوئەندەدا بەشى چالاككردنەو ھەبېت، سيانە، كە بەشېكى زۆر گرنگە، بەشېك لە ئەرشيفەكان كە كۆ دەكرپنەو پېويستيان بە چاككردنەوئەى دووبارە ھەيە، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى تايبەتمەند قسەتان ھەيە، فەرموون.

بەريز سلەمە فاتح توفيق:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ھەلگىرى بېروانامەى بەكالۆريۆس ياخود زياتر نووسىوومانە بە لايەنى كەم، پىموايە ھىچ كېشەيەكى نىيە ئەگەر زياتر بېت ئىختىصاصەكان دەست بکەوئیت، لەسەر وشەى بەرپۆەبەرى گشتى خۆى لە دنیادا ئەم ناوەندانە سەر بە كتيبخانەى نىشتيمانين، وە پارىزگار يکردن لە ئەرشيفى نەتەوہيى و بەلگەنامە و سەنتەرەكان سەر بە كتيبخانەى نىشتيمانين لە راستیدا، لەبەر ئەوہى ئيمە لە ھەرپمى كوردستان كتيبخانەى نىشتيمانيمان نيە، وە پلانى وەزارەتى رۆشنىبرى ئەوہيە كە بتوانئیت كتيبخانەى نىشتيمانى دابمەزرئيت، ئەگەر كتيبخانەى نىشتيمانى ھەبئیت ئەم ناوەندە دەبئیت بە بەشيك لە كتيبخانەى نىشتيمانى، بەرپۆەبەرى كتيبخانەى نىشتيمانى پلەكەى بەرپۆەبەرى گشتيە، وە دوو بەرپۆەبەرى گشتى لەناو يەك ھەيكەلى ئيدارىى تۆزئك زەحمەت دەبئیت، وە ئەگەر كەسيك بەرپۆەبەرى گشتى بئیت ياخود بەرپۆەبەرى گشتى نەبئیت گرنگ كارەكەيە، ھەموومان دەزانين مامۆستا مەزھەرى خالقى و مامۆستا رەفيق بەرپۆەبەرى گشتيش نين بە قەدەر سى حكومەتيش توانيوويانە خزمەت بەم بوارە بکەن لە راستیدا، لەبەر ئەوہى بەرپۆەبەرى گشتيە كە ھىچ كېشەيەكى بۆ دروست ناكات، ئيمە بەپيى ياساى وەزارەتى رۆشنىبرى كە ھەيە دەلئیت ناوەندئك ئەگەر نا ئيمە خەونمان ئەوہيە نەك بەرپۆەبەرايەتيەكى گشتى بەلكو وەزارەتيكى سەربەخۆ بئیت لەسەر ئەم بابەتە، بۆيە ھىچ كېشەيەك لەسەر ئەم بابەتە دروست ناكات، سوپاس بۆ تيبينەكانى ترتان كە ھەتانە، سەبارەت بەوہى كە زۆر بەداخەوہ كە پيش دەكەون لە ماددەكان لە ماددەى پينجەم باسمانكردووە كە وەزارەتى شارەوانى و گەشت و گوزار ئەندام دەبئیت لەو ئەنجومەنەى كە جەنابى وەزير سەرەپەرشتى دەكات و ھەموومانيش دەزانين كە شوئنەوار بەشيكە لە وەزارەت، لەبەر ئەوہى دەبوايە ئەو بەرپۆەبەرايەتى ھەندئك وردتر بوونايە لەم بابەتە، مژدە خان ھەر چەندە جەنابيان ليرە نين بەرپۆەبەرايەتى شوئنەوار بەشيكە لە وەزارەتى شارەوانى، ناكريت ئيمە وەزارەتى خوئندنى بالآ بنووسين و وەزارەتى ئەوقاف بنووسين، بنووسين بەرپۆەبەرايەتى، بەلكو دەبئیت ئاماژە بە خودى وەزارەتەكە بکەين، وبيگومان لەكاتى ناردنى نوئنەرياندا وەزيرى شارەوانى دلئايين لەوہى كە بەرپۆەبەرايەتى گشتى شوئنەوار دەئيرئت بۆ سەر ئەم بابەتە، لەسەر ئەوہى كە دەلئين ريكخراوہكان ياخود ئەو كەسانەى وەكو بنكەى ژين و ئەو شوئنانەى تر ئەندام بن تئيدا ديسانەوہ بە داواى لئبووردنەوہ پيشكەوتوون، لەبەر ئەوہى ئيمە لە ماددەى پينجەم لە ناو ئەنجومەنەكەدا فەرمانگەى ريكخراوہكان ياخود ريكخراوہكانى كۆمەلگەى مەدەنيمان كردووە بە بەشيك لەمە كە ئيستا ئەو بەرپۆەبەرايەتى مەدەنى لە ھەرپمى كوردستان كار دەكەن، وە نوئنەرايەتيان دەتوانن ديارى بکەن و ئەوانەى كە باسى دەكەن زۆرەيى لە ماددەكانى دواتردا ھەيە، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك مەم فەرموو.

بەريز مەم برهان محمد قانع:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سوپاس بۇ بۆچوون پيشنيزه كانتان، راستى ئەمىيان رەئى شەخسى منە هيوادارم لەناو كۆبوونەوہى راپۆرتەكە ئەمە جيگير بكەين، ھەر لە ئەسلىدا پيويست بەم ھەموو بەشانە ناكات، لە ناو ياسايەك بېتە سەر ئەوہى بليت فلان ناوہند ئەم بەشانەى ھەيە، دەكرىت ھەر بپرگەى يەكەم تا ئەوہ بېت لە ئەرشيفكردندا، يەك و دوو و سى و چوار و پينج ئەوانە ھەر لابرەين بە رەئى من، چونكە پيشنيزاكر بەشى زياتر ھەبېت بەشى راگەياندن و بەشى بەدواداچوون و ئەوانەى تر، ئەوانە دەكرىت لە رينمايەكان لە ماددەى پانزەمدا كە وەزير رينمايى بۇ دەردەكات پانزە يان دە بەشى بۇ بكاتەوہ، لە ناو رينمايەكاندا بليت بۇ ئاسان جى بەچيكردى يان لەو پەيرەوہدا ئەگەر دواتر پيشنيزاتان نەكرد لە ماددەكانى دواتردا بكرىت بە پەيرەو، دەكرىت روون بكرىتەوہ، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى پينجەم بخويئەنەوہ، فەرموون.

بەريز جلال محمد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۵):

يەكەم: ئەنجوومە ئىك بە سەرۆكايەتى وەزير پىكديت بۇ رىكخستن و پلاننانى كارەكانى دەستەى بەرپۆوہ بردنى ناوہند بە ئەندامىيەتى نوينەرى ئەم لايەنانەى خوارەوہ كە پلەى وەزيفيان لە بەرپۆوہ بەرى گشتى كەمتر نەبېت:-

۱- وەزارەتى پەرورەدە.

۲- وەزارەتى خويئەندى بالا و تويزيئەوہى زانستى.

۳- وەزارەتى شارەوانى و گەشت و گوزار.

۴- وەزارەتى ئەوقاف و كاروبارى ئاينى.

۵- بەرپۆوہ بەرى ناوہند.

۶- ئەكادىمىيەى كوردستان.

۷- فەرمانگەى رىكخراوہكانى كۆمەلگەى مەدەنى.

دووہم: ئەنجوومەن لەسەر داواى سەرۆك كۆ دەبېتەوہ بۆى ھەيە بانگھېشتى ھەر كەسيك بكات كە بە پيويستى بزانيپت لە كۆبوونەوہكاندا بەشدار دەبېت.

سېيەم: ئەنجوومەن ئەم ئەركانە لە ئەستۆ دەگرىت:-

۱- دارىشتنى پلانى گشتى ناوہند.

۲- دانانى ستراىتىجى ھەماھەنگى نيوان لايەنە پەيوەندىدارەكان بە مەبەستى كۆكردنەوہ و پاراستنى ئەرشيفى كوردستان.

۳- دياريكردنى ميلاكى فەرمانبەرانى ناوهند.

۴- رەزامەندىدان لەسەر پېشنيارى بودجەى سالانە و ژمپىرەى كۆتايى ناوهند.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ئەندامانى پەرلەمان، لەسەر ماددەى پېنج كى دەيهويىت گفتوگو بكات با ناوى تۆمار بكات، ئەوانەى دەيانەويىت قسە بکەن (كاك بەختيار، كاك ادريس، كاك نزار، كاك حاجى سفين، د. صباح، سوسن خان، گولستان باقى، كاك شېخ ظاهر، كاك بەهمەن، رۆژان خان، د. زىدان، كلارا خان، كاك على، كاك رزگار، دكتورە شايان، شيرين امين، ناشنا خان، كاك مەلا ناصر، گولستان خان، كاك عثمان، د. محى الدين، هلز خان، سەرچنار خان، مامۆستا ابوبكر)، كاك مەلا ناصر فەرموو.

بەريز عبدالناصر احمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى پېنجەم بېرگەى يەكەم ئەنجوومەنيك بە سەرۆكايەتى وەزير پيكدىت بۆ رېكخستن و پلاندانانى كارەكانى دەستەى بەرپوهبردنى ناوهند بە ئەندامىەتى ئەم لايەنانەى خوارەووە كە پلەى وەزيفيان لە بەرپوهبەرى گشتى كەمتر نەبيت لەو وەزارەتانەى كە نوينەريان هەيه، پيويستە خاليك زياد بكرىت كە وەزارەتى شەهيدان و ئەنفالكراوان زياد بكرىت بۆ ئەوەى لەو وەزارەتە ئەرشيف و دۆكيۆمېنتى زۆر باش هەيه، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

گولستان خان فەرموو.

بەريز گولستان سعيد حمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى پېنجەم بېرگەى يەكەميان من پېشنيار دەكەم ئەو ئەنجوومەنەى كە بە سەرۆكايەتى وەزير پيكدىت بۆ رېكخستن و پلاندانانى كارەكانى دەستەى بەرپوهبردنى ناوهند بە ئەندامىەتى سەرجهم نوينەرى وەزارەتەكان و رېكخراوەكانى تېداپيت بۆ دياريكردنى بەلگە بايه خدارەكان و كۆكردنەوەى بەلگەكان، چونكە لە زۆرەى وەزارەتەكان بەلگەكان هەيه، ئەوە كارىكى پيويستە تەنها ئەم وەزارەتەنەبيت، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك على فەرموو.

بەريز على حەمە صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من لە ماددەى پيشووتريشدا تيبينيهكم هەبوو لەمەشدا ديسان دووبارەى دەكەمەو، ئەم موئەسسەسە كە دروست دەكرىت تووشى بەر يەككەوتنىكى گەورە دەبيت لەگەل ئەو ناوهندانەى كە سەر بە حكومەت نين، ئيمە قسەمان لەگەلدا كردوون چەند جارېك ئەوان ئامادەنين ئەم ناوهندانە بخەنە سەر حكومەت، كەواتە دەبيت ميكانيزمىكى دروست بۆ مامەلەكردن لەگەلياندا بگيرىت، بۆ نموونە تا دە سالى تريش ناوهندىك پى بگەيه نيىت وەكو ئەو ناوهندەى مامۆستا مەزھەر نيبە بۆ ئەرشيفى هونەرى و گۆرانى كوردى دروست نايبتهو، قورسە، يان ئەوەى

مامۇستا رفيق، بۇيە خالىك زىاد بكةين خالى هه شته م نوينهري ناوهنده كانى ئەر شيفى تىدايىت ئەم ئەنجومەنە، بۇ ئەوھى ميكانيزمىكى تەنسيق دەكرىت ئەوان وەكو خۇيان بمىننەو، بەلام ميكانيزمى تەنسيق هەيىت لەگەلياندا، ئەم بەر يەككەوتنە دروست نەيىت، چونكە نوينهري رىكخراوھەكان كۆمەلگاي مەدەنى ئەوان ناگرىتەو، نوينهري رىكخراوھەكانى كۆمەلگاي مەدەنى ئەم هەر موئەسەسەيەكى ترە سەر بە حكومەتە، راستە سەرپەرشتى رىكخراوھەكانى كۆمەلگاي مەدەنى دەكات، بەلام رىكخراوى كۆمەلگاي مەدەنىش نين، ناوھندى ئەر شيف و بەلگەنامەيىن، بۇيە پىشنيار دەكەم ناوھندەكانى ئەر شيف بگرىتەو وەكو دامەزراوھەيەكى سەرپەخۇ كە لە كوردستاندا هەن لەم ئەنجومەنە جزووريان هەيىت، زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

دكتورە شايان فەرموو.

بەريز شايان كاكە صالح محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پىشنيار دەكەم خالىك زىاد بكرىت بۇ بپرگەي يەكەم بە ريزبەندى ژمارە هەشت بنووسرىت وەزارەتى پلاندانان، زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سەرچنار خان فەرموو.

بەريز سەرچنار احمد محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي پىنجه م من ئەو پرسيارەم بۇ دروستبوو، بەراستى لە ماددەي پىشوو دا كاتيك پىناسەي ناوھندكراوھەر چەندە م لەگەل ناوھند نەبووم لەگەل بەرپوبەرايەتى گشتى دابووم، ئەو ناوھندە ئەركى بۇ دانەنراوھەس تايبەتمەندى بۇ دانراوھە، ئىستا ئيزافەتەن بۇ ناوھند كە هاتووھ ئەنجومەنىكى دروست كراوھە سەرپەرشتى وەزىر و حەوت ئەندامى بۇ دانراوھە كە لە بەرپوبەرى گشتى كەمتر نەيىت، ئەركيشى بۇ دانراوھە، ئى باشە ئەم ئەنجومەنە بە زيادەي دەزانم، ئەم ناوھندە بۇ خۇي ئەو كارە ناكات؟ بەرپرسى ناوھندەكە خۇي سەرپەرشتى ئەمە بكات و ئەندامەكانيش بەرپوبەرى گشتى نەبن بەلكو كەمتر بن، پىويست ناكات وەزىر كۇيان بكاتەو، چونكە ھۆكارى سەرەكى ئەركەكانى ئەم ئەنجومەنەش راستەوخۇ بنيرى بۇ ئەركەكانى ناوھند، يەنى ئەو ئەركانەي كە ئەنجومەن ئەيەوى بىكات ناوھند بىكات لە جياتى وەزيريش بەرپوبەرى ناوھندەكە ئەم كارانە ئەكات، ئەو حەوت ئەندامەش بەرپوبەرى گشتى كەمتر نەبى، چونكە خۇي بەرپوبەرى گشتيە، ئەبى ئاستيان بىتە خوارەو، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، هەلەز خان فەرموو.

بەريز ھلز احمد محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

تېبىنيەت م ل سەر ماددا/ 5 ئەقەيە، ئەف ئەنجومەنە بەيىتە گۆرپىنى بۆردەكا رايۆنكارى بيتن، دى باشتر بيتن كو حەفت ئەنداما پىك بيتن و وەزىر سەرپەرشتى وانا بكاتن، پلا وەزيفى ژ

رېڤه بهرې گشتی که متر نه بیتن ئەڤه بیتە دابەزاندن، یه عنی پلا وه زیفی پیچه کا دی کیم بیتن دا لیقه هه بیتن بۆ هه ندهك بهرېزین دی تر بشین قی کاری ئەنجام بدەن، سه بارهت به برگا (۳)ژ ماددا/ه ئەگەر ئەنجومه نئ ل حەفت ئەنداما پیک بیتن قی کاری هه نئ بکاتن ئایا پرسیار ئەڤه یه هه مان پرسیارا مامۆشتا سه رچنار خانئ ئەرکئ بهرېقه بهرې ناوه ند چیه، لهر هه ندئ دیتنا من ئەڤه هه نئ بیتە پالپشت کرن بۆ بهرېوه بهری ناوه ندی باشتربتن ل ئەنجومه نئ وه زاره تی، سوپاس.

بهرېز د.رېواز فائق حسین/ سه روکی په رله مان:

به لئ سوپاس، کلارا خان فهرموو.

بهرېز کلارا عودیشو ملکو:

بهرېز سه روکی په رله مان.

سه بارهت ب ماددئ/ه من پرسیارهك هه یه، خالا شه شئ ئەكادیمیای کردستان، یه عنی پامان چیه، یه عنی چ تشته ئەكادیمیای کردستان، ههروه سا خاله کا دی بهیته زیده کرن هه شت ده ستا سه ره خوکان.

بهرېز د.رېواز فائق حسین/ سه روکی په رله مان:

به لئ سوپاس، ئەكادیمیای کوردی هه یه و ئیستا وجودی هه یه و قانونیشی هه یه کلارا خان، رۆژان خان فهرموو.

بهرېز رۆژان ابراهیم علی:

بهرېز سه روکی په رله مان.

بۆ پتر خزمهت کرنا ئامانجیت قئ یاسایی کو ئەم هه می موته فقین ئەف یاسا بۆ کۆکرنا ئەرشیف کرنا ئەرشیفیا گه لئ کوردستانئ، بۆ پتر دا ئامانجیت قئ ماددا برگا قئ یاسایی بین جهینانئ بۆ نمونا ماددا/ه ۴ برگا/ ۱ به شا په یوه ندیا هه ی ماددا/ه ۳ برگا/ ۲ خالا/ ۲ گه راندنا ئەرشیفیا، ئەز پئشنیار دکه م کو به شئ په یوه ندیا به شه کی یان خاله کی ئیزافه بکه ن فه رمانگه ی په یوه ندیه کان لئ ئیزافه بکه ن، چونکه ئی سه ره دانا ئینستیوتا کوردی کردبتن دزانن چ ئەرشیفهك هه ی، گرنگی هه ی کو میژوو یا گه لئ کوردی تیدا هاتیه پاراستن ژ لایئ زۆر بهرېز (د.کبندهال نپزان) دا وهك ئەرکه کی نیشتمانی لئ بیاریزتن، ژ بهر هه ندئ ئەز پئشنیار دکه م فه رمانگه ی په یوه ندیا لی بیت ئیزافه کرن و زۆر سوپاس.

بهرېز د.رېواز فائق حسین/ سه روکی په رله مان:

به لئ سوپاس، کاک به ختیار فهرموو.

بهرېز بختیار شوکری سلیمان:

بهرېز سه روکی په رله مان.

سه بارهت ب مادده ی/ه په یوه ندیا قه سه کانی رۆژان خانئ دکه م، کو ئینه ری فه رمانگه ی په یوه ندیه کانئ دهره وه هه بیت، ئیمه ئەرشیفه کا زۆرمان له دهره وه هه یه پئویسته ئەو ئەرشیف بگه رپتته وه ئیره، جگه له وه پرۆتۆکۆلئ ده ولی هه یه ره نگه هه ندهك ولات هه یه ئیستفاده ی له ئەرشیفی یه کتر ده که ن به رپگای په یوه ندیه کانئ دهره وه ده توانین ئەو ئیستفاده

لە يەكتر بکەين، سەبارەت بە ئەندامییەتی نوینەرانى ئەو ئەنجومەنى دىپت ل بەرپۆه بەرى گشتى كەمتر نەبت، لە ماددەى /٤ تەعريفى بەرپۆه بەرى ناوهند كرا وەكو بەرپۆه بەرەك نەگۆترایە بەرپۆه بەرى گشتى، ئەگەر لەوئ ئیزافە بكرى باشتر دەبت، ئەكادىمىاى كوردستان ئايا بەرپۆه بەرى گشتىيان هەيە يان ئەو رېكخراوەكانى دى تر، زۆر سوپاس.

بەرپۆز د.رېواز فائق حسێن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، ئەو پرسىيارە بەجئى يە سەلما خان ئەو پرسىيارەى كاك بەختيار، كاك ادريس فەرموو.

بەرپۆز ادريس اسماعيل عبوش:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من كرا پشتگيرى لە قسەكانى كاك بەختيار و رۆژان خان دەكەم، لەبەرئەوەى فەرمانگەى پەيوەندىەكان بە هەماهەنگى لەگەل بەرپۆه بەرايەتییەكانى هەرپۆم دەتوانن بەلگەنامەى گرنگ بۆ هەرپۆم بگەرپننەو، زۆر سوپاس.

بەرپۆز د.رېواز فائق حسێن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، كاك حاجى سفین فەرموو.

بەرپۆز سفین اغا عمر اغا:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى /٥ يەكەم پشتیوانى كاك بەختيار دەكەم يەكەم جار لێرە نووسیتى پلەى وەزىفەى يان لە بەرپۆه بەرى گشتى كەمتر نەبیت، لە پینجەمیش هاتیە بەرپۆه بەرى ناوهند، يەعنى تەناقوز دەبیتن لەبەینى بەرپۆه بەرى ناوهند و بەرپۆه بەرى گشتى، سوپاس.

بەرپۆز د.رېواز فائق حسێن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، د.صباح فەرموو.

بەرپۆز صباح محمود محمد:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من كرا بەس پالپشتى بەرپۆز كاك مەلا ناصر دەكەم كە نوینەرى وەزارەتى شەهیدان ئەو ئەنفالكرائان، هەر وەها پشتگيرى خوشكە رۆژان دەكەم بۆپیشنيارەكەى، زۆر سوپاس.

بەرپۆز د.رېواز فائق حسێن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، سەوسەن خان فەرموو.

بەرپۆز سوسن محمد ميرخان:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

منیش پشتگيرى كاك د.صباح و مەلا ناصر دەكەم كە دەبى وەزارەتى شەهیدان و ئەنفالكرائان زیاد بكریت بەو پێیەى كە گەلى كورد لەلایەن رۆژمە يەك لەدواى يەكەكان ئەنفالكرائە جینۆساید كرا و زۆر لەو بەلگەنامانە نەگەرپنراونەتەو بەرپۆمى كوردستان، لەبەرئەو پێم باشە وەزارەتى شەهیدان و ئەنفالكرائانىش زیاد بكریت، زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېئواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، كاك عوسمان فەرموو.

بەرپز عثمان كرېم سوارە:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى/ ۵/ بېرگەى/ ۱/ پىشتىوانى لە قسەكانى كاك مەلا ناصر و ھەروەھا ئەوانەى پىشتىگىريان لەویش كەردوو ئەكەم، ھەروەھا وەزارەتى پىشمەرگەشى بۆ زیاد بكرىت، لەبەرئەوەى وەزارەتى پىشمەرگە خاوەن ئەرشىفەكى زۆر زۆر دەولەمەندە، خاوەنى ھەموو ئەرشىفەكانى شۆرشەكانى بەك لەدوای يەكەكانى گەلى كوردستانە، زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېئواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، شىرىن خان فەرموو.

بەرپز شىرىن امين عبدالعزىز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

منىش بە ھەمان شىوہ پىشنىارى ئەو ئەكەم كە لەو رېزبەندىدا نوپنەرى وەزارەتى پلاننان و وەزارەتى شەھىدان و ئەفالكراوان ھەبىت بۆ ئەوەى پىشتىگىرى لە بەرپزان د.شاىان و بەرپز كاك مەلا ناصر دەكەم، سوپاس.

بەرپز د.رېئواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، ئاشنا خان فەرموو.

بەرپز ئاشنا عبدالله قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

منىش پىشتىوانى قسەكانى خاتوو شىرىن ئەكەم بە زیاد كەردنى وەزارەتى پلاننان، ھەروەھا خاتوو شاىانىش ھەمان پىشنىارىيان كەرد كاك على و دەستان خۆش بىت.

بەرپز د.رېئواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، كاك رزگار فەرموو.

بەرپز رزگار محمد محمود:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى/ ۵/ لېرەدا ئەلئ ئەنجومەنىك بە سەرۆكايەتى وەزىر پىك دىت بۆ رىكخستن و پلاننانى كارەكانى دەستەى بەرپوہ بردن، ئاىا ئەم ئەنجومەنە كە پىك دىت، يەعنى ئەنجومەنىكى راپوئزكارىيە ياخود سەرپەرشتى ئەم ناوہندە دەكات، يەعنى ئەمە لېرە ئەگەر ئەو ناوہندە يان با بلىين ئەو بەرپوہ رايەتییەى كە دائەنرئ چۆن ئەكرىت يەعنى ھەموو يان پلەيان بەرپوہ بەرى گشتى بئ، لېرە لە ماددەى چوارىش باسما كەرد، ئەگەر ئەم ئەنجومەنە ئەنجومەنىكى راپوئزكارى بىت ئەمە ئەكرىت، بەلام بەرپوہ بەرەكە ئەكرئ بەرپوہ بەرى گشتى بئ و نوپنەرەكانى وەزارەتەكانى تر يەعنى مەسئولى بەش بن بۆ ئەوەى بەرپوہ بەرەكە بەرپوہ بەرىكى گشتى

بى و ئەوانىش ئەندام بن تىايا، بەلام ئەوهى كە با بلىين وەزىر سەرپەرشتى دەكا و ئەم ئەنجومەنە ئەگەر ئەنجومەنىكى راوئىژكارى بى وەكو سەرچنار خانىش باسى كەرد، ئەمە ئەكرىت پىشتىگىرى لە پىشنيارەكەى سەرچنار خان دەكەم و كاك مەلا ناصر كە باسى ئەوهى كەرد نوئىنەرى وەزارەتى شەهیدانىشى تىايدا زىاد بكرىت، سوپاس.

بەرپىز د.رېواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، د.مىحى الدىن فەرموو.

بەرپىز د.مىحى الدىن حىسېن يوسىف:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پىش ئەوهى تىبىنىيەكانم بەدەم پىشتىگىرى لە براى بەرپىزم كاك مەلا ناصر دەكەم بە ئىزافە كەردنى وەزارەتى شەهیدان و رۆژان خان بە ئىزافە كەردنى فەرمانگەى پەيوەندىيەكانى دەرەوهى ھەرىم، ئەوهى پەيوەندى بەووه ھەيە خالى شەشەمە خۆى ئەكادىمىيەى كوردىيە، تەمەنامان دەكەرد ئەكادىمىيەى كوردستان بى، بەلام ئەكادىمىيەى كوردىيە، ئەوهى تىريان من پىشنيارى ئەوه دەكەم ئىزافەيەك بەكەم بە زنجىرەى ھەشتەم بىكە نوئىنەرى ناوئەندەكانى بە دۆكىومىنت كەردنى بەلگەنامەكانى نەتەوهيى و نەتەوهكان و پىكھاتەكانى ھەرىمى كوردستان بى، توركمان، سىريان - كلدان - ئاشور، جولەكە، كاكەيى، ئىزىدى ئەوانە كۆمەلىك ناوئەندىان ھەيە پەيوەندىان بە پاراستنى بەلگەنامەكانى خۆيان ھەيە، بۆيە پىشنيار دەكەم ئەوانىش لەو كۆبوونەويەيانە و لەو ئەنجومەنە نوئىنەريان ھەبىت، چونكە فەرمانگە ناھكومىيەكان نوئىنەرايەتى ئەوانە ناكات كە ھەندىك ناوئەندى گىرنگمان ھەيە لە كوردستان، زۆر سوپاس ئەوهى پەيوەندى بە دووھىيان ھەيە كە باس لە كۆبوونەوہ دەكات كە لەسەر داواى سەرۆك كۆدەبىتەوہ باشە ئەگەر سەرۆك داواى نەكەرد، ئەمن پىموايە دەبى كۆبوونەوہى دەورىان ھەبى، بەلاى كەم شەش مانگ جارىك كۆبوونەوہى خۆى بكات، ئەگەر لە كاتى پىويستىش دابوو كۆبوونەوہ داوا بكات، لە خالى سىيەم ئەركەكانى ئەنجومەن پىشنيارى بىرگەيەك دەكەم كە جگە لەوہ سەرپەرشتى و بەدواداچوون بۆ ئاستى جى بەجى كەردنى پلان و ستراتىجىيەتى دارپىژراو، يەئنى ھەم مۇتابەئە بكات و ھەم سەرپەرشتىيان بكات بۆ ئاستى ئەو پلانەى كە دانراوہ، لەگەل لا بردنى بىرگەى/۳ كە ناكىرئ بەشپىك رەزامەندى لەسەر بەشە بوودجەى خۆى بەدات، چونكە ھەر بەشپىك لەو بەشانەى كە سەر بە وەزارەتن لە زمنى وەزارەتەكان بوودجەى تەرخان كراويان بۆ دەدرئ و زۆر سوپاس.

بەرپىز د.رېواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، مامۇستا ابوبكر فەرموو.

بەرپىز ابوبكر عمر عبداللە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من قسەكانم كرا پىشتىگىرى خاتوو سەرچنارو خاتوو گولستان سەئىد و ھەلزانم دەكەم، بەلام لەسەر ئەوهى ئىزافە كەردنى ئەو وەزارەتەنە ئەو بەرپىزانە لە ماددەى/۶ دا دەلى سەرچەم دامەزراوہ فەرمىيەكانى ھەرىم ئەرشىفەكانى خۆيان رادەستى ناوئەندەكەن، لەبەرئەوہ پىويست ناكات ھەموو وەزارەتەكان ئىمە بىخىزىنە ناو ئەم مۇئەسسەسەيە، پرسىارىكەم لەبەرپىز

سەرۆكى لىژنەى رۇشنىبىرى ھەيە ۋەكو خۇى باسى كرد ئەنىستىتۇى كەلەپوورى كوردى كە جەنابى مامۇستا (مەزھەرى خالقى) سەرپەرشتى دەكات كارى زۇر گەورەى كردوۋە ئايا ئەمە لە ناو فەرمانگەى رېكخراۋە ناحكومىيەكان جىى ئەبىتەۋە يان لە كوئى دا جىگەى ئەوتان بۇ كردۆتەۋە كە ئىشى زۇر گەورە ۋە مەزنى كردوۋە لە سەر ئاستى ھەر چوار پارچەكەى كوردستانىش، ھەتا خولى پېشوو داۋاى ئەكرد ئەنىستىتۇۆكەى ئەۋ بكرىتە قانوونىكى فەرمى ۋ لىژنەى رۇشنىبىرىش تەبەنى كرد، زۇر سوپاس.

بەرپىز د.رېۋاز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك نزار فەرموو.

بەرپىز نزار ملا عبدالغفار:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من دوو تىبىنىم ھەيە، تىبىنى يەكەمىان پىشتىگىرى لە رەئىيەكەى كاك بەختىار دەكەم سەبارەت بە ناۋى بەرپۆەبەر ۋ بەرپۆەبەرى گىشتى كەۋا لە ماددەى دواتر ناۋى بە بەرپۆەبەر ھاتوۋە، خالى دووھەم ئەۋەيە زۇر لە تىبىنى ھەقالانمان سەبارەت بە زيادكردنى چەند ۋەزارەتەىك بۇ ناۋ ئەۋ ئەنجومەنە، پرسىيارەكەى من ئەۋەيە يان دەبىت ھەندىك ۋەزارەتى تر ئىزافەى ناۋ ئەم ئەنجومەنى بكەين، يان ئەۋەتا ئەگەر بكرى ئەۋ ئەنجومەنە راستەۋخۇ سەر بە ئەنجومەنى ۋەزىران بى ۋ پىم باشتەرە ۋ زۇر سوپاس.

بەرپىز د.رېۋاز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، گولستان خان فەرموو.

بەرپىز كلستان باقى سلیمان:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت ب ماددى/ ۵ ئەنجومەنىك بە سەرۆكايەتى پىك دىت بۇ رېكخستن ۋ پلاندانانى كارەكانى دەستەى بەرپۆەبردنى ناۋەند بە ئەندامىەتى نوپنەرى ئەم لايەنەى خوارەۋە كە پلەى ۋەزىفیان لە بەرپۆەبەرى گىشتى كەمتر نەبىت، لقىرى بەحسى پلا ۋەزىرى كرىە كو بەرپۆەبەرى گىشتىە پرسىيارى لقىرى ئەقەيە بۇ چ د خالا/ ۵ دا ۋ ناقى بەرپۆەبەر ھاتىە، لقىرى دا بەحسى بەرپەبەرى گىشتى كرىە ۋ رپۆەبەرى ھاتىە دووبارە، پىشتەفانىا ھەقال رۇژان خانى دكەم كو پىشنىارا ۋئ جەن خۇدا ھەبوو كاك بەختىارىش زۇر سوپاس.

بەرپىز د.رېۋاز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك بەھمەن فەرموو.

بەرپىز بھمن كاك عبدالله احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من ھەر لە ماددەى چوارىش باسى ئەۋ بەرپۆەبەرەم كرد كە ناۋەندەكە كە ھىوادارم لىژنەى بەرپىز لەگەل ۋەزارەتى رۇشنىبىرى بگەنە سىغەيەك بۇ ئەۋەى بكرىتە بەرپۆەبەرى گىشتى، بۇ ئەۋەى لپرەش لە ئاستى خۇى بى لەناۋ ئەۋ ئەنجومەنەى كە بۇ ديارى كردنى كارەكانە، پىشتىگىرى لە پىشنىارەكەى كاك بەختىار ۋ رۇژان خان ئەكەم كە فەرمانگەى پەيوەندىيەكانى دەرەۋە زۇر

گرنگه له ناويا بېت، چونکه ئهوان په يوه ندييه کان دروست ده کهن و له دهره وه ئه رشيفه کانيان بۇ ده گه رېننه وه له گه ل ده ستهى ناوچه کوردستانيه کان، ئيمه گرتى گه وره مان له سهر به لگه نامه ميژوويه کاني تايهت به ناوچه کوردستانيه کاني دهره وهى ئيدارهى هه ريمه، بۇيه ئه وانيشى تيا بى بۇ پاويزکردن خراپ نييه، ئه مه له فه قهرهى سى ئه و مادديه په زامه ندى دان له سهر پيشنيارى بوودجهى سالانه و ژمپريارى کو تايى ئه گه ر ئه وه لاش نه بري ت، به لام هه ر خاليكى بۇ ئيزافه بکرى برباردان له سهر بوودجه يه كى تايهت ي بۇ گه راندنه وهى به لگه نامه يه كى تايهت به هه ريمى كوردستان، ته بعه ن ئه مه ها ورپيان زور گرنگه هه نديك به لگه نامه ي ميژووى هه يه به مليونان دۇلارى پيوسته بۇ ئه وهى بيگه رپنيتته وه، يه عنى ئيستا من ده زانم كه جوله كه كان له هه نديك ولات هه نديك نوسخه ي ته ورات هه يه به مه لايين دۇلار دده ن به س ئه و ده وله تانه پييان بفرؤشيتته وه نايدنه وه، يه عنى هه نديك به لگه نامه پيوسته ي به بوودجه يه كى تايهت هه يه بۇ ئه وهى بيكرى، بۇيه يه كيكى تر له ئه ركه كاني ئه نجومه نه كه ئه وه بى كه برپار بدات كه ئه نجومه نى وه زيران ئه م بوودجه تايهتته ي بۇ ته رخان بكات بۇ كرپنه وهى فلان به لگه نامه، زور سوپاس.

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه روكى په رله مان:

به لى سوپاس، كاك شيخ زاهر فهرموو.

به رپز ظاهر محمد على حسين:

به رپز سه روكى په رله مان.

ماددهى 5/ يه كه م ئه نجومه نيك به سه رو كايه تى وه زير پيك ديت بۇ رپكخستن و پلاندانانى كاره كاني ده ستهى به رپوه بردنى ناوهند به ئه نداميه تى نوپنه رى ئه م لايه ناناهى خواره وه كه پله ي وه زيفيان له به رپوه به رى گشتى كه متر نه بيت، لپره له خالى 5 به رپوه به ر هاتووه كه واته سه رديرى ناو نيشانى ياسايه كه دزه له گه ل ناوه رپوكه كه ي، بۇيه پيشنيار ده كه م به م شپوه يه لى بكريتته وه، ئه نجومه نيك به سه رو كايه تى وه زير پيك ديت بۇ رپكخستن و پلاندانانى كاره كاني ده ستهى به رپوه بردنى ناوهند به ئه نداميه تى نوپنه رى ئه م لايه ناناهى خواره وه كه پله ي وه زيفيان له به رپوه به رى گشتى كه متر نه بيت جگه له به رپوه به رى ناوهند، جگه له (به رپوه به رى ناوهند) بۇ زياد بكريت، خاليكى تريش زياد بكريت به ژماره 8/ وه زارتهى داد ئيزافه بكرى له به رته وهى وه زارتهى داد يه كيكه له و وه زارته گرنگه كان كه كاتيك به لگه نامه قانونيه كان ياخود ئه و به لگه نامانه ي كه له رووى قانونى پيوستيان به سه لماندن هه يه تايهتته به وه زارتهى داد و زور سوپاس.

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه روكى په رله مان:

به لى سوپاس، د. زيدان فهرموو.

به رپز زيدان رشيد خان اودل:

به رپز سه روكى په رله مان.

به ر له تيبينيه كه م ده ليم پيوسته له سه رجه م مادده كاني ئه و پيشنيازه ياساى ژماره 5/ ي به رپوه بردن و پاراستنى شوپنه وار په چاو بگيريت له پيداچوونه وهى، چونكه به شيك له ده ست نووسه كان ئيمه له ياساى شوپنه وار پيناسه مان كردووه كه ده ستنووسى كه له پوورى جياوازن

له گەل ئەو دەست نووسانەى كە لەو ئەرشىفە بەكار دىن، بەلام پشتگىرى تىبىنە كانى كاك بەختىار و سەرچنار خان دەكەم، چونكە ئەگەر ئىمە ئەنجومەنىك پىك بىنن كە وەزىر سەرپەرشتى دەكات كە ھەموويان بەرپۆەبەرى گشتىن، كەمترىن پلە ئەو كەسە مەعنىە يە خۆى سەرپەرشتى ئىشە كە دەكات، بەرپۆەبەرى ناوەندە واتا ئەو ماددە يە برگەى يەكەمى پىويست ناكات لىرە بەكاربەندىت، دەكرىت لە ماددەى يەكەم پىناسەى ئەنجومەنىك بكرىت كە سەرپەرشتى كارەكانى ئەو ناوەندە دەكات بەسەرۆكايەتى وەزىر و بەرپۆەبەرى ناوەندە لەگەل لايەنە پەيوەندارەكان لە حكومەتى ھەرئىمى كوردستان، ئەوجا ئەو كاتە ھەر لايەنىك كە پىويستە، ئىمە چەند لايەنىك لىرە ئاماژەى پىكراو پىشنىارى چەندىن لايەنى تر كرا دەكرىت لەوى بلىن لايەنە پەيوەندارەكان لە حكومەتى ھەرئىمى كوردستان يەك پىناسەى كورت لە ماددەى يەكەم دا ئاماژەى پى بكرىت، برگەى دووھى ئەو ماددە يە ئەنجومەن لەسەر داواكارى سەرۆك كۆدەبىتەو، سەرۆك كىيە ناسراو نىيە لىرە، ناسراو نىيە پىويست بە وەلام ناكات، سەرۆك مەبەستى لىرە ناوەندە بە بەرپۆەبەرى ناوەندە ئاماژەى پىكراو، كەواتە لىرە دژ يەك دىت، لەسەر ئەو ئەنجومەنە، خۆيان كە سەرۆك دىت وەزىر بە سەرۆك ئاماژەى پى ناكرى لە ھىچ نووسراوئىك دەبى بلى ئەنجومەن لەسەر داواكارى وەزىر كۆدەبىتەو بۆ بانگھىشت كردىان، زۆر سوپاس.

بەرپۆە د.رېواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، سارا خان فەرموو.

بەرپۆە سارا دلشاد بكر:

بەرپۆە سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگىرى قسەكانى د.مخى الدين دەكەم، سەبارەت بە ماددەى ۵/ برگەى ۵/ ئەكادىمىيەى كوردستان نووسراو، ئەكادىمىيەى كوردىيە ئەگەر ھەلە نەبم، ئىمەش وەكو پىكھاتەى توركمان لە وەرزى ياسادانان پرۆژە يەكمان دەبىت لەسەر پرۆژە ئەكادىمىيەى توركمانى ئايا ئىمە سوودمەند دەبىن لەو برگە يە؟ برگەى ۷/ فەرمانگەى رىكخراوەكانى كۆمەلگەى مەدەنى ئىمە دەزانىن ھەتا ئىستا (۵۵۰۰) پىنج ھەزار و پىنجسەد رىكخراوى كۆمەلگەى مەدەنى ھەيە ئايا بە چ پىوەرئىك بە چ مىكانىزمىك ھەلزاردن دەكرىت لە نىوان ئەم رىكخراوانە؟ زۆر سوپاس.

بەرپۆە د.رېواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، بەرپۆە ئەم ماددە يە مونا قەشە زۆر ھەلدەگرى پىشنىار دەكەم وەلامى ئەندامانى پەرلەمان مەدەنەو بۆ ئەوئى بتوانىن ئىستفادە لە ماددەى ۹۱/ بكەين لەدوای ھاوئاھەنگى كردن لەگەل حكومەت پىكھاتە كە چى لى ئەكەين، ئىستا بۆ ئەوئى شتىك نەلپىن دواتر رەئىمان بگۆرى رەنگە شتىكى جىاوازمان ھەبى و بىرۆكە يەكى جىاوازمان ھەبىت، كاك بزار فەرموو.

بەرپۆە بزار خالد عبداللە:

بەرپۆە سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگىرى قسەكانى جەنابت دەكەين، بەلام حەزم كرد تەوزىحەك بدەم، چونكە لە ھەندى جەلسەى تر ئىمەش تووشى رەخنە بووین مەسەلەن ئەندامان حەقى خۆيانە دەلپن ئىمە قسە

دەكەين و پېشنيار دەكەين، داواي تەوزيخ دەكەن ئېوھ قسە ناكەن، ئيمەش موراعاتي كات دەكەين لەگەل ئەوھش ئەوھي جەنابت دەلېي بە پېي پەيرەو بۆ ئادەكردنى راپۆرتي دارايي لە كۆبەندى ئەو بژاردانە ئيمە ئيتفاق لەسەر ئەوھ دەكەين بە چ شېوھيەك باشتر خزمەتي ياسايەكە بكەين لەسەر ھەر ماددەيەك ئەگەر بە كەمي بېت من وەكو شەخص موحتاجي دە دەقەم بۆ ئەوھي تەوزيحاتي پېويست بدەم بەس كە من قسە ناكەم موراعاتي ئەوھ دەكەم بۆ ئەوھي ئەندامان گلەيي نەكەن بليين ليژنەي تايبەتمەند ھەر كە داواي ماددەيەك تەواو دەبي ھيچ تيبينيەك نيبە ھيچ تەوزيخەك نيبە يان جوابي پرسيارەكاني ئيمە نادريت، بۆيە ئەو تەوزيخەم دا بۆ ئەوھي موراعاتي ئيمەش بكەن، زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسين / سەرۆكي پەرلەمان:

بەلئ زۆر زۆر سوپاس، بە ديارى كراوى ئەو ماددەيە زۆر قسەي لەسەر كرا، ئەوھش دروست كردنى ھەيكەليەتيكە كە رەئى جياوازي لەسەرە، دروست كردنى ھەيكەليەتيكەش پېوستە لەگەل وەزارەتي مەعنى قسە بكەين ئەگينا بۆتان ھەيە وەلامى ھەموو شتەك بدەنەوھ، بەلئ كاك بژار فەرموو.

بەريز بژار خالد عبدالله:

بەريز سەرۆكي پەرلەمان.

بەراستى ھەز دەكەين بۆ جارى داھاتووش ھەندى جار تەنسيقەكي باشترمان ھەبېت لەسەر مەوزوعى بەرپۆبەر و بەرپۆبەرى گشتى لەسەر ماددەي/ ۴ ئەگەر لە بيدايەت ئەو ھەقەمان ھەبا كە قسە بكەين دلنيام بيست ئەندام قسەي كردووھ ھەمووي تيكراھ و مەنتقىشى تېدايە، بەس ئەگەر ئيمە لە بيدايەتي ئيمە تەوزيخ بدەين ئيحتمالە ئەو مەترسيە يان ئەو دوو دلئە لەلايەن ئەندامانى پەرلەمان نەمينيت، بۆيە تەكا دەكەم ھەندى جار كە ئيمەش لە بيدايەتي ماددەكەداين ئەگەر داواي مۆلەت بكەين كە قسە بكەين ريگا پيمان بدرېت، چونكە ئيمە دەزانين لەسەر ھەندى ماددە دوودلئى ھەيە بۆ ئەوھي تەوزيخەك بدەين لەو كات باشتر دەبي زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسين / سەرۆكي پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، داواي بكەن بېگومان دەرڤەتتان دەدەين بۆ ئەوھي رپونكردنەوھ بدەن تەنانت ھەندى جار پيش ئەوھي دەست بە خویندەنەوھي ماددەيەكەش بكرئ، پيمان وايە و پېويستە ھەر دەتوانين دەرڤەتتان بدەين لە ھەموو كاتيك دا دەتوانن ئېوھ داواي دەرڤەت بكەن، ماددەي/ ۶ بخویننەوھ، كاك گۆران فەرموو.

بەريز گۆران عمر على:

بەريز سەرۆكي پەرلەمان.

ماددەي/ ۶

سەرچەم دامەزراوھ فەرميەكاني ھەرېم ئەرشيڤي تايبەت بە كاروبارەكانيان رادەستى ناوھند دەكەن داواي كۆتايي ھاتنى كارەكاني مەگەر تايبەتمەنديەكاني بۆ پاشينە بمينيتەوھ.

بەرپز د.رېواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، بەرپزان كى ئەيهوئ قسه بكات؟ بيانووسه منى خان، ئاشنا خان، كاك حكمت، خديجه خان، د.زيدان، كاك مم اسكندر، ماموستا ابوبكر، د.محي الدين، كىيى تر؟ د.شايان و شىخ زاهر، كاك شىخ فەرموو.

بەرپز ظاهر محمد على حسېن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددهى 6/ سەرجهم دامەزراوه فەرمىيەكانى ھەرپم ئەرشىفى تايبەت بە كاروبارەكانيان رادەستى ناوئەند دەكەن، دوا كۆتايى ھېنانى كارەكانيان مەگەر تايبەتمەندىەكانى بۆ پاشىنە بمىنئىتەو، بۆ پاشىنە بمىنئىتەو مەبەستيان چىيە لېرە؟ داوا لە لىژنەى تايبەت دەكەم ئەگەر پوونكردئەو ھەيەكمان بداتى زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى كاك بزار مەبەستتان چىيە لەو؟ رۆزان خان فەرموو.

بەرپز رۆزان محمد كريم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

مەبەستمان لەو بابەتە ئەو ھەيەتە و ھەختى خۆى ئىمە و ھەزارەتتىكمان ھەبوو تايبەتمەند بە و ھەزارەتى ژنان بۆ نموونە، ئەو كاروبارانەى يان دامەزراو ھەيكە لە ھەرپمى كوردستان دا نامىنى و لا دەروات و ھەلدەو ھەشپتەو، كاروبارەكانى خۆى تەسلىمى ئەم ناوئەندە دەكات، بۆ ئەو ھەي ئەرشىفەكانى بمىنئىتەو، مەبەستمان بۆ نموونە لەم كاتەدا و ھەزارەتى ناوخۆ نىيە كە لە كارەكانى خۆى بەردەوامە و ئىشەكانى خۆى دەكات، سوپاس.

بەرپز د.رېواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى باشە سوپاس، كاك مم فەرموو.

بەرپز مم اسكندر مم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

و ھەك پىشتەر ھەقالان ئامازەيان پىكرد بىجگە لە دامەزراو ھەرمىيەكان خەلكى تىرش ئەرشىفيان لايە، ئەو ئەرشىفەش رەنگە گرنگ بى بۆ گەلى كوردستان، ئىمە لېرە بەس باسى دامەزراو ھەرمىيەكان دەكەين، ئەگەر لەرووى قانونىيەو ھەروست بىت، سەرجهم دامەزراو ھەرمى و نافەرمىەكانى ھەرپمى كوردستان ئەرشىفەكانيان رادەستى ئەو ناوئەندە بكرىت، وا بنووسرىت ئەگەر لەرووى قانونىيەو ھەروست بى، چونكە كەسك ئەرشىفى ھەيە بۆ ھەموو گەلى كوردستان گرنگە، رەنگە يەكى ئەرشىفەكى تايبەت بى بەخۆى مەسەلەن، بەس ئەو ھەي گرنگ بى بە پىيى بەرژەو ھەندى گەلى كوردستان ئەبى ئامازە بەو ھەش بدرىت دامەزراو ھەرمى و نا فەرمىەكان، سوپاس.

بەرپز د.رېواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، د.شايان فەرموو.

بهريز شايان كاكه صالح محمد:

بهريز سهروكي پهرله مان.

تېيپينييه كهى من له سه ر برپگه كوتايى بوو دواى كوتايى هاتنى كاره كاني مه گهر
تايبه تمه ندييه كاني بو پاشينه بمينيته وه، لاي من روون نه بوو هر چه نده ليژنه ش روونكر دنه وهى
دا، به لام هه روون نه بوو لاي من.

بهريز د.رپواز فائق حسين / سهروكي پهرله مان:

به لى سوپاس، بهريزان نه وه عيلاقه به وه وه هه يه وشيه كى كوردى نيه باسى، يه عنى
عيلاقه به نه بوونى موسته له حى كوردى هه يه بو هه نديك موسته له حى عه ره بى، نه بوونى،
مه سه له ن كه سيك له وه زاره تى مافى مروقى حكومه تى هه ريمى كوردستان فه رمانه ر بووه،
نيستا نه وه زاره ته نه ماوه، وانويه؟ نه م فه رمانه ر ليره گوازاوه ته وه بو ده سته ي مافه كاني
مروقت، يان رهنكه گوازاويته وه بو وه زاره تى كاروبارى كو مه لايه تى، وه زاره تى مافى مروقت دواى
هه لوه شان دنه وهى نه بى هه موو نه رشيفه كهى بچيته ناو نه م ناوه نده نه رشيفه وه جگه له وه
فايلانه ي كه مه ركزى قانونى كه سيك يان موئه سه سه يه ك پيوستى به وه هه يه هيشتا
به رده وامى له كارا بمينيته وه، ناشنا خان بو نمونه موزه فه له وه زاره تى مافى مروقت
گوازاوه ته وه بو وه زاره تى كاروبارى كو مه لايه تى، ئى خو نابى دوسيه كهى ناشنا خان نه رشيف
بكرى، به لام باقى نه وراقه كاني تر نه رشيف ده كرى، توzy ئيعاده ي سياغه ي ده وى، ئيعاده ي
سياغه ي نه كريتته وه بهريزان، سه يرى ده فه عه ره بيه كهى ده كه ينه وه، به لام شه رحه كهى نه وه يه،
يه عنى بو پاراستنى حقوقه بو پاراستنى نه وه مه ركزه قانونى انه يه كه له وه موئه سه سه ساته
دروست بووه دوا كوتايى هاتنى ئيشه كانيان بهريزان، كاك حكمت فه رموو.

بهريز حكمت محمد عبوزيد:

بهريز سهروكي پهرله مان.

قسه كانم له لايه ن شېخ ظاهر هاتنه كرن، زور سوپاس.

بهريز د.رپواز فائق حسين / سهروكي پهرله مان:

به لى سوپاس، خديجه خان فه رموو.

بهريز خديجه عمر طه:

بهريز سهروكي پهرله مان.

خوى له راستى دا به نيسبه ت منيش نه وه مادده يه ناروونيه كه تيدايه، به س نه وهى كه جه نابت
باست كرد و شه رحه ت كرد باشه نه گهر مه فه ومه كه ش بگه يه نى به س پرسيارى من نه وه يه كه ئايا
نه مه چ عيلاقه يه كهى هه يه به بابته ي پاراستنى نه رشيفى نيشتمانى، مه سه له ن هاوولا تيه كهى
ئاسايى له وه زاره تيكه له داموده زگايه كه ئيش ده كات، نه وه ياسايه بو پاراستنى نه رشيفه كه كه به
نه رزشه كهى نيشتمانى هه بيتن، يه عنى مه به ست چيه كه ده لى هه موو دامه زراوه كان ده بى
نه رشيفى خو بيان راده سته ناوه ند بكن، يه عنى نه وه به راي من نه سلان پيوست ناكات، ئيمه
مه به ستمان پاراستنى به لگه و دو كيوميتيكه كه نه رزش و بايه خيكي نيشتمانى هه بيتن،
سوپاس.

بەرپز د.رېئو فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، د.زیدان فەرموو.

بەرپز زیدان رشید خان اودل:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە ۶/ لێرە روونکردنە وەکان زۆر ئالۆز دەبێ، ھەرچەندە من لە ماددە ۳ ەو ھە پامەو ھە و بايکوۆتى ياسايەكەم كوردبوو، بەلام پەشیمان بوومەو، كە تەعریفى ئەرشیف كراو ھە ماددە ۱/ زانیاری و بەلگەنامەى تۆماركراو ھە شیوەى دەست نووس، دەلئ كە پەيوەندى بە مێژوو و كەلەپورەو ھە ھە، بەلام لێرە دەلئ سەرچەم دامەزراو ھەرمیەكانى ھەریم ئەرشیفى تايبەت بە كاروبارەكانیان رادەستى ناوئەدەكەن، بەلام كە ئەتوو دەلئى ئەرشیفىكى مێژوو و كەلەپووریم دەوئ، ئەو ھە ئەرشیفىكى كاروبارەكان نییە، كەواتە لێرە ئەو ماددە ھە ئالۆزى دروست دەكات لەگەل ماددەكانى پێشتر و نموو ھە كیشت بۆ دینمەو، ئیستا لە كتیبخانەى ناوئەندى زانكوۆ سەلاحەدین زیاتر لە دوو ھەزار دەستنووسى كۆن ھە ھە بەداخەو دەلئیم بەداخەو ھە ھەو تێك چوون دەچیت، ئە كەس دەخوینیتەو ھە و ئە كەس چاكى دەكاتەو، ئاسا بە پێئى ئەو ماددە ھە بئ دەبئ ئەو دەستنووسە كۆنانەش بگەرپئندریتەو ھە بۆ ئەرشیفى ناوئەند، كەواتە دەق و ماددەكانى ئەو ياسايە وردبیینى تێدا نەكراو، بەدواداچووئىكى زانستى لەسەر نەكراو، ھەر لەگەل خۆئى لە گەل ماددەكانى پێشتریشى لێرە پێوئستە لە تەعریفى ئەرشیف دا گۆرانكارى بەسەر دابى لەگەل ماددەكانیش رېكبخرئ، ئیمە ئەرشیفىكى كاروبارى ئیدارىمان دەوئ، ئەك ئەرشیفىكى كەلەپورى و مێژووئى كە لە ماددە ھە یەكدا ئاماژە ھە پێكراو، دەست خۆش.

بەرپز د.رېئو فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، بەرپزان ئەگەر سەیرى پرۆژەكەى حكومەت بكەى، یا پرۆژەكەى وەزارەتى رۆشنبیری بكەى، باسى سەرەیانى حوكمى قانونەكە ئەكا دەلئ بەسەر بەلگەنامەكانى فەرمانگەكانى ھەریم و كەرتى گشتى، ئینجا ئەشكالەكە چییە، بەرپزان ئیمە لەبەرئەو ھە لە قانونى شوینەواردا حفزى دەستنووسمان تەنزیم كردوو جارپكى دیکە ناتوانین ئەوانەى كە قیمەتى كەلەپورى یان ئاسەواریان ھە ھە یان دەستنووسن لێرە تەنزیمیان بكەینەو، ئەبئ ئیعدەى تەنزیمی بكەینەو، ئیعدەى سیاغەى دەوئ دكتۆر، مولاخەزات بنووسن و ئیعدەى تەنزیمی دەكەینەو، مامۆستا ابوبكر فەرموو.

بەرپز ابوبكر عمر عبداللە:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

منیش ھەر لە گۆشە ھەكى ترەو ھە باس لەم ماددە ھە دەكەم، ئیمە ئەم ناوئەندە بەم پێو ھە بئ لەراستى دا بارەكەى زۆر زۆر گران ئەكەین و وەزىفە سەرەكییەكەى خۆشى لەبیر ئەبەینەو، یەئنى تۆ ئەو ھەموو دامەزراو ھەرمییەت ھە ھە و چوار موئەسەسەى ھاوشانت ھە ھە، بۆ نموونە سەرۆكایەتى ھەریم و حكومەت و پەرلەمان و ئەنجومەنى دادو ھەرى، ئەم وەزارەت و لق و پۆپە بەقەدەر دەولەتى صین موئەسەساتمان ھە ھە لەم چوار پارپزگایە، تۆ ئەم ھەموو ئەرشیفە چۆن ئەبەیتەو ھە بۆ ئەوئ، ئەم وەزارەتەنە بۆ نموونە ئەبئ رېك بخرئ، یەكەم/

بەشىۋەيەكى سالانە ئەرشىفەكانيان بىرن، دووم/ ئەو ئەرشىفانەى رەھەندى مېژوويان ھەيە يان بايەخى مېژوويان ھەيە ئەگىنا شتى رۇژانە و يەومياتى رۇژانە ئەمە وای لى دىت يەئنى ئەم موئەسەسە و ناوئەندە سەرقال ئەبى بە ئىشىكى لاوئەكىوئە ئىشە سەرەكىەكەى خۇى كە بۇى دروست بوو بەراستى بىرى ئەچىتەو، بۇيە ئەبى رىك بخرىتەو، زۇر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، د. محى الدين فەرموو.

بەرىز محى الدين حسن يوسف:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

دوای رپوونكردنهوئەكەى بەرىزت لەسەر دارشتنەوئەى دەقى ئەو ماددەيە من تىبىنيەكەم نەما، زۇر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، ئاشنا خان فەرموو.

بەرىز ئاشنا عبدالله قادر:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەرچەند بەرىزت رپوونكردنهوئەكەى جوانت دا تاحەدىك بۇ من رپوون بوويەو، بەلام لە (مەگەر) ھەكەوئە تۆزى كىشەم ھەيە لە گەلىا، مەگەر تايەتمەندىيەكانى بۇ پاشىنە بىننىتەو، چونكە ئەگەر بەراستى ئەو مەبەستەى ھەبىت با بلىين ئەگەر شتىك پىويست بكات جارپكى تر بگەرپىتەوئە بۇ سەرى دەتوانن كۆپىەكىان بەنى، ئەگەر رپوونكردنهوئەكەى بەى سوپاست دەكەم.

بەرىز د. رىواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، ئەزانى چۆنە، ئىمە كە دەلىين كۆتايى بە كارەكانى ھات، يەئنى ھەرچى شتىكە كە پەيوئەندى بە خودى موئەسەسەكەوئە ھەيە ئەتوانى بىبەيتە مەجالى ئەرشىف و ئەرشىفى بكەى، بەلام كە ئەلىم ئەبى ئىعادەى سىاغەى ئەو ماددەيە بكەينەوئە ئەبى ئىعادەى سىاغەى بكەينەوئە پىش دەنگدان بەرىزان، كاك بزار فەرموو.

بەرىز بزار خالد عبدالله:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

لە كاتى خۇيدا لە لىژنەى ياسايى بەراستى ئىمەش تىبىنيمان لەسەر ماددە/ 6 ھەبوو، لىرە ئىحتمالە پرسىيار دروست بى بلى مادام ئىوئەش لەگەل نەبوون بۇ لە راپۇرتەكەتان دا ھاتوئە، ئىمە زۇر جار تووشى ئەو رەخنەيەش دەبىن دەلىين بە پى پەيرەو لىژنەى ياسايى تەنيا لەرپووى ياسايى و دەستورپەوئە دەتوانن دارشتنەوئە بۇ راپۇرتەكە بكات، ناتوانن ماددەكە ھەزف بكات، ئەم ماددەيە بەراستى ماددەيەكى وا نەبووئە دژى دەستور بى يان كىشەيەكى قانونى تىدا بىت بۇ ئەوئە رەد بكەين يان مەسح بكەين، لىرە كە گلەيى ھاتە سەرمان جوايمان پى بىت، بەس لە ئەسلىدا ئىمەش لەگەل نىن، لەبەرچى؟ ماددەى/ 6 زۇر جىاوازە لەگەل بپرگەى/ 5 لە ماددەى/ 2 لە ئامانجەكان، ئەوئە بپرگەى/ 5 لە ماددەى/ 2 لە ئامانجەكان داھاتوئە بەم شىۋەيە پارىزگارى كەردنى بەلگەنامەى دامەزراوئەكانى ياسادانان و جى بەجى كەردن و دادوئەرى و دەستە

سەر بە خۆكان كە بايەخى مېژوويى و زانستيان ھەيە لە ھەريم، ئەمە زۆر جوانە، بەلام بە پيى ماددەى ٦/ بى چ پيويستە ھەموو شتيكى كە پەيوەست بى بە كارەكانى ئەم دەسەلاتە و ئەم دامەزراوانە ھەموو ئەرشيف بکريت، سنوورى ئەم ماددەيە زۆر بەرفراوانە، ئەگەر وابى كەواتە ھەر راپورتىكى وەكو ئەم راپورتە ئەو ھەموو ئەرشيف دەكرى، ھەندى شت ھەيە پيويست ناكات بچيپتە ئەرشيف، ھەنديك عەريزە و نووسراو و شتى بەسيت ھەيە پيويست بە ئەرشيف كردن ناكات لەناو ھەندى، بۆيە لە راپورتى داھاتووش دا لەگەل ليژنەى تايبەتمەند سياغەى ماددەكە دەبيت عيلاج بکەين بە شيوہيەكى تر و وازح تر و بەراستيش بەو شيوہيە بيت، يەعنى ھەموو نووسراويكى زۆر بەسيت و عادى پەرلەمان و ھەموو دەسەلاتيكيش دەگريتەو، بەس پيويستە موراعاتى برگەى ٥/ ي ماددەى ٢/ بکەين كە ئەو مەعقولە بايەخى زانستى و مېژوويى ھەبيت زۆر باشتەر، زۆر سوپاس.

بەريز د.رپواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ بەريزان زۆر سوپاس، سياغەكەى وا بکەنەو كە بە تەنھا دواى كۆتايى ھاتن، بەريزان ئيستا لەناو حكومەتى ھەريمى كوردستان دا وەزارەتيك بۆ تايبەت بە ژنان ئەگەر ئەرشيفى ئەم وەزارەتە كۆبکريتەو پەنجا سالى تر بوتري لە سالى دوو ھەزارەكان لە ناو كابينەيەكى حكومى دا وەزارەتيك ھەبوو بە ناوى وەزارەتى ژنان ئى ئەو ئەرشيفە، بايەخى ھەيە، كە تەحديدى دەكەن بە مەرجى دواى كۆتايى ھاتنى كارەكان، يەعنى ئەو مۆئەسسەسەيە نەماو، وجودى نەماو، ماناى ئەو نا ئيمە ھەموو رۆژى دەچين و نووسراويكمان دەرکردو ھەرچى سالانە يان مانگانە يان دەورى بۆيان بنيرين، ئەو بۆ ئەو دامەزراوانەيە كە نامين ئيمە دەمانەوي ئەرشيفەكەيان بمينيئتەو، دواتر ليژنە خۆتان ئازادن، ماددەى ٧/ تەواو موناقتەشە لەسەر ئەو بابەتە تەواو، كاك گۆران فەرموو.

بەريز گۆران عمر على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ٧/

نابيت ئەرشيفى گشتى لەناو بيريئ مەگەر دواى ھەلسەنگاندنى لەلايەن ليژنەى پسپۆر و شارەزا بە پەزنامەندى دەستەى ناوہند.

بەريز د.رپواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، كئ قسەى ھەيە لەسەر ئەو ماددەيە؟ نجا خان فەرموو.

بەريز نجا شەبان عبداللە:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەكە ئەم سەح كەينە ماددى حەفتى ئەف ماددا دژە دگەل ناوئيشانيت قى پرۆژى، بۆچى؟ چونكو ناف و نيشانا پاراستنا ئەرشيف ل كوردستانى ھەكە تو بەئ بەرى خۆ بدەيە دەقا ماددى ٧/ دا دبيني كو بيتن بەيتە ئەو دى كرن ناقبرن، ژ بەر ھەندى نابيتن يەعنى ئەف ماددا زيەدەيە، چونكە دژە دگەل ماددى ١٣/ و گەل ماددى ٩/ و ناف و نيشانا، زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېئواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، ليزا خان فەرموو.

بەرپز ليزا فلك الدين صابر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگيرى له بۆچوونەكەى نه جاعة خان دهكەم، پرسيارىكم ههيه بۆ ليژنهى تايبهتمەند ئايا چ ئەرشيپهك ههيه يان بهلگهنامهيهك ههيه كه سوودى نه بپت؟ بۆ ئهوهى كه بيانهويئ لهناوى بهرن، رهنكه ئەرشيپ ههبي و بهلگهنامه ههبي بۆ ئهوهى ئيستا پيويست نهبي بهلام بۆ داهاتوو پيويست بي خهلكانيك ههبي بهدوايا بگهري، بۆيه به پيويستى نهزانم ئەم ماددهيه هەر نهمينئ هەر وهكو نه جاعة خانيش ئاماژهى پيى كرد، زۆر زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېئواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، د.محي الدين فەرموو.

بەرپز محي الدين حسن يوسف:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

يهكەم شت ئەرشيپى گشتى بهشيويهكى عمومى هاتوو، يهعنى سيفهتى عمومى پيدراوه دهكريت بلين بهلگهنامهيهك يان بهشييك له ئەرشيپهكان دواي ههلسهنگاندىن، دهسهلاتى بهناوبردى ئهوه ئەرشيپه پيموايه له دهستهى ناوهند نهبي بهلكو له دهسهلاتى ئهنجومهن بي و برپارهكه لاي ئهنجومهن بي و باشته، زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېئواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، كاك شيخ زاهر فەرموو.

بەرپز ظاهر محمد على حسيڻ:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددهى ۷/ ناپيت ئەرشيپى گشتى لهناو بپريت مهگەر لهسەر داواي ههلسهنگاندى لهلايهن ليژنهى پسپور و شارهزا بهرهزامهندى دهستهى ناوهند، نازانم ناوهنده يان دهستهى ناوهنده؟ پيم وابي دهسته نييه، تهنه ناوهنده، لهبهرئهوهى ئەرشيپى گشتى مولكى گشتييه، پهيوهسته بهژياني تاك به تاكى خهلكى كوردستان، بۆيه پيشنياز دهكەم ئيتلاف كردن و لهناوبردى به زهحمت بكرئ يان ئهگەر بۆ زهروريات نهبي نهكرئ ئهويش بدرئته دهسهلاتى ئهنجومهن نهك ناوهند، زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېئواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، د.زيدان فەرموو.

بەرپز زيدان رشيد خان اول:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سهبارت به ماددهى ۷/ ئامانجى سهرهكى دهركردن لهم ياسايه ئهوهيه كه ئەرشيپ بپاريژئ، كهواته بۆ له ماددهيهك بلين ناپيت ئەرشيپ لهناو بپري، يان ئەرشيپى گشتى، دهبي

موسستەلەھەكەش تەوھىد بى لە ھەردوو پېناسەش تەنھا يەك ئەرشىف ھەبى، لەوئى بىكرىتە (أ و ب) پېسناسەى گشتى بۇ دابندرىت، بەلام ياساكە و ئەو ماددەيە پېويست ناكات، چونكە خۇى ئامانجمان لەوھەيە ئەرشىف بيارىزين لەناوېردنىش نايىت، ئەگەر ئىمە گرنكى بە ئەرشىفى رابردووى خۇشمان نەدەين ئەوا ناتوانين لە داھاتووش ئەرشىفى خۇشمان بۇ داھاتوو رابگەيەنين، ئىستا تەنھا لە توركىا ئەرشىفى دەولەتى عوسمانى سەرووى مليۇئېك وەرەقە سگان كراوہ بە باشترين دىقە، ھەموو كەسپك دەتوانى سوودمەند بى لەرپىگەى ئەنتەرنىتەوہ بە پارەيەكى زۇر زۇر كەمىش ئامانج لەوہ نىيە كە ئەرشىفەكە گرنكى نەبى ھەرزان دەيفرۇشن، ئامانج لەوہيە كە زۇرترين كەس بىبىنى و سوودى لى وەرېگىردىت، بۇيە پېويستە لەو ماددەيەدا شوئىنى ئەرشىفى دىجىتالى بىكرىتەوہ ھەموو ئەرشىفەكەين دىجىتال بىكرى، چونكە ئىمە رەنگە رۇوداويكى نەخوازراو رۇوبدات شوئىنى ئەرشىفەكە و ناوہندەكە بسووتى بە عەمدەن بى يان بە شىوہيەكى نەخوازراو، بۇيە پېويستە ئەرشىفى دىجىتالى و ھۇبەى دىجىتالى لەو ئەرشىف خانەبە ھۇبەيەكى سەرەكى بىت، زۇر سوپاس.

بەرپز د.رېواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك حاجى سەفېن فەرموو.

بەرپز سەفېن اغا عمر اغا:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ۷/ نايىت ئەرشىفى گشتى لەناو بىرى مەگەر دواى ھەلسەنگاندنى لەلاى لىژنەى پىسپور و شارەزا بە رەزامەندى دەستەى ناوہند، پېشنىار دەكەم لە جىاتى بەرەزامەندى دەستەى ناوہند بىتتە بە رەزامەندى ئەنجومەن، زۇر سوپاس.

بەرپز د.رېواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، مامۇستا عمر فەرموو.

بەرپز عمر عبدالله فتاح:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من بوونى ئەم ماددەيە زۇر بە پېويست دەزانم، زۇر جار بەلگەنامەكان كاتىك دەپارپىزىن سەرەتا نە بايەخەكەى ئەزانى نە بى بايەخىەكەشى دەزانرى و دەرئەكەوئ، لەوہ ئەچى دواى تىپەربوونى چەند سالىك ئەوسا ھەم گرنكى و بايەخىەكەى باشتر دەرکەوئ ياخود بە پىچەوانەوہ دەرکەوئ كە ئەم بەلگەنامەيە بايەخى نىيە، بۇيە مانەوہى ماددەكەم زۇر پى باشە، بەلام بەم جۇرە دابپىژرىتەوہ، ھىچ بەلگەنامەيەكى ئەرشىف كراو لەناو نابرىت تەنھا پاش (۱۵) سال و ھەلسەنگاندن لەلايەن لىژنەيەكى شارەزاوہ و رەزامەندى دەستەى ناوہند، ئەوہ خالى يەكەم و تىبىنى يەكەم، تىبىنى دووھمىش پىشتىگرى لە قسەكانى كاك دىزىدان دەكەم بۇ زياد كردنى ئەو خالە لەم ماددەيە كە بەلگەنامەكان بە ئەليكترونى بىكرىن لەم ماددەيە يان لە ماددەيەكى تر، زۇر سوپاس.

بەرپز د.رېئواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، كاك مەلا ناصر فەرموو.

بەرپز عبدالناصر احمد على:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى ۷/ نابی ئەرشیفی گشتى لە ناو بېریت مەگەر لە دواى ھەلسەنگاندنى لە لایەن لیژنەى پىسپۆر و شارەزا بەرەزامەندى دەستەى ناوەند، بەرپز سەرۆكى پەرلەمان لېرە نابیت ئەرشیفی گشتى لە ناو بېریت ئیتر كۆتا بى مەگەر زیادە، بۆچى ئەو مەگەرە دابنېین (مەگەر دواى ھەلسەنگاندنى لە لایەن لیژنەى پىسپۆر) ئەگەر ئەرشیفەكە زۆر گرنگە نابیت بەھىچ شىوہیەك لە ناو بېریت بۆیە ئەو مەگەرە زیادە ھەر تەنھا بنووسرى نابیت ئەرشیفی گشتى لە ناو بېرى، سوپاس.

بەرپز د.رېئواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، ئاشنا خان فەرموو.

بەرپز ئاشنا عبدالله قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەرشیف لە بەشىكى زۆر لە ولاتان ھەر زۆر دوورنەكەوینەوہ لە ئىران قىسمىكى گەورەى ھەيە، يەئنى ھەر كە كراوہ تەوہ يەكسەر ماستەرى بۆ كراوہ تەوہ، نەك ئەوہى بە بەكالۆرىۆس بىروات و ئەوہ، يەئنى بابەتېكى گرنگە و علمەو ئەخوینرى، چونكە چى ئەكات ھەلسەنگاندن دەكات ئەپارېزىت، دەست نىشانى ئەكات چى ئەرشیفە و چى ئەبى بە ئەرشیف يان چى نابیت بە ئەرشیف، لە بەرئەوہ ئەمە بابەتېكى گرنگە كە ئەم خالە بمېنیتەوہ، يەئنى ئەم ماددەى ۷/ بمېنیتەوہ وەكو خۆى بۆ ئەوہى كە ھەلسەنگیندرى كە چى ئەرشیفە و چى ئەرشیف نىيە، بەلام من پىسپارم ھەيە لەسەر لیژنەكە، لیژنە پىسپۆر و شارەزاكە نە لە پىناسەكان دا و نە لە ھىچ شوینېك دا باس نەكراوہ، ئەم لیژنە پىسپۆر و شارەزايە كېن؟ راستە نووسراوہ بەرەزامەندى دەستەى ناوەند بەلام جارېكى تر پىوېستمان بەوہیە كە دەست نىشانى بكەين لیژنە پىسپۆر و شارەزاكە چىن ئایا خزمەتبان چەنېكە چەنى لە مەجالەكەى خۆياندا ئىشيان كىردووە و شەھادەكەيان چىبە؟ زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېئواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، موژدە خان فەرموو.

بەرپز مژدە محمود محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ۷/ نابیت ئەرشیفی گشتى لە ناو بېریت مەگەر دواى ھەلسەنگاندنى لە لایەن لیژنەى پىسپۆر و شارەزا بەرەزامەندى ئەو دەستەى ناوەندە بكریت بە ئەنجومەنى ناوەند و فەترەبەكى زەمەنىشى بۆ ديارى بكریت، يەئنى ھەر ئاوا ھەرەمەكى نەبى زياتر لە (۲۰) سال يەئنى ئەوہش بۆ زیاد بكریت، دەستتان خۆش بى.

بەرپز د.رپواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، د.اسماعيل فەرموو.

بەرپز اسماعيل على طه:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دەسپيكي ئەز پشته قانيا كاك سفين و د.محي الدين و خوشكه مژده دكه م، بيته ئەنجومه ن، شينا ناوهند ئەو دوماهيكى رهامه ندى بدات، يا دى تيبينيا منيا دى په يقا دەسته مه علومه وه كو موسته له حهك يه عنى هه يئه، ئى ئاخىر ئەفه رپقه به ربا، يه عنى ئەگەر هەر بمينيت ژى ئەبى دەسته له وئى ئەمىنيت، بيته رپقه به ربا ناوندى، يه عنى شتيكى تر ئەما دەسته دەسته ناوهند يه عنى هه يئه و چ شت له ناو قانون دا نينن كو ئەمه هه يئه يه، ئەمه دەسته بيته، سوپاس.

بەرپز د.رپواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، ماددهى / ٨ ... بەلئ والله ناوتى تيا نه بوو فەرموو قسه بکه كاك چيا، قسه بکه هيج موشکيله مان نييه فەرموو.

بەرپز چيا حميد شريف:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددى / ٧ نابت ئەرشيفى له ناو بريت، مه گەر دواى هه لسه نگاندى، يه عنى دواى هه لسه نگاندى مه رام ئەوه كه ئەف ئەرشيفه ديژ نابت، مه رام ئەوه كه وى ياسايى ئەوه كو پاراستن و كوم كرنا ئەرشيفى يه، مه رام ئەو نينه كو ئەرشيف ژ نافي بيات ژ به ره ندى ئەفه ناو نيشانا دگهل نافي و نيشانى ره ئيسى ناگونجيت، ئەز پشته قانيا ئاخفتنيت نجاة خان و ليزا خان دكه م و ههروه سا بهرپز مه لا ناصر كه گو تيبه نابت ئەرشيفى گشتى ل نافي بهرپت و پيتقيا نوخته بيته دان و خلاص، زور سوپاس.

بەرپز د.رپواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، ئەتانه وئى قسه بکه ن ليژنه؟ کامتان قسه ئەکه ن؟ كاك بزار فەرموو.

بەرپز بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سه بارهت به دهسته واژهى دهسته هه يه له برگه يه كه م له ماددهى / ٥ داها تووه، ههروه ها له برگه ي دووه مدا له ماددهى / ٤ .

بەرپز د.رپواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، رۆژان خان فەرموو.

بەرپز رۆژان محمد كريم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

هه مان تيبينى بهرپز كاك بزارم هه بوو، به لام جگه له وه ئيمه له پيناسه كاندا ئەرشيفى گشتيمان پيناسه كردوو به زانبارى و به لگه نامه ي په يوه ندار به چالاكى دامه زراوه فەرميه كانى هه ريم، ئەگەر هەر وه زاره تيك وه كو پيشتر باسما ن کرد له وانه يه ئەگەر هه لوه شپته وه يا خود ته سليم

ئەكرى چالاكىه كانى بۇ ناوهند، ياخود ئەو بەلگە نامە گرنگانە مەرج نىيە ھەمووى بۇ ئەرشىف كىردن گونجاو بى و پېويست بى بۇ ئەمەش پېويست دەكات ئىمە لېرە ئەو ھىنەمان داوہ بە وەزارەتى رۇشنىبىرى كە بى لىژنەبەكى بۇ پېكېھىندىرىنى مەرج نىيە ئەو لىژنەبە ئىمە لېرە پېناسەى بکەين، چونكە ئەمە شتىكى كاتىيە و بۇ بابەتتىكى دىارى كراوہ، دەستەش بە ھەمان شىواز لە قانونەكەدا لە پېشتەر ئامازەى پېكراوہ و ناوى ھاتووہ، سەبارەت بە ماددەى ۸/ دەىخەمە بەردەستى بەرپىزتان.

ماددەى ۸/

۱ - ئەرشىفى ناوهند بۇ مەبەستى زانستى سوود لى وەردەگىرى بەپىى ياساى مافى دەستكەوتنى زانىارى لە ھەرىمى كوردستان _ عىراق ژمارە ۱۱/ ى سالى ۲۰۱۳.

۲ - دەستەى بەرپوہبردنى ناوهند بۇى ھەىە ھەر بەلگە نامەبەك بۇ بەرژەوہندى گشتى بە نھىنى ھەژمار بکات بە مەرجىك دەقىكى ياساىى رېگر نەبىت.

سوپاس.

بەرىز د.رېواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كى قسەى ھەىە؟ كاك سىپان، د.اسماعىل، د.محقى الدىن، كاك دابان، د.گەلاوىژ، د.زىدان، كاك چىا، شىخ ظاھر، نجاة خان، كىى تر؟ كاك چىا فەرموو.

بەرىز چىا مچىد شرىف:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەشى دووہم دەستى بەرپوہبردن ناوهندى بۇ ھەىە ھەر بەلگە نامەبەك بۇ بەرژەوہندى گشتى بە نھىنى ھەژمار بکرىت، ئەگەر ئەم بەرى خۇ بدەىن ھەمى دونىايىن ھەتا لە ئەمرىكا ھەر بەلگەبەكى نھىنى پىشتى ۲۵ سالا ھەتا ۵۰ سالا بەلگە نامە دىتە ئاشكرا كرن، ھەتا لە (سى ئاى ئەى) ھەندە بەلگە نامە ھەى يەعنى مېژوووى ھەنە كە پىشتى پىنجى سالا دىتە ئاشكرا كرن، خەلكەك ئىستفادا ژ وان بەلگە نامەىت نھىنى لەشكەرى ژى بىىنن، بۇىە ژ من پى باشە بەشى نھىنى كە لقىرى كاك عومەرى خالا پىشتەر باس كر پىتقىا دەست نىشان بىتە كرنى ئەف بەلگە نامە نھىنى بۇ ماوہى چەند سالا مەسەلەن ئاشكرا بىت، ۲۵ ئان ھەتا ۵۰ سالا پىشتى قى ماوہىى بىتە ئاشكرا كرن، مەجالەك ھەبىت بۇ ھەر ھاوولآتىبەكى كوردستانى قى بەلگە نامى دەرفەت ھەبت، پىزانىنا ژى وەرگرت و سوپاس.

بەرىز د.رېواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، د.گەلاوىژ فەرموو.

بەرىز گلاوىژ عبىد عثمان:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ۸/

بەكەم / ئەرشىفى ناوهند پىم باشە بگۆردىرىت بۇ ئەرشىف كراو و بەلگە نامە كانى ناوهند بۇ مەبەستى زانستى، بۇ مەبەستى توپىژىنەوہى زانستى سوودىان لى وەربىگىردىرىت، سوپاس.

بەرپز د.رېئوئاز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، د.زىدان فەرموو.

بەرپز زىدان رشيد خان اودل:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ۸/ بېرگەى يەكەم و دووهمە، سەبارەت بە بېرگەى يەكەم/ من بە پېويستەم نەزانى باس لە ياساى پاراستنى مافى دەستكەوت بكەم، بەلام كە لېرە ئامازەى پېكراوہ. دەقى ماددەى ياساى پاراستنى ماف و دەستكەوتەكان و زانىارى لە ھەريمى كوردستان ژمارە/ ۱۱ ى سالى ۲۰۱۳ لە ماددەى ۱۱/ پاراستنى دۆكيۆمېنتەكانى تېدايە، پېچەوانەى ماددەى ۶/ ى ئەو ياسايەيە كە دەلئى ھەر بەرپۆھبەرايەتيەك يان دائيرەيەك دەبئى خۆى دۆكيۆمېنتەكانى خۆى بيارئى، لېرەش دەلئى ئيمە دەبئى لېى وەرېگرېنەوہ، كەواتە كە ناوى دەينين دەبئى موتابق بئى لەگەل ماددەكانى ئەم ياسايە، خالى دووہم/ دەستەى بەرپۆھبەردنى ناوہند بۆى ھەيە ھەر بەلگەنامەيەك بۆ بەرژوہندى گشتى بە نھيئى ھەژمار بكات، پرسيار لېرە ئەوہيە بەرپز سەرۆكى پەرلەمان جەنابت يان ھەر بەرپرسىك كە نووسراويك دەكات ئەگەر نووسراوہكە نھيئى نەبئى بۆ بكرىت بە نھيئى، بەلام كە ناونيشانى نووسراوہكە نھيئىيە لە ئەرشيلى نھيئى دەپارئىزى پېويست ناكات ئەو لېژنەيە بريار بدات نووسراو لە خۆيەوہ بكاتەوہ نھيئى، كەواتە ئەوانە زانراوہ و تعريفە بە پى ناونيشانى نووسراوہكانى دامودەزگاكان دەپارئىزىن، زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېئوئاز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، كاك دابان فەرموو.

بەرپز دابان محمد حسين:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من لە ماددەى ۷/ ىش دا ناوم نووسى بوو، بەلام ناوم نەخوئىنرايەوہ كاك مەلا ناصر ئەلئى رەنگە كېشەى ئەو پشتموہ ھەبئى، يەعنى رەش بئى نەبېنرى لە پشتموہ....

بەرپز د.رېئوئاز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

نا نا باش دەبينم، ھەمووتان دەبينم بە يەك چاو، فەرموو.

بەرپز دابان محمد حسين:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتيوانى قسەكانى مامۆستا عمر ئەكەم بەوہى كاتىك دابندريت كە كاتىك ئەرشيلى ناكري يەكسەر لەناو بېرى، ئەوہ بۆ ماددەى ۷/ چونكە زەمەنىكى بدريئى (۱۵) سالى بى و (۲۰) سالى بى ئىنجا دواتر لەناو بېرى كاتىكى بدريئى، دوو/ سەبارەت بە ماددەى ۸/ ئەرشيلى ناوہند بۆ مەبەستى زانستى سوودى لئى وەردەگيرى بە مەبەستى مافى دەستكەوتنى زانىارى، ئيمە ياسايەكمان ھەيە كە تەنانەت ھاوولآتىانى ئاساييش دەتوانن دەستيان بگات بە كۆمەلئى بەلگەنامە و دۆكيۆمېنت و كۆمەلئى زانىارى، بەلام لە ماددەى ۲/ پېچەوانەى ئەمەيە دەلئى دەستەى بەرپۆھبەرى ناوہند بۆى ھەيە ھەر بەلگەنامەيەك بە نھيئى ھەژمار بكات، كەواتە ئەمەى كە لېرە ھاتووہ سەلاحىەتئىكى قانونى دەدەين بەم شەخسە بۆ ئەوہى كە تەجاوزى قانونى

زانباريش بكات، يه عنى ئه و بهلگه نامه به نهينى بهيليتته وه و رادهستى نهكات، دووهم/ چى شتيك نهينيه؟ چ شتيك لاي ئه م بهرپوه بهره نهينيه و چ شتيك نهينى نييه؟ نه كرئ وه كو كاك د. زيدان وتى بو نموونه زه مهنيك دابندريت دواى ده سال و پانزه سال ئه و بهلگه نامانه شى كه نهينين ئاشكرا بكرين، زور زور سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين/ سهروكى پهرله مان:

به لئ سوپاس، د. اسماعيل فهرموو.

بهريز اسماعيل على طه:

بهريز سهروكى پهرله مان.

ئه زئ د خالا دوهئ ژ ماددئ/ ن ئه ز بينم يا زيدهيه، ههر نه مينيت، ئه گهر ما ئى شينا دهسته ي بهرپوه بردن بيته ئه نجومه ن، جيگا ئى دى ئه گهر ما بهس ئه ز دگل هه نديمه كو نه مينيت يان زيدهيه، سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين/ سهروكى پهرله مان:

به لئ سوپاس، كاك مم فهرموو.

بهريز مم اسكندر مم:

بهريز سهروكى پهرله مان.

والله قسه كانى من ته قريبه ن كران، بهس تيبينيهك بو چونكه له مادده كانى پيشوو رهنگه له داهاتووش دا ئه م مونا قه شهيه بكرئت، مه سه له ن مونا قه شهى ئه وه كرا كه ئه مه بهرپوه رايه تيبه بو بلين دهسته؟ مه سه له ن، كاتى ده لئى دهسته ي بهرپوه بردنى ناوه نده كه و اتا تو بهرپرسياريه تپكى به كو مه ل دروست ده كه ي له ده ست يه ك شه خص نييه، بهرپرسياريه ته كه جه ماعيه، مه سه له ن ئيستا ئيمه ده لئين دهسته ي سهروكا يه تى پهرله مان، خو دهسته نييه، سهروكا يه تى پهرله مانه، باسى گروهى ده كه ي هه ندى كه س ده كه ي مه سئويه ته كه جه ماعيه، بويه به پيوستى ده زانم ئه و دهسته يه بمينيتن له مادده كانى پيشوو و داهاتووش دا، سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين/ سهروكى پهرله مان:

به لئ سوپاس، ماموستا نجا فهرموو.

بهريز نجا شعبان عبدالله:

بهريز سهروكى پهرله مان.

يا ئيكي ئه ز پالپشتيا ئاخفتنيت كاك دابانى بكه م كو راستى ديتنا ته بو مه هه ميا دادپهروهري تيدا نيينه، يا دوويئ/ سه باره ت ب ماددئ/ ن يه كه م/ ئه رشيفى ناوه نده بو مه بهستى زانستى سوودى لى وه رده گريت و به پيى ياساى مافى دهستكه وتنى زانبارى له هه ريئى كوردستانى عيراق ژماره ۱۱ ي سالى ۲۰۱۳ ليره تيبا وه رگرتنا زانباريا ئى لئ زيده دبستن نا بهس بو مه بهستى زانستى وه رگرتنا زانباريا چونكى ديبرا ب خو ديارى ياسا يه كا هه ي دهستكه وتى زانبارى لهر هه ندى تيبا وه رگرتنا زانباريا ئى تيدا بيت و زور سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين/ سهروكى پهرله مان:

به لئ سوپاس، سوپاس بو بهريزت والله نازانم مه بهستت چيبه له دادپهروهري تيا نييه؟ يه عنى هه مووتان ناوتان ئه نووسن و مونا خان ئه ينوسئ و ده يداته دهستى من، يه عنى ئه گهر يه كيك

نەبىنى ئەو مونا خانە نايىبىنى نەك من، بەراستى ئىنجا دوايى دەشى خويىنمەو، يەنى ئەلېم ئەو ناوانەي ئىستا خويىندمەو كېي تيا نىيە؟ ئىنجا ئەگەر يەككى نەنووسرا بى ئەبى بىلى پرواتان بى خەتاي ئىمە نىيە، كاك شىخ ظاهر فەرموو.

بەريز ظاهر محمد على حسين:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددە ۸/ برگەي يەكەم ئەرشىفى ناوهند بۆ مەبەستى زانستى سوودى لى وەردەگىرئىت بە پىيى ياساي مافى دەستكەوتى زانىارى لە ھەريىمى كوردستان - عىراق ژمارە ۱۱/ ى سالى ۲۰۱۳ من پىشنيار دەكەم ئەو برگەيەي بۆ زياد بكرئىت تەنھا ئەو بەلگەنامانە نەبىت كە پەيوەندىدارن بە ئاسايشى نىشتمانى، ئەو خالى يەكەم، خالى دووهم/ دەستەي بەرپوۋەبردنى ناوهند بۆي ھەيە ھەر بەلگەنامەيەك بۆ بەرژەوۋەندى گشتى بە نەيىنى ئەژمار بكات، بەمەرجىك دەقئىكى ياسايى رېگر نەبىت، ھىچ رېگرىبەكى ياسايى نەبىت، پىموابى لەرووى سىاغەوۋە وا جوانترە و زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، راست ئەكەي ئەو (مەگەرە) لا ئەبەين دواتر، كاك سىپان فەرموو.

بەريز سىپان سالم حسن:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددە ۸/ يەكەم/ ئامازە وئ چەندى كو ئەرشىفى بۆ مەبەستى زانستى سوود لى وەردەگرت، بەپىي ياساي مافى دەستكەوتنى زانىارى لە ھەريىمى كوردستان - عىراق ژمارە ۱۱/ ى سالى ۲۰۱۳ ھەشت سال دەرباز دبن ئەف ياسايە ل پەرلەمانى كوردستانى دەرکەتى ھەتاکو نوکە نەكەتية بواريئ جئ بەجئ کرنئ دا ئايا ئەم لقيري چەوا پشت بەستنى ب ياسايەكى بکەين كو ھەتاکو نوکە نەكەتية بواريئ جئ بەجئ کرنئ دا؟ کەواتە ئەم بئى ياسايى رېگرىا ل ھاوولتايان دکەين، رېگرىت وان ھەكولەران دکەين كو بشين ژ وان ئەوى ئەرشىفى وەرگرن، چونكى ل گورى ئى ياسايى دا د ماوئ نەوود رۆژادا دەبوايە ئەف ياسايە بکەويتە بواري جئ بەجئ کرنئ دا لى ھەشت سال دەرباز دبن و نەھ سال دەرباز دبن ھەتاکو نوکە ياسا مافى دەستكەفتنا زانىاريان لە ھەرئما كوردستانى نەكەتيةت بواري جئ بەجئ کرنئ دا کەواتە ئەز دىيتم تەناقزەك ئى چەندى دا ھەيە كو ئەم پشت بەستنى ب ياسايى دیکە بکەين د دەمەكى دا ئەو ياسايە نەكەتية بواري جئ بەجئ کرنئ دا و زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، د.مخى الدين فەرموو.

بەريز محى الدين حسن يوسف:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەکانى من کرا پشتگىرى ھەر يەك لە د.زیدان و كاك چيا و كاك سىپان دەكەم، زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، قسەتان ھەيە ليژنە يان برۆينە ماددەي دواي ئەو؟ كاك بزار فەرموو.

بەرپز بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پاستە لە ماددەى ۸/ بڕگەى يەكەم دا ھاتوو ھەرشىفى ناوان بۆ مەبەستى زانستى سوودى لى وەرەگىرى بە پىي فلان ياسا و ياسا كە تىيدا ھاتوو، لىرە ھىچ كىشە يەك نىيە پىمان باشە ماددەكە ھەكو خۆى بىننىت، ئەم قانوونەى ژمارە/۱۱ ى سالى ۲۰۱۳ لە چەند ماددە يەك دا زۆر بوار باسى كر دوو، مەسەلەن چۆن يەتى بە دەست خستنى زانىارى لە ماددەى (۴ و ۵) دا باسكراو، بەرامبەر ئەو ھەشدا ماددەى/۱۴ اش لەو ياسايە دا ھە يە كە ماددەكە يەكى ترەو ھوكمىكى تر ھە يە، بۆ يە ھەبوونى ئەم بڕگە يە بەم شىو ھە يەى ئىستا ھىچ كىشە تىدا نىيە و پىمان باشە ھەكو خۆى بىننى، زۆر سوپاس.

بەرپز د.رپواز فائق حسىن/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، ماددەى/۹ فەرموو.

بەرپز روبىنە او يملك عزيز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەرشىف كراو يكى ھەلگىراو لە ناو ھەند نا بىردىتە دەر ھەوى ھەرىم تەنھا پىشنىيازى دەستەى بەرپو ھەردنى ناو ھەند و بىارى ھەزىر نەبىت.

بەرپز د.رپواز فائق حسىن/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، ھەر بەرپزىك قسەى ھە يە؟ د.مى الدىن، مامۇستا ابوبكر، كىي تر؟ لىرە بەرپزان كى قسە ئەكات؟ كاك حكمت، د.زىدان، كاك چىا، سەوسەن خان، كاك شىخ ظاھر، كەس ھە يە نەمان نووسى بىت؟ نىيە، مامۇستا ابوبكر و د.مى الدىن، كاك حكمت فەرموو.

بەرپز حكمت محمد عبوزىد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت ماددا/۹ كو تىدا ھاتىيە دىار كرن كو ئەو ئەرشىفە بۆ كەسەكى نىيە بتە ژ دەر قە بئنى پەزامەندىا ھەزىرى و يا دەستەى لقىرى بەس دىار نەكرىە كو ئەو ئەرشىفە بچتە ژ دەر قە و جارەكا دى بزقرىتە ھەرىما كوردستانى و بزقرىتە ناو ھەندى، پىويستە ژى يەعنى فەترە يەكا دىارى كراو ھەبىتن يەعنى د ماو ھى شەش ھەيقا دا يان سالەكى دا ئەو ئەرشىفەى كو ھەزىرى پەزامەندى لەسەر داى كو دەستەى جارەكا دى د ماو ھى شەش ھەيقا دا يان سالەكى دا بزقرىتە ھە جارەكا دى ناو ھەندى ل ھەرىما كوردستانى و زۆر سوپاس.

بەرپز د.رپواز فائق حسىن/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، سەوسەن خان فەرموو.

بەرپز سوسن محمد مىرخان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى/۹ لە پاستى دا كە دەلى ئەرشىف كراو يكى ھەلگىراو لە ناو ھەند نا بىردىتە... يەعنى رستەكە ئەو ھە يە ھىچ مەفھومىكى نىيە، لە بەرئەو ھە پىويستە بكرىتە ھىچ ئەرشىفەىكى ھەلگىراو

له ناوهند نابردرېته يهك وشهيه دهرهوهى ههرېم تهنيا به پېشنيارى دهستهى بهرپوهبردى ناوهند و برپارى وهزير نه بېت، زور سوپاس.

بهريز د.رېواز فائق حسين / سهروكى پهرله مان:

به لى سوپاس، د.زیدان فەرموو.

بهريز زیدان رشید خان اودل:

بهريز سهروكى پهرله مان.

سه بارهت به ماددهى ۹/ ئرشيف كراوىكى هه لگيراو له ناوهند نابردرېته دهرهوهى ههرېم تهنها به پېشنيازى يان به پېشنيارى دهستهى بهرپوهبردى و ناوهند، جه نابتان ئه گهر به بىرتان بى له ياساى شوپنه وار زور تاوتويى ئه و بابه ته مان كرد له سهر بردنه دهرهوهى ههر كه لويه لېك يان دهست نووسېك، وهزير ده سلا تى ئه وهى نيه به بۆ ناو عيراقيش، بۆ دهرهوهى ههرېمى كوردستان بپوات به رهامه ندى ئه نجومه نى وهزيران بى و ئه گهر بۆ دهرهوهى عيراقيش بى ده بى به رهامه ندى حكومه تى فيدرال بى، زور سوپاس.

بهريز د.رېواز فائق حسين / سهروكى پهرله مان:

به لى سوپاس، كاك شيخ ظاهر فەرموو.

بهريز ظاهر محمد على:

بهريز سهروكى پهرله مان.

ماددهى ۹/ ئرشيف كراوىكى هه لگيراو له ناوهند نابردرېته دهرهوهى ههرېم تهنها به پېشنيازى دهستهى بهرپوهبردى ناوهند و برپارى وهزير نه بى، لېره ئرشيف كراوىكى هه لگيراو له ناوهند، كه واته ئه وانى هه ل نه گيراو بۆيان هه يه ببردرېته دهرهوه، لېره ته حديدى كردييه، بۆيه پېشنياز ده كه م هيج ئرشيفيك نابردرېته دهرهوهى ههرېم تهنها به پېشنيازى دهستهى بهرپوهبردى ناوهند و رهامه ندى وهزير، نهك برپارى وهزير، رهامه ندى وهزير، زور سوپاس.

بهريز د. رېواز فائق حسين / سهروكى پهرله مان:

به لى دهستخوش، كاك چيا، فەرموو.

بهريز چيا حميد شريف:

بهريز سهروكا پهرله مانى.

له سهر بابه تى دهر ئېخستنا ئرشيفى بۆ دهرهوهى وهلا تى من تېبينيهك هه بى، ئه م كورد گه له جارا پيش موحتاجى پشته قانيا نيڤ دهوله تى هه نه بۆ ناساندا هه ندهك بابه تىت جينو سايد، هه له بچه، ئه نفال، شه رى داعشى دا، گه له جارا ريڤخراوى نيڤدهوله تى هه تا ريڤخراوين ناڤخويى پى تقين هه ندهك دوكيومېنت و به لگه نه ش ناڤخويى بۆ برنا دهرقهى وهلا تى، ڤيرى جا دى ئيحتيماله روتينياتىت ئيدارى گه له گه له ك زيده بن، گه له گ جارا بۆ كونفرانسه كى نيڤدهوله تى ريڤخراوهك پيتقى بۆ خاله كى مه سه له ن صه ريح هه يه كو هه ندهك دوكيومېنتى جينو سايد يان ئه نفال يه عنى هه له بچه د گه ل خۇدا ببيتن، ڤيرىدا روتينياتىت ئيدارى دى زيده زيده بن ده بيته سه به ب كو ئرشيف نه چنه ژ دهرقهى وهلا تى بۆ كارى پيوست، زور سوپاس.

بەرپىز د. رېۋاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەللى سوپاس، مامۇستا أبو بكر، فەرموو.

بەرپىز أبو بكر عمر عبدالله:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەرشىفكراۋىكى تۆماركراۋ نەك ھەلگىراۋ، چونكە لە ماددەى دوای ئەو ھەدا موددەى داناۋە بۇ ھەموو ئەوانەى كە دەستنووس و ئەو ھەيان لايە نەك تۆماركراۋ، بەلام دەكرى بېرگە يەكى تىرىشى بۇ زياد بكەين، ئەمە رېگر نىيە لەو ھى كە ناۋەندەكانى دەرەو، ناۋەندەكانى توۋىژىنەو ھە بۇ سوود بىنن لەم ئەرشىفانەى ئىمە بە مىكانىزمىكى رېگە پىدراۋ سوودى لى بىنن، ھەكو چۇن تەلەبە يەكى دكتوراى ئىمە دەرۋات لە ئەرشىفى ولاتان سوود ھەردەگرى، ئەو مىكانىزمە رېكبخرى، زۇر سوپاس.

بەرپىز د. رېۋاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەللى سوپاس، د. محى الدين، فەرموو.

بەرپىز د. محى الدين حسن يوسف:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من پرسىارەكەم لە برادەرانى لىژنەى تايبەتمەندە، مەبەست لە بردنە دەرەو ھى ئەم ئەرشىفانە چىيە؟ ئايا مەبەستىيان بۇ پاراستنىيەتى؟ يان مەترسىيەكان؟ ياخود بۇ ھەندىك مەسەلەن كارى تايبەتە و دواتر دەيبەن و دەيھىننەو ھە؟ ئەگەر مەبەستەكە بۇ پاراستنى بى پىموايە دەبى، ھەر دەستوورى عىراقىش مەسەلەى ئاسار و ئەوانە، پىم وايە دەستوورى عىراقى تەنزىمى ئەو كارەى كردوو، ئەگەر بۇ دەرەو ھى عىراق بى پىموايە دەبى پىويستى بە حكومەتى عىراقى ھەيە، حكومەتى فیدرالى ھەيە، من پىم وايە بىرارى وەزىر بىرئىتە ئەنجومەنى وەزىران لە حالەتى بردنە دەرەو ھى و ئەو بابەتە، زۇر زۇر سوپاس.

بەرپىز د. رېۋاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەللى زۇر سوپاس، كەس نەماۋە قسە بىكەت؟ لىژنە، بەللى قسە بىكەن، فەرموو.

بەرپىز سلمە فاتح توفيق:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لېرەدا مەبەست لەو ھەيە كە ھەر ئەرشىفكە كە دەبىرئە دەرەو ھە بۇ خستەنەرووى زانستى بى، ياخود بۇ توۋىژىنەو ھى زانستى بى، ياخود بۇ ھەرزكردنى بى لە پىشانگايەكى نېودەولەتى دا، دەبى وەزىر رازى بى لە بردنە دەرەو ھى بۇ ئەو ھى مىكانىزمىك ھەبى لەسەر چۇننىيەتى بردنە دەرەو ھى ئەم بابەتەنە بۇ دەرەو ھى ھەرىمى كوردستان، ئەم بابەتە زۇر زۇر جىاۋازە لەسەر مەسەلەى ئاسەوار، چونكە ئاسەوار بابەتتىكى فیدرالىيە، لە قانونى ئاسەواردا بە رېكوپىكى ئەم رېكارانە دىارى كراۋ، بەلام ئەرشىفەكانى پەيوەندىدارن بە مىللەتى خۇمانەو، ئەگەر ھەر ئەرشىفكە بىكەۋىت ياخود دەستنووسىك بچىتە بوارى ئاسەوارەو، ئۇتۇماتىكىيەن دەچىتە سەر قانونەكەى تر، لېدە نامىنئىتەو، بەلام ھاورام لەگەل قسەكەى مامۇستا (أبو بكر ھەلەدنى)

ھەر ئەرشىفىكى ھەلگىراو لە ناوھند، ياخود تۆمارکراو لە ناوھند، چونکە ئىمە بەشىك لە ماددەى دواتردا صەلاحييەتەمان داوھتە ئەو ناوھندانەى كە ئەرشىفى سەربەخۆى خۆيان ھەيە، بەتاييەتى ئەرشىفى تاييەتى، دەتوانن لەلای خۆيان بېيارىزن، بە مەرجىك دەبىت لە ماوھى (۱۲۰) رۆژدا لەو ناوھندە تۆمارى بکەن، بۆيە دەكرى ئەوھى بۆ ئىزافە بکەين، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس بەريز سەرۆكى لىژنەى رۆشنىبىرى، بەلام داواتان لى دەكەم سەيرىكى ماددەكانى قانوونى شوينەوار بکەنەوھ بۆ ئەوھى موھەصەنتىر بى، پارىزراوتر بى، مەسەلەن بووترىت بەشىوھەيەكى كاتى، بۆ مەبەستىكى زانستى يان ەرز كەرن، يەئنى لەوئى تۆزىك وردترى بکەنەوھ، تەنھا بە مەبەستى پاراستنى ئەرشىفەكە، ماددەى (۱۰) بەريزان، فەرموو.

بەريز سارا دلشاد بكر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددە (۱۰):

يەكەم: ھەر كەسىك ئەرشىفىكى تاييەتى لەبەردەست دا بىت پىويستە:

۱- لە ماوھى (۱۲۰) رۆژدا لە رىكەوتى بەركاربوونى ئەم ياسايە بە ژمارە و بر و داتاي دروست لە ناوھند تۆمار بكات.

۲- ويئەيەكى رەسەن يان لەبەرگىراوى ئەرشىفكراوھ مېژوووييەكان رادەستى ناوھند بكات.

۳- بەرپرسىارىتى ياسايى پاراستنى ئەرشىفەكە بگريئە ئەستۆ و ھەماھەنگ بىت لەگەل ناوھند بە مەبەستى چاودىرى و سەرپەرشتى كەرن.

دووھم: ھەر كەسىك ئەرشىفىكى گشتى لەبەر دەست بىت پابەندە بە گەراندەوھى بۆ ناوھند و پاداشتىكى پى دەدرىت.

سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، ماددەى (۱۰) بەريزان كى دەيەوئ قسەى لەسەر بكات؟ بەلئى بەريزان ناوھەكان دەخويئەوھە بزائىن كىمان نەنووسىوھ: د.مخى الدين، كاك سىپان، د.إسماعيل، مامۇستا أبوبكر، مامۇستا عثمان، كاك مەم برهان، مامۇستا عمر، د.گەلاويژ، گولستان باقى، كاك مەم برهان، فەرموو.

بەريز مەم برهان محمد قانع:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم پرۆژە ياسايە بە حوكمى ئەوھى لە لىژنەى رۆشنىبىرى پيشكەش كراوھ، بۆ تەئريخ دەيليم، من لە ناو ئەو لىژنەيەم، ئەم پرۆژە ياسايەم ھەم ئىمزا نەكردوھ، ھەم لەگەل بەشىكى زۆرى پرۆژە ياساكە نيم، بۆ نمونە تەماشى بکەن لەم ماددەيەى كە ئىستا لە خويئدەنەوھين و قسەى لەسەر دەكەين، ماددەى (۱۰)، لە خالى يەكەم دا دەلئى (۱۲۰) رۆژ تۆ بۆت ھەيە تۆمارى بکەى، باشە؟ كەچى لە برگەى دووھم دا ھەر كەسىك ئەرشىفىكى گشتى بەر دەست بىت پابەندە بە گەراندەوھى، پابەند كراوھ لەوئى دا بەس تۆمار كەرنە ئىجبارييە دەبى بىگەريئىتەوھ، من ئىستا

بۇ نمونە نامەيەكى (قانىع) م لايە بۇ (بىكەس) ى شاعىر بۇ قازى، ئەم مەسەلەيە پەيوەندى بە قەزىيەى كوردەوۋە ھەيە بۇ نمونە، ئى بۇ من پابەند بىكرىم بەوۋى كە ھاوولائىيەك ئەم مەسەلەى ئەرشىفە لاي خۇى باشتى دەپارىزى؟ يەنى يان دەزگاي مەسەلەى (ژىن)، دەزگاي (س) دەزگاي (ص) ئەمانەى پابەند بىكرى بەوۋى كە نەقل بىكرى و بگويزىتەوۋە، پىموايە ئىجھافە بە حەقى دامەزراوۋەكانى تى ئەرشىف، دەزگاكاني تى ئەرشىف، ھەندى كارەكتەر خۇى ھەيە ئەرشىفەكان كۆ دەكاتەوۋە، لە شۆرشى يەك لەدوا يەكەكان دا لىشاوۋىك بەلگەنامە ھەن، كە ئەوانە كارەكتەرەكان خۇيان باشتى دەپارىزن تاوۋەكو بچىتە ئەو شوپنە، بۇيە پىموايە سەر لەبەرى ئەم پرۆژە ياسايە بەپاستى نازانم چى ئەگەر دەرچەيەكى قانونى بدۆزىتەوۋە، بۇ ئەوۋى دەولەمەندتر بىكرى و سەرنجى تى ئەرشىفى و بەراوردىردن بەو ياسايەى شوپنەوار، ھەندى شت ھەيە من ھەست دەكەم ئىشكالىەت ھەيە لە نىوان شوپنەوار و كەلەپوور و مەسەلەى ئەرشىف و بەلگەنامە، ئەرشىف پىرۆسىسەكەيە، پىرۆسەى ئەرشىف كىردن ئەو شوپنەيە، موئەسەسەكەيە كە پىرۆسەى ئەرشىف دەكات، دەلپىن ئەرشىف، لە كاتىك دا بەلگەنامەكان بەو ەمەليەيە تىدەپەرىندىن، بەلگەنامەكان لەم شوپنەدا، ھەست دەكەم كەم و كورپىيەكى زۆر زۆر ھەيە، با بلىم پەرش و بلاويەك ھەيە، زۆر زۆر پىويست بە راست كىردنەوۋە دەكات، جا ئايا لىژنەى پەيوەندىدار كە لىژنەكەى ئىمەيە دواجار دەرەقەتى ئەم مەسەلەيە دىت؟ بە زەحمەتى دەزانم، ترسم ھەيە ئەم ياسايە بە نيۋە ناچل و بە ناكاملى بىروا، ئەگەر ئەم ياسايە بىخىتە ۋەرزى داھاتوۋە ئەگەر مەجالى تىدا ھەبىت، تەسەور دەكەم باشتى دەولەمەند بىكرى و خزمەتى زياتر بىكات، نەوۋەكەو شىوانە، ھەست دەكەم ئەوۋەش دەرچى رەنگە دواى سى مانگ ۋەكو ياساى كارەباكە، دواى سى، چوار مانگ داوا بىكەين كە سەرلەبەرى بەشىكى زۆرى ھەموار بىكرىتەوۋە، سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، راستى شوپنەوار مەساحەيەكى ترە، موددەى سالى دىيارىكراوۋە، تەعريفى وازحە، كەلەپوور تەعريفى وازحە، دوو شتى جىاوازن، دوو مەساحەى جىاوازن، سەبارەت بە پىشنىازە ياساى ھەموارى ياساى ۋەزارەتى كارەبا لە راستى دا ئىمە زۆر بە چاكى حازرمان كىردبوو، ئىمە زۆر پىداگرىمان كىرد بۇ ئەوۋى ئەم پەيرەوۋە نەگۆرئ بە رىنمايى وتمان دەبى پەيرەوۋە بى ناپى رىنمايى بى، رەنگە بەرىزان لە لىژنەى ياساى زۆر زۆر پىداگرىيان كىردى بۇ ئەوۋى نە پەيرەوۋە تەواوۋە ئەوۋە مەبدەئە عاممەكەيە و ناپى رىنمايى بى، بەلام ۋەزارەتى كارەبا بە ئىلحاحەوۋە داوايان كىرد كە رىنمايى بى، ئىستا ئەوۋەتا ناتوانن پەيكەرى ۋەزارەتەكە دابىنن، ئەوۋە ئىمە نىن كە ھەلەمان كىردوۋە لە راستى دا، يەنى لەوۋى ۋەزارەتى كارەبا با نەيھىننەوۋە سەر خۇمان، ئەوۋە ۋەزىرىكى حكومەتى ھەرىمى كوردستانە، جىاواز لە روئىاي ئەنجومەنى ۋەزىران قسەى كىردوۋە، كە ئەصل ئەوۋەيە ۋەزىر حەقى ئەوۋەى نىيە رەئى خۇى بلى، ۋەزىر دەبى رەئى ئەنجومەنى ۋەزىران بلى، ئەگەر رەئىكى ھەيە دەبى لە ئەنجومەنى ۋەزىران لۇبى بۇ بىكات و با بلىنن وا بىكات لە ئەنجومەنى ۋەزىران پەسەند بىكرىت، نامەوئ بچمەوۋە سەر ئەوۋە، بەلام ئىمە مولزەمىن بەوۋى كە ۋەكو پابەندىيەكى قانونى، سياسى، ئەخلاقى، ئەبى تەعدىلەكە بىكەين بۇ

ئەوھى كە ئەو ياسايە ياسايەكى تازە پەسەندىكراوھ بىكەوئىتە بواری جىبەجى كىردن، سوپاس كاك مەم، مامۇستا عمر، فەرموو.

بەرپىز عمر عبدالله فتاح:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

تەبەن ئەم ماددەيە جۆرە پابەند كىردىكى تىايە بەو كەسانەى كە ئەو بەلگە نامانەيان لايە بۆ ئەوھى بىگەرپىننەوھ، بەلام لە راستى دا پابەندىيەكە لەبەر ئەوھى ئەو بەرپىزانەشى كە پىشنىارىيان كىردووھ ھەستىيان كىردووھ ئەمە شتىكى قورسە كەسىك لەگەل ئەرشىف و بەلگە نامەيەك ماندوو بووبى و دوایى پابەندى بىكەى بە گەرپاندنەوھى، تۆزى شەرمى تىايە مەسەلەن لە خالى يەكەم دا دەلى ھەر كەس ئەرشىفىكى تايەتى لەبەر دەست دا بىت (پىويستە) واتا تۆ پابەندى دەكەين، خالى (۱) و (۲) و (۳)، كەچى لە ماددەى (۱۲) دەلىپى ھەر كەس پابەندى ھوكمەكانى بىرگەكانى ئەوھندە و ئەوھندە نەبى سزای دەدرى، بۆيە من پىشنىار دەكەم تەنھا ئەمەى تىا بىمىنئەتەوھ ئەو خالى يەكەم (لە ماوھى (۱۲۰) رۆژدا لە رىكەوتى بەركاربوونى ئەم ياسايە بە ژمارە و بر و داتاي دروست لە ناوھند تۆمار بىكىت)، ھەر كەسىك ئەرشىفىكى لايىت، ئەمە ئىختىارىيە، تەقربىەن پابەند كىردى تىا نىيە، چونكە صىغەكانى تر جۆرىك لە ئەم و پابەند كىردى تىايە و يەنى وەكو بلىپى لە بەرامبەردا ئەگەر كەسەكەش پابەند نەبوو ھىچ سزايەكت بۆى نىيە، بۆچى يەنى بەو شەرمەوھ بابلىپىن ماددەيەكى قانونى بنووسرىتەوھ؟ بىرگەيەكى ياسايى؟ بۆيە بە برۆاي من باشترە ئەو دوو سى خالى تر لادىرى و تەنھا ئەوھ بىمىنئەتەوھ، ھەر كەسىك ئەرشىفىكى لايە لە ماوھى (۱۲۰) رۆژدا بە تايەت ئىمە پىشتر ئەو بەرپىزانە باسايان كىرد، ھەندى بەرپىز زەحمەتى زۆرىان كىشاوھ ناوھندىان ھەيە، ئىستا ناوھندەكە بۆتە ناوھندى كەسى، رىك ئەم كەسە دەگرىتەوھ، قورسە پابەندى بىكەى، ھەموو تەمەنى خۆى خەرىك بووھ ئەرشىفىكى دروست كىردووھ، ھەندى بەلگە نامەى مېژوووى كۆكردۆتەوھ، ئىستا تۆ بە ئاسانى لىپى سەنى قورسە، داواى لى بىكەى وئىنەت بداتى شتىكى زۆر زۆر باشە، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى، كاك سىيان، فەرموو.

بەرپىز سىيان سالم حسن:

بەرپىز سەرۆكا پەرلەمانى.

ماددە (۱۰) (يەكەم): ھەر كەسىك ئەرشىفىكى تايەتى لەبەردەست دا بىت پىويستە:

۱ - لە ماوھى (۱۸۰) رۆژدا لە رىكەوتى بەركاربوونى ئەم ياسايە بە ژمارە و بر و داتاي دروست لە ناوھند تۆمار بىكات.

كەواتە ئەو وادەيە درىژ بىكەينەوھ بۆ ئەوھى بتوانن زىاتر ئەو ھاوولتايانە سوود لەو ماوھەيە وەرگىن و بتوانن ئەو ئەرشىفە يان ئەو داتايەى لە دەستىيانە تۆمارى بىكەن، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس كاك سىيان، مامۇستا عثمان، فەرموو.

بەرپز د.عثمان علی سمايل:

بە ناوی خوای بەخشندەى میهرەبان.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەى (۱۰) بـرگەى (یەكەم) كە دەلپت (هەر كەسپك)، لە ماددەى (۱۱)ش ئەگەر دواتر سەیرىكى بكەين ئەو بەرپزانەى لیژنە دەلى (هەر كەسپكى تايبەت) واتا ئەرشىفپكى تايبەتى لەبەر دەست دا بوو، كەواتە بۆ ناوەند هەبوو سزای بدات یان لپى بکړپتەو بە پارە بيفرۆشى، بەلام ئايا ئەوہى مامۆستا (عمر)یش دەيلئ، ئەگەر ئەو كەسە كە شتپكى، ئەرشىفپكى تايبەتى لەلا بوو، بۆ نەگوتراوہ لپى بکړدرئ؟ یان بە پارەيەك بۆى بخەمليندرئ؟ شتپكى وا بئ بۆ سزاکەى دانراوہ؟ بۆ پارەكەى دانەنراوہ؟ زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلى سوپاس، د.گەلاويژ، فەرموو.

بەرپز د.گەلاويژ عبید عثمان:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەى (۱۰) لپرە لە يەكەم پيمباشە هەر كەسپك ئەرشىفپكى تايبەتى یان گشتى لەبەر دەست دا پيت پيويستە لە ماوہى (۱۲۰) رۆژدا لە رپكەوتى بەرکاربوونى ئەم ياسايە بە ژمارە و بر و داتای دروست لە ناوەند تۆمارى بکات، پاداشتپکيشى پى بدرپت، ماددەى (دووەم) لابريپت باشترە پيم، سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلى سوپاس دکتۆرە گولستان باقى، گولستان خان، فەرموو.

بەرپز گلستان باقى سليمان:

بەرپز سەرۆکا پەرلەمانى.

سەبارەت ماددەى (۱۰) و خالاً ئپكى گوتيا لە ماوہى (۱۲۰) رۆژدا لە رپكەوتى بەرکاربوونى ئەم ياسايە بە ژمارە و بر و داتای دروست لە ناوەند تۆمارى بکات، بەرپز سەرۆکا پەرلەمانى، هەندە كەس هەنە ئەرشىفەك مەزن لەلاى ئەوانە و قە شاردييە، باوهرم (۱۲۰) رۆژ نەبن، (۲۴۰) رۆژ بچن ناڤە گەرپن ناڤا ئەرشىفى، چونكى ب ساناھى ئەو ئەرشىفە ب دەست خو نەپخستى، گەلەك زەحمەت پيقە ديتيە، ئەو بواری هينا كو دەما ئەف ئەرشىفا قەگەران ئان ژى تەسليم كر پاداشتەكى باش بەنى، لەوما باوهرم دئ نپكخو نھپلن و نە شەرتە ژ ناڤ ژى بچپتن، وەكى نوکە گەلە كەسايەتى ديار هەنە لە كوردستانى، لە هەرپما كوردستانى، گەلەك ئەرشىف و كەلوپەلپن شوپنەوارى لە دەف هەنە، ل دەف خو هپلانە ئەسلەن تەسليم ناكەن، بەلكو كرىا ملكى خو و بە ملكى خو دەزانن، ل قپرا چاوا لايەنپت پەيوەنديدار دىپت ئەرشىفى ب دەست خو ئپخپتن ئەگەر ئەو رازى نەبپتن قە گەرپتن یان ژى تەسليم بکات، گەلەك سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلى سوپاس، سوسن خان، فەرموو.

بەرپز سوسن محمد میرخان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۰) لە برگەى (بەكەم)دا كە دەلێت (هەر كەسێك ئەرشیفیكى تاییه تی لە بەر دەست دا بێت) ئەو ئەرشیفه تاییه ته دەشێت ئەرشیفیكى كەسى بێت مەسەلەن، نەتوانرێ بگەرێنرێتەوه، بۆیه پێویستە بەو شیوهیه دابڕێژرێتەوه، بلى (هەر كەسێك ئەرشیفیكى تاییه تی گشتى نیشتمانی و نەتەوهیى و یان مێژووی لە بەر دەست دا بێ)، چونكە تۆ ناتوانى بەس بلیى تاییه ت، ئەگەر بلیى تاییه ت، ئەوه هی كەسەكەیه و نایگەرێنرێتەوه، لە خالى دووهم دا كە دەلێ (وینەیهكى رەسەن) ئیمە زانیومانە رەسەن بۆ خانەوادەى رەسەن، بۆ كەسى رەسەن بەكار دیت، من نەمزانیوه بۆ ئەشیا بەكار بێت، لە بەر ئەوه ئەگەر ئەو رەسەنە بگۆردریت بە (وینەى راستەقینە) یان (وینەى حەقیقى)، لە برگەى (دووهم)دا كە دەلێ (هەر كەسێك ئەرشیفیكى گشتى لە بەر دەست بێت پابەندە بە گەراندنەوهى بۆ ناوهند و پاداشتیكى پى بدریت)، یەعنى دەكرێ لێره ئاماژە بەوه بدرێ كە بە پێى قەبارە و گرنگی و ئەهمییەتى ئەو ئەرشیف و بەلگەنامانە، چونكە ئەو ئەرشیفه گشتییه دەكرێ ئەرشیفیكى زۆر گەوره بێ، دەكرێ ئەرشیفیكى زۆر بچوو كیش بێ، لە بەر ئەوه ئەگەر ئاماژە بە ئەوه بدرێ كە پاداشتەكە دەبێ جیاواز بێ ئەگەر ئەرشیفه كە زۆر بچوو ك بێ یان گەوره بێ، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلێ سوپاس سوسن خان، د.محرى الدين، فەرموو.

بەرپز د.محرى الدين حسن يوسف:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى (۱۰) پشتگیری رایەكەى كاك سپیان دەكەم كە ماوه كەى لە شەش مانگ كەمتر نەبێ لە رێكەوتى دەرس تەكاربوونى ئەم یاسایە، ئەوهى تریان پەيوەندى بە وینەى رەسەن و یان لە بەرگیراو هەیه و پیموایە ئەوانەى كە ئەو ناوهندانەیان هەیه كە خویان دروستیان كردوو، رەنگە بە دەیان و سەدان ملیۆن دیناریان لى خەرج كردبێ، ئینجا كۆپى كردن و یاخود لە بەر گرتنەوه یان ناردنى وینە رەسەنەكەى رەنگە خەرجییەكى زیاد بخاتە سەر خاوەنى ئەو شوینە، بۆیه من لەگەل ئەوهم كە ئەركى كۆپى كردن، یان لە بەرگرتنەوه كە لە ئەستۆى ناوهندى پاراستنى بەلگەنامەكان بێ، ئەو بەرپر سيارتییه یاساییه شى كە دەكەوێتە ئەستۆ بۆ هەماهەنگى و ئەوانە پیموایە دەبێ كۆمەك و هاوكارى بكرێ، بۆ ئەوهى بتوانى پارێزگارى لەو بابەتە بكات، خالیكى تر ئەوهى پەيوەندى بە برگەى دووهمەوه هەیه مەبەست لە ئەرشیفكراوه مێژوو ییەكان ئایا مەبەست لە بەها مێژوو ییەكانى ئەو بەلگەنامانەیه؟ یاخود تەنها لایەنى مێژوو ییەكانى ئەو بەلگەنامانە دەگەرێتەوه؟ زۆر سوپاس.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلێ سوپاس كاك دكتور، د.إسماعيل، فەرموو.

بەرپز د. إسماعيل على طه:

بەرپز سەرۆكا پەرله مانى.

خالا يه كى تيبينيا من ئەز پشتگيريا كاك (سيپان) و (د. محى الدين) دكه م، ماوى مادده بيتته (۱۸۰) رۆژ، يادى من پرسيارهش ليژنا تايهت خالا دووى نقيسى (ويئنه يه كى ره سەن) يه عنى نزانم ويئنه كه بۆ ويئنه، ويئنه نايهتته نوسخه، ده بيتته دانه يه كى ره سەن، دانه ده بيتته نوسخه، ويئنه ده بيتته صوره، گهل ته گوتى صوره نايهتته ره سەن، ئەز تيگه هيشتم، دزانم مه خصه دا وه نوسخه ئەصليه يه، نازانم نيك من ويئنه نه يا درستته، هەر وه كو تيبينى ئەز دپيژم، سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

پيى ده ووترى رونووس، رونووسى ره سەن، چاكي ده كه ين، به لى سوپاس، ماموستا ابوبكر، فەرموو.

بەرپز ابوبكر عمر عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرله مان.

پشتگيرى له (د. محى الدين) و (كاك سيپان) و (د. إسماعيل) ده كه م، هەر چه نده به پيى ياساى ئە كاديمياى كوردى و قاعیده و بنه ماى (عدم الجهل باصدار القوانين) هه يه، به لام (۱۲۰) رۆژ پيموايه كه مه، بۆيه له شهش مانگ كه متر نه بى، دووهم / به ئيجازهى بهرپز سەرۆكى ليژنهى رۆشنبيري، ئەم مادده يه زۆر جوان دارپيژراوه، ئەر شيفى گشتى و ئەر شيفى تايهتتى جيا كر دۆته وه، ئەر شيفى گشتى راده ست ده كر يته وه، ويئنه ئەصليه كه، يان ويئنه يه كى له بهرگيراو، به لام ئەر شيفى تايهت بهرپرسياريتى پاراستنى له ئەستۆ ده گريى به هه ماههنگى له گهل ناوه نده كه دا، بۆيه پيموايه صياغه كه صياغه يه كى جوانه، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

به لى كاك دكتور، فەرموو.

بەرپز د. بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرله مان.

سه بارهت به مادده (۱۰) پيشنيار ده كه م به ئيجازهى بهرپز سەرۆكى ليژنهى رۆشنبيريىش بى، له بهر ئەوه له مادده (۱۰) له برپگه يه كه م ئەر شيفى تايهت هاتوو، مادده (۱۰) برپگه ي (يه كه م) ئەر شيفى هاتوو، سى خاله ئەم برپگه يه، برپگه ي (دووهم) ئەر شيف موته عه ليقه به ئەر شيفى گشتى، مادده ي (۱۱) ئينجا دى جار يكى دى ئەر شيفى تايهتته، ئەگەر برپگه ي دووهم بكه ينه مادده يه كى موسته قل له دواى مادده (۱۱) دانين، چونكه ئەوه ئەر شيفى گشتى يه برپگه ي (دووهم)، با ئەوه ي برپگه ي (يه كه م) ئەر شيفى تايهتته، دواى ئەوه يه كسه ر مادده (۱۱) ش كه ديت هەر ديسان موته عه ليقه به ئەر شيفى تايهتته، ئەگەر به و شپوه با ئەو گومانه ش دروست نه ده بوو له سه ر ئەوه، چونكه ئەوه برپگه ي يه كه م باسى ئەر شيفى تايهتته، ئەر شيفى تايهتتيش له مادده (۱) ته عريف كراوه، پيويست ناكات لي ره جار يكى تر پيى ته عريفى ئەر شيفى تايهتت بكه ين ئەر شيفى تايهتت چيبه بۆ لي ره باس نه كراوه، ئەوه له مادده (۱) هه يه، ئينجا ديين خالى دووهم كه ده ليت ويئنه يه كى ره سەن يان له بهرگيراوه ئەر شيف كراوه ميژوو ييه كان راده ستى ناوه ند بكات، سبيهم بهرپرسياريتى ياساى پاراستنى ئەر شيفه كه بگريته ئەستۆ، چونكه له ده ستى ئەو ده مينيت،

موجهره د لیره مولزهمه بچیت بۆ ناوهند تۆمار بکات، هر لای شه خصه که یان هاوولاتی ده مینیت، بویه ئه و مه سئولیه ته ی قانونی پاراستنی ئه م ئه رشیفه ده گریته ئه ستۆ، به لام ئه گه ر پرسیار ئه وه بی بۆ له ئه رشیفی گشتی ئه و مه سئولیه ته هه لئاگرین؟ ئی ئه رشیفی گشتی خوی له ناوهنده و ناوهند پی پی مه سئوله، جیاوازییه که ئه وه یه، بویه پیشنیار ده که م برگی (دووهم) له ماده ی (۱۰) ئه گه ر بکه یه نه ماده یه کی موسته قل له دوا ی ماده ی (۱۱) دانپین، ئه وه ی ئه رشیفی تایبته هه مووی ته سه لسوله که له گه ل یه ک دیت، ئینجا ئه رشیفی گشتیش پیکه وه دیت پیش ماده سزاییه کان، زۆر سوپاس.

به ریژ د. ریواز فائق حسین / سه روکی په رله مان:

به لئ زۆر سوپاس، کاک د. زیدان، فهرموو.

به ریژ د. زیدان رشیدخان اودل:

به ریژ سه روکی په رله مان.

سه باره ت به ماده (۱۰) هاو پای کاک (مه م) م، هه رچه نده جه نابنتان وه لامت دایه وه، به لام وه لامه که ی لیره دا ئالۆزی دروست ده کات، به ریژ سه روکی په رله مان، له خالی دووه م وینه یه کی نییه، وینه ی ره سه ن یان له به رگیراو ئه رشیفکراو و میژوو بیه که، که ده لئ میژوو بیه که ده چیتته وه سه ر یاسای پیشووتر، له شوینه وار و که له پوور لیره موعاریز ده بیتته وه، ده بی وشه ی میژوو بیه که لادری، بۆ ئه رشیف ئیمه ده تانین ئه رشیفی چاپکراو بیاریژین، ئه رشیفی ده سنووس ده چیتته وه قابلی که له پوور، که واته لیره وشه ی چاپکراو دابنپن له و کاتانه ی نووسراوه کان چاپ کراوه ئه وانه ئه رشیف ده کری، ده سنووس ئه گه ر داخیل بکه ی ئه م یاسایه ده رچوو، بۆ نمونه ده زگای ژین له سلیمانی (۱۲۰۰) ده سنووسی پاراستوو، چی لئ ده که ی به پی پی ئه و یاسایه؟ تۆ له پیناسه ی ئه رشیف ده لئی ده سنووسه کان بیاریژن و بگه رپیننه وه، ده زگایه کی سه ربه خویه زۆر که سایه تیش پالپشتیبان کردوو، به لام لیره چۆن ئه و ده زگایه مامه له ی له گه ل ده کری؟ که ئامانجیشی ته نها پاراستنی ده سنووسه، (۱۲۰۰) ده سنووسی گرنگیشی پاراستوو، بویه لیره ئه و موعاره زه یه دروست ده بی له سه ر وشه کان، له سه ر لیکدانه وه کان، له پیناسه کان دا، برگی دووه م ده لئ: (مافی هه ر که سیکه ئه رشیفی گشتی) ئه گه ر هه له نه بم مامۆستا (أبوبکر) یش باسی کرد، لیره مافت پیداوه ئه رشیفی گشتی هه ر که سیک بیدۆزیتته وه پاداشت ده کری، ئه ی ئه رشیفی تایبته ئه گه ر زۆر گرنگ بوو؟ که سیک دۆزییه وه؟ له پیناسی ئه رشیفته هه یه و ئه رشیفی گشتیشته هه یه، بلئ ئه رشیف، گشتی مه نووسه، بویه ئه م برگیه بکریتته له ئه حکامی گشتی ماده یه کی سه ربه خۆ بی، هه ر که سیک ئه رشیفیک بدۆزیتته وه یان بیه پینیتن بۆ ناوهند پاداشتی پی دهری، زۆر سوپاس.

به ریژ د. ریواز فائق حسین / سه روکی په رله مان:

به لئ سوپاس، سه روکی لیژنه ی رۆشنبیری، فهرموو.

به ریژ سلمه فاتح توفیق:

به ریژ سه روکی په رله مان.

سوپاسی مامۆستا أبوبکر هه له دنی ده که م، زۆر باش له ماده که تیگه یشته، له راستی دا بابته که زۆر زۆر ئاسانه، ناوهندیکمان هه یه، چیگه یه کمان هه یه چهند سه له خزمه ت ده کات له بواری

ئەرشىفى ئەم بابەتانەدا، ئەگەر مەسەلەكە، خۆزگە لىژنەى شارەوانى راپۆرتەكەتان بنووسىايە ئىستا دەتانتوانى زياتر ھاوکارىمان بکەن، بەلام بەداخەوہ چى بکەين يەعنى؟ ناوہندىك ھەيە كۆمەلىك ئەرشىفى لەلايە، ئەگەر ئەرشىفەكە ئەرشىفىكى تايبەت بى، ھى شەخسى خۆى بى، ھى باپىرى بى شاعىرە، ئەرشىفىكى كۆمەلى نووسەرى لايە، ئەمانە ئەرشىفى خاصن، دەتوانى تەنھا لەم ناوہندە بەس تۆمارى بکات، ئىمە ئىشمان چىيە لەم ياسايە؟ ئىشمان ئەوہيە، ئەركمان ئەوہيە كە ئىمە پارىزگارى لە ئەرشىفى كوردستان بکەين، بە تايبەتى و بە گشتىيەوہ، ئەم بابەتە لەبەر ئەوہى بابەتىكى تازەيە لە كوردستان، ئىمە ناتوانىن يەكسەر بلىين ھەمووتان فەرموون شتەكان تەسلىم بکەنەوہ، ناوہندەكە بابەتە تايبەتەكانى تەنھا تۆمار دەكات، بۆ ئەوہى حكومەت ئاگاي لى بى كە ئەم بەرپزانە چ شتىكىان لەلا تۆمار كراوہ، وەكو ئەرشىفىكى شەخسى بى، ياخود ئەرشىفىكى نىشتىمانى ئىمە سەبرى دەكەين، ئەگەر بابەتەكان مېژوويى بوون ئەوراقي مېژوويى گرنگ بوون، كۆپىيەكى، لىرەش مروونەت دراوہتە ئەو ناوہندانە، لەبەر ئەوہى ھەنگاويكى تازە و يەكەمە، كۆپىيەكى ياخود ئەگەر خۆى حەزى لىبوو نوسخەى ئەصلىيەكەى تەسلىم بکات بەم ناوہندە، بۆ ئەوہى پارىزگارى لى بکات، دەبى پاراستنى ئەرشىفەكەش خۆى لە ئەستۆ بگرى، ئەرشىفى گشتىش ئىمە لە پىناسەكان دا پىناسەمان كىردوہ، كە ئەو بابەتانەن كە پەيوەددارە بە دام و دەزگاكانى حكومەتەوہ، ئەگەر ھەر كەسك لەلاى بى ناچارە و پابەندە بە گەرانەوہى، چونكە ئەوانە مولكى حوكمەتن، فەترەيەك لەلاى بەرپزتان بووہ، لە بەرامبەر گەراندەوہى بۆ حكومەتى ھەرىمى كوردستانىش پاداشت دەكرىن، لەبەر ئەوہى بىرگەكە بىرگەيەكى زۆر زۆر باشە، ھىوادارىن وەكو خۆى بىمىنەتەوہ، ئىمە وەكو خۆمان ھىچ تىبىنىيەكمان لەسەرى نىيە، نووسىنەوہى ئەم ماددەيە كاتىكى زۆرى ويستووہ، ھەم لە وۆركشۆپەكان دا كىردوومانە، ھەم لەو كۆبوونەوانەى كىردوومانە، ئەو كەسانەشى كە ئەم ئەرشىفانەيان لايە كە ئەو ناوہندانەيان ھەيە، رەزامەند بوون لەسەر خال بە خالى ئەم بىرگەيە، سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، ماددەى (۱۱)، فەرموو.

بەرپز جلال محمد عبداللە:

ماددەى (۱۱):

يەكەم: ئەرشىفى تايبەت ياراي فرۆشتن يان سوود لى وەرگرتن يان دەستدارى نىيە بۆ كەسانى بىانى بەرەزامەندى ناوہند نەبىت.

دووہم: ناوہند مافى لە پىشەنەيى ھەيە لە كاتى فرۆشتنى ئەرشىفى تايبەت دا. سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى، ماددە (۱۱) بەرپزان، كاك دابان، ئاشنا خان، د.شايان، مامۇستا أبوبكر، مامۇستا عثمان، د، زىدان، كاك شىخ ظاھر، كاك د.زىدان، فەرموو.

بەرپز د. زیدان رشید خان اودل:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە (۱۱) بەراستی لە رووی مەفھومەو زۆر وازح نییە، ئەرشیف ئیمە ئامانجمان لە دەرکردنی ئەو یاسایە ئەو یە کە ئەرشیف نابێ بە هیچ شیوہیەك بفرۆشرێ، تۆ لە ماددە پێشتر، لە بڕگە دوو دەلی (ھەر کەسێك ئەرشیف بێنیت بۆ ناوەند پاداشت دەکرێ)، کەواتە بۆ بڕگە بدەین کپین و فرۆشتن بکری؟ چ ئەفزەلییەت بۆ ناوەند بێ یان بۆ کەسێکی دەولەمەند، یان کەسێکی تاییەت بێ، ئەم ماددە پێویست ناکات، ناوەند بە بڕگە دوو مەمە ماددە پێشتر بۆ خۆی ھەر کەسێك بەینێ پاداشتی دەکات، دەبێ وشە (پاداشت ھەبێ)، بەلام وشە (کپین و فرۆشتن) چ ناوەند بێ، چ کەسێکی تاییەت بێ جائیز نییە لە یاسادا بەیندرێت، چونکە ئەرشیف سەرۆکی نیشتمانی یە.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ سوپاس، تەواو، رەئێ خۆی دەلی، کاک شیخ ظاھر، فەرموو.

بەرپز ظاھر محمد علی حسین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە (۱۱) (یەكەم: ئەرشیفی تاییەت یارای فرۆشتن) لێرە یارا پیموایی وشە یەکی روون نییە.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

(یارا) یەعنی (قابیل) لەم پەرلەمانەش بەس ئەو وشە یە بەکارھات.

بەرپز ظاھر محمد علی حسین:

(بۆ فرۆشتن نییە)، یان (سوود لێ وەرگرتن)، یان (دەستداری نییە بۆ کەسانی بیانی بە رەزامەندی ناوەند نەبیت) لێرە (ناوەند) پیم باشە بکریتە (ئەنجومەن نەبیت) (بە رەزامەندی ئەنجومەن نەبیت)، خالی دوو مە / (ناوەند مافی لە پێشینە یی ھە یە لە کاتی فرۆشتنی ئەرشیفی تاییەت دا)، پێشنیار دەکەم صیاغە کە ی بەو شیوہی لێ بکری (پێشینە بۆ ناوەندە لە کاتی فرۆشتنی ھەر ئەرشیفیکی تاییەت ی دا)، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ سوپاس کاک شیخ ظاھر، کاک دابان، فەرموو.

بەرپز دابان محمد حسین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە (۱۱) بڕگە یەكەم: (ئەرشیفی تاییەت یارای فرۆشتن یان سوود لێ وەرگرتن نییە) فرۆشتنە کە ئاسایی یە، بەلام سوود لێ وەرگرتنە کە بۆ؟ یەعنی کەسێك کە ئەرشیفیکی تاییەت ی ھە یە، رۆژانە خەلک کە دیراسە ی لەسەر دەکات، خەلکی بیانی ماستەری لەسەر دەھینێ، لیکۆلینەو دەکرێ، ئەگەر سوودە کە مەبەستی شتیکی ترە ئەمە یان قەینا، بەلام ناکری بۆ ئەو سوودە ھەموو دەقە یە ک بگەرپێیەو ناوەند رەزامەندی بوێ بلی کە نالیك ھاتوو بۆ نمونە پێویستی بە مە یە، یان دە یەوێ بۆ نمونە دیراسە یەکی ئەمە بکات، یان تەلە بە یەکی ماستەر و

دكتورا له دەرۋە دىت، يەنى نازانم، سوود لى ۋەرگرتنەكە نەبى باشترە ھەر (ئەرشىفى تايبەت ياراي فرۇشتن يان دەستدارى نىبە بۇ كەسانى بيانى بەبى رەزامەندى ناۋەند)، زۇر سوپاس.

بەرپىز د. رېۋاز فائق حسين / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، ئاشنا خان، فەرموو.

بەرپىز ئاشنا عبدالله قادر:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

پشتگىرى قسەكانى (د.زىدان) دەكەم، ئەرشىف نابى بفرۇشرى، يەنى تەنانەت بە رەزامەندى ناۋەندىش، ئەۋە بەلای من ئىزافەيە، بىجگە لەۋە ئەۋ قسەيەي كە كاك (دابان) ىش وتى، يەنى سوود لى ۋەرگرتن نابى تۇ كىشەي بۇ دروست بكەي، خوئىندكارىكى ماستەرە، دكتورايە، توئىزىنەۋەيە، دەرۋات بۇ ئەۋەي ئىستىفادەي لى بكات، دەبى كارئاسانى بۇ بكەي نەك بە پىچەۋانەۋە تۇ لەمپەر و كىشەي بۇ دروست بكەي، بۇيە من پىموايە دەبىت ئەۋ سوود لى ۋەرگرتنە لابىرى، دواي ئەۋە لەسەر بىرگەي دوۋەم دەلى (ناۋەند مافى لە پىشەينەي ھەيە لە كاتى فرۇشتنى ئەرشىفى تايبەت دا)، ناۋەند مافى لە پىشەينەي ھەيە بۇ ئەۋەي كە بىكپىتەۋە؟ يان چى؟ يەنى زۇر ۋازح نىبە، باشە؟ ئايا چۇن دەيكرپتەۋە؟ يەنى پروسەكە چۇنە؟ ئەۋەش ھەر تۇزىك پىۋىستى بە روونكردەۋەيە، دەستتان خۇش بى.

بەرپىز د. رېۋاز فائق حسين / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، د.شايان، فەرموو.

بەرپىز د.شايان كاكە صالح محمد:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ۋىراي پشتگىرىم بۇ كاك دابان و ئاشنا خان، ئايا ئەگەر ناۋەند رەزامەندى دا ئەرشىفە تايبەتەكە دەفرۇشرى؟ ئايا چ جۇرە ئەرشىفەكە كە ئىۋە دەتەنەۋى مەسەلەن بەپىي ياساكە بفرۇشرى؟ يەنى شتەكى موحەدەدە؟ يان ھەموو جۇرە ئەرشىفەكى تايبەت كە دەتەنى بىفرۇشى؟ منىش پىموايە ئەرشىف باشترە نەفرۇشرى، لە حالەتى ئەۋەي كە ئەرشىف ھەموو ئەرشىفەك بى كە بتوانى بىفرۇشى، پىم باشە ماددەي (۱۱) ھەر لابىردى بە تەۋاۋى، ۋا پىشەنيار دەكەم، زۇر سوپاس.

بەرپىز د. رېۋاز فائق حسين / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس دكتورە، مامۇستا عثمان، فەرموو.

بەرپىز د.عثمان على سمايل:

بە ناۋى خۋاى بەخشدەي مېھرەبان.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

منىش لەگەل بەرپىز (د.زىدان) ھاۋرام، لەبەر ئەۋەي بەپاستى زۇر ۋازح نىبە، پىموايە ئەۋ ماددانە دارپىژراۋن بەۋەي كەۋا ئىحتىياتات بىكرى، لەۋەي كەۋا نەۋەك بىرگەيەك، ماددەيەكمان، ئەگەر نا باۋەر بىكە ئەۋ سوود لى ۋەرەنەگرتنە يەنى ئەدى بۇ چىيى؟ ئەدى سەير كردنە و

دىراسەى خويىندىنى بالايە و ھەموو بۇ دىراسەيە، ئەوھى قسەى دىزىدان بەپاستى پىشتىوانى دەكەم، سوپاستان دەكەم.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس بۇ بەريزت، د. اسماعيل، فەرموو.

بەريز د. اسماعيل على طه:

بەريز سەرۆكا پەرلەمانى.

پىشتەقانىا كاك دابان دەكەم، ئەگەر ھەر ئەف ماددە ما، ئەرشىفى تايبەت، يان ياراي فرۇشتىن، يان سوود لى وەرگرتن ئەوھ لايبريىت، ئەوھ نەمىنىت، چونكە خاصەتەن (باحث) و لىكۆلپىنەرا مافى ھەيە دايمەن سوود وەرگرتىن بۇ ئەرشىف ئەرشىفى كى بى، بەس فرۇشتىن نە دروستە، سوود لى وەرگرتن ئەوھ ھەزف بىيىت، زۆر زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، بەلى بەريز سەرۆكى لىژنەى رۆشنىرى، فەرموو.

بەريز سلمە فاتح توفيق:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لېرەدا باسى ئەو ئەرشىفە تايبەتايانە دەكەين كە لە ماددەى يەكەم پېناسەى كراوھ، لە كاتىك دا كەسىك ئەرشىفىكى تايبەت بەخۆى ھەيە دەيەوى بىفرۇشى لە بەينى بۇ نمونە بىكەى ژىن و ئەنستىتوتى كەلەپوورى كوردى و ھكومەتى ھەريمى كوردستان، ئەفزەلپىيە بۇ ھكومەتى ھەريمى كوردستانە كە ئەم ئەرشىفە تايبەتايە لە شەخسەكە بىكپتەوھ، لەسەر مەسەلەى سوود لى وەرگرتن ياخود دەستدارى، ئېمە دواى ئەوھ باسى ئەوھمان كرددوھ كە بۇ كەسانى بيانى، كەسىكى غەيرە كورد دېتە ھەريمى كوردستان دەيەويىت ئەوھ وەكو بيانويىك نەبى بۇ ئەوھى تۆ ئەرشىفىكى تايبەتى پى بەدى بلى من بۇ تويژىنەوھيەكى زانستى دەمەوى لە ئەمريكا، ئەمە دەبىرپتە دەرەوھ دواتر ئېمە ناتوانين چاودىرى بىكەين لە ھاتنەوھى، لەسەر مەسەلەكە بۇ ئەوھيە لەبەر ئەوھى ئېمە ھەر دوو ماددەكە پېمان شتىكى باشە و ھىچ موخالەفەيەكى تيا نييە، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك جلال، فەرموو.

بەريز جلال محمد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

زۆر سوپاس ھەر ئىزافەتەن بۇ قسەكانى سەلما خانى، يەئنى ويىنەگرېك بۇ نمونە بە ھەقىقى روويىدايە، لە موصل لە شەرى داعش لە (۲۰۱۵) ئەرشىفىكى دەگمەنى ويىنە گرتووه، ھەموو كەنالەكانى جىھانى ئامادەن لى بىكپنەوھ، بۇ ھەقى ئەو ويىنەگرە بىفەوتى؟ دايە چەندىن كەنال بە چەندىن دەفتەر دۆلار، ھەقى خۇيتى بۇ نەيفرۇشىتەوھ، گيانى خۇى كىردىتە مەترسى، ئەوى تۆ تۆ بىرۆ دەولەتتىكى ئەوروپى، بىرۆ دەولەتتىكى ئەوروپى داواى دەستىنوسىك بىكە، داواى ئەرشىفىكى ئەو ولاتانە بىكە، كاميان ئامادەيە بى موقابىل بەتتى؟ بۇ تۆ؟ ئى ھەقى خۇيەتى، كاك

مەم ئىستا دەستىنووسىكى باپىرى ھەيە (قانع) شاعىر بۇ بەيانى نەيفرۇشىتەو ھە بۇ خۇي ئىستىفادە بىكات؟ شتى وا نىبە كاكە، زۇر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى، ماددەى دواى ئەو، فەرموو.

بەرىز گوران عمر على:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۲):

يەكەم: ھەر كەسىك سەرپىچى حوكمى بىرگە كانى يەكەم و دووھى ماددەى (۱۰) ى ئەم ياسايە بىكات بە پى بىزاردنىك كە لە (۱۰) مىيۇن دىنار كەمتر نەبىت، لە (۲۵) مىيۇن دىنار زىاتر نەبىت سزا دەدرىت، ئەگەر بەردەوام بوو لە سەرپىچىيە كەى دەست بەسەر ئەرشىفە كەدا دەگىرىت.

دووھم: ھەر كەسىك ئەرشىفىكى گشتى بە ئەنقەست لە ناو بىات بگۆرىت بىياتە دەرەو ھەيان ھاوكار بى بۇ بردنە دەرەو ھەى بە پىچەوانەى حوكمە كانى ئەم ياسايە بە بەندكردن كە لە دوو سال كەمتر نەبىت و بە پى بىزاردنىك كە لە (۲۰) مىيۇن دىنار كەمتر نەبىت و لە (۵۰) مىيۇن دىنار زىاتر نەبىت سزا دەدرىت.

سىيەم: ھەر كەسىك ئەرشىفىكى گشتى بفرۇشىت بە بەندكردن بۇ ماو ھەك كەمتر نەبىت لە (۳) سال و بە پى بىزاردنىك كەمتر نەبىت لە (۱۰۰) مىيۇن دىنار سزا دەدرىت.

چوارەم: ھەر كەسىك كار بىكات بۇ گۆرىن يان دەستكارى كردن بە مەبەستى تىكدان يان لە ناو بردنى ئەرشىفى تايبەت بە بى رىزگرتن لە مافى خاوەندارىتى لە پىشىنە بۇ ناو ھەند بە پى بىزاردنىك كە كەمتر نەبىت لە (۲۰) مىيۇن دىنار سزا دەدرىت.

پىنجەم: ھەر كەسىك بە ھەلە زىان بە ئەرشىفى گشتى بگەيەنەت بە پى بىزاردنىك كە لە (۵) مىيۇن دىنار كەمتر نەبىت لە (۱۰) مىيۇن دىنار زىاتر نەبىت سزا دەدرىت و ئەگەر ھاوتو ھەلەكە بوو ھوى لە ناوچوونى ئەرشىفەكە بە بەندكردن سزا دەدرىت كە لە (۳) مانگ زىاتر نەبىت و بە پى بىزاردنىك كە لە (۱۰) مىيۇن دىنار كەمتر نەبىت.

شەشەم: سەپىچىيە كانى ھاوتو لەم ماددەيەدا ئەگەر لەلايەن فەرمانبەرانى ناو ھەند ئەنجام دراىت بەبارى توند ئەژمار دەكرىت.

ھەوتەم: ياسا سزايىە بەركارەكان بەسەر ھەر سەرپىچى و تاوانىيەك جىبەجى دەكرىت ئەگەر بە دەقى تايبەت لەم ياسايەدا سزاي بۇ دانەنراىت.

سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ناوى ئەو بەرىزانە دەخوئىنەو ھەكە دەيانەوئ قسە بكنە، كاك على، كاك دابان، د. اسماعيل، د. عثمان، مامۇستا أبوبكر، مامۇستا عمر، كاك بختيار، د. زىدان، كاك چيا، كيمان نەنووسىو ھە؟ شىخ ظاھر، كىي تر؟ كاك على، فەرموو.

بەرپز علی حەمە صالح طە:

بە ناوی خواى گەورە.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

تەبعەن ماددەى (۱۲) رېك رەبته بە ماددەى (۱۱) ھو، جارئ مولكیەى خاص و عام كئ قەرار دەدات چىيە؟ بۇ نمونە دەستنوسىكى (قانع) ى شاعیر ھەيە، بە پىي قسەكەى كاك جلال بئ لە قانونەكە دەلئ نابئ بىفرۆشى كاك جلال بە بئ موافەقەى ئەوان، تۆ دەلئى تەبىعی یە با بىفرۆشى، ئى پرۆژەكە دەلئ نابئ بىفرۆشى، بە پىي ئەو بە بئ كەواتە ئەمە كئ قەرار دەدات كامە مولكى عامە؟ ئەم دەستنوسە؟ كامە مولكى خاصە؟ كئ قەرار دەدات؟ ئەمە جیا نەكراوئەتەو، من نازانم دواچار چۆن بەسەر كاك (مەم) دا تىپەریو؟ بۆیە ئەمە دەبئ ورد بكریتەو ئەم سزا، ئەم سزا زۆر زۆر مەتاتییە، چونكە دیار نییە، مەسەلەن بۇ نمونە شتى كەسك كئ قەرار دەدات ئەمە تەبىعی یە كپین و فرۆشتنى پئ بكرپت؟ مولكیەكى گشتى یە؟ یان مولكیەى تاییەتە؟ ئەو فۆتۆیەى كە تۆ باست كرد، ئەمە گریمان ناوئەند قەرارى دا نەفرۆشیت، یان بۇ ناوئەند بیت بە نرخىكى ھەرزان، چونكە لەوئ دەلئ نابئ بفرۆشى بە بئ رەزامەندى ئەوان، بۇ دەرەو، وا نییە؟ دەبریتە دەرەو، دەفرۆشى، بۆیە یەعنى وەللا ئەو قانونە ئالۆزییەكى لە مېشكى ھەموومان دروست كردو، ئەگەر پەلەى لئ نەكەین زۆر زۆر باشە.

بەرپز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك علی ئیمە لە خویندەنەوئى دوو مەداین لە ناو سەندووقەكانتان دا بوو، بەرپزان ئەم پېشنىازە یاسایە، ئەم قانونە سئ پېشنىازە یاسای بۇ پېشكەش كراو، یەعنى ئەگەر ئەوانى تر یەك پېشنىازە یاسا بووبئ، ئەو سئ پېشنىازە یاسای بۇ پېشكەش كراو، سئ، سئ خولیشە پېشكەش دەكړئ و ئەگەر ئەو ھەموو ئەندام پەرلەمانەى كە ئیمزایان كردو، پرۆژەى خۆتە ئیمزات كردو، دەبئ بزانی خۆ چىيە؟ ئیمە چوار پرۆژە بوو بەوئى لیژنەو، یەعنى ئیمزای زیاتر لە شەست پەرلەمانتارى لەسەر بەرپزان، قانونىكى باشە، خویندەنەوئى دوو مە بۇ ئەوئە كە ئیمە دەولەمەندى بكەین، ئەرشىفى نیشتمانیئىش زۆر زۆر گرنگە، ئەمپروش ئىنشاللا مونا قەشەكەى تەواو دەكەین، كاك دابان، فەرموو.

بەرپز دابان محمد حسین:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من دەستم بەرز نەكردبۆو بەلام مونا خان ناومى نووسى، سوپاسى دەكەم، چونكە لەسەر ماددەكەى پېش ئەو قسەكانمان تەواو نەبوو بەراستى، با بگەرپئینەو سەرى، رەبتى بە یەكەو ھەيە، من سوپاسى مونا خان دەكەم، ئیمە باسى سوود لئ وەرگرتنمان كرد سەلما خان تىكەلئى كرد لەسەر ئەوئى كە كەسكى بىانى بئ ئىحتىمالە سوود لەو وەرگړئ بىباتە دەرەو، ئیمە ماددەكانى پېشتر باسى بردنە دەرەوئى ئەم ئەرشىفەمان كردو، كە بە رەزامەندى ناوئەند دەبئ بېریتە دەرەو، سوود لئ وەرگرتن مەرج نییە ھەموو سوود لئ وەرگرتنك كەسكى بىانى بیت ئەرشىفك بەریتە دەرەو، سوود لئ وەرگرتن رەنگە باحیسك بئ، رەنگە خویندكارى دكتۆرایەك بئ، رەنگە كەنالئك بئ بىەوئ چاوپېكەوتن بكات، ئى خۆ ناكړئ بۇ ھەموو ئەرشىفك تاییەتەو

بگەرپیتتەوہ بۇ ئەم ناوہندە بۇ ئەوہی رەزامەندییەكەى بۇ وەرگریت و ئەم شەخصە پېویستی بەوہ بى كە رەزامەندی ئەم ناوہندە وەرگیری، زۆر زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، بەرپىزان ماددەى (۱۱) وازحە، ئەرشىف تايپەتە مولكى كەسىك يان كۆمەلە كەسىكە قابىل نىيە بۇ فرۆشتن، راستى وشەى سوود لى وەرگرتن پېویستی بە پېداچوونەوہیە، دەتوانى بلى مامەلە پېوہکردن، بۇ نمونە (مقایضە) و ئالوگۆرکردن، يان (حيازە) بۇ كەسى بيانى، بۇ كەسى بيانى قەيدى لەسەرە، بە رەزامەندی دەستە نەبى، خو ئەگەر كەسىك برپارى دابوو بىفرۆشى ھەتا حوكمەت ئامادە بى بىكرى نابی بە ھىچ كەسىكى تر بىفرۆشى، لە ماددەى (۱۲) ھاتووین دەلپىن ئەگەر يەككە موخالەفەى ئەوہى كرد واتا بە بى ئىزنى ناوہند ئەوہى مە ھەيەتى فرۆشتى ئەوہ عقوبەكەيەتى، بەرپىزان زۆر زۆر وازحە، نا نا، من حەقم نىيە كاك على لە شوپىنى خو ناوت دەھپىنى، نا نا، د. إسماعيل، فەرموو قسە بكە.

بەرپىز د. إسماعيل على طه:

بەرپىز سەرۆكا پەرلەمانى.

ئەز دىنم خالا (۲) و (۳) ئەم ماددەيە بىيە ئىك ھەر كەسىك ئەرشىفكى گشتى بە ئەنقەست لە ناو ببات يان بفرۆشىت يان بگۆرىت، بىيە يەك پېويست ناكاتن يەنى بۇ فرۆشتنى ئىك بيت، بۇ لە ناو بردن خالەكا موستەقل بيت، خالا دووہم و خالا سىيەم لىك بدرىت، زىندانى كردن دوو سال كەمن، چونكە ئەوہ ئەرشىفى گشتى عامە، بىيەوہ چوار سال، سوپاس.

بەرپىز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

يەنى بەرپىزت دەلپى دووہم و سىيەم لىك بدرىت و بەندکردنەكە بىيەتە چوار سال، بەلى وازحە، مامۆستا أبوبكر، فەرموو.

بەرپىز أبوبكر عمر عبدالله:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگىرى لە قسەكانى (د. إسماعيل) دەكەم، بەشيك لە قسەكانى منى كرد، خالى دووہم / لەم ماددەيە لە عقوبات دا بەراستى نەقصىكى ترىشى ھەيە، ئەوانەى بەشيك لەو فەرمانبەرانەى كە لە ناوہندەكەن ئەوا دەبى زەرفىكى موشەدەد بۇ ئەوانە ھەبى، كاتى كە ئەو دەستنووسانە بۇ نمونە بىبەنە دەرەوہ، دەبى لە ماددەيەك دا ئەوہ جىگەى بكرىتەوہ، دووہم راستە ھەندى دەستنووسەكان تايپەتن بەلام رەھەندىكى گشتى ھەيە، وەكو چۆن ھەندى قانون بە خۆتان دەزانن (ذا طابع دستوري) رەھەندىكى دەستورى ھەيە، بە ھەمان شپوہ ھەندى مولكىتى تايپەتیش بەراستى رەھەندى گشتى ھەيە، بۆيە لەسەر ئەو ئەساسە عقوبەتەكان لپرە توندكراوہتەوہ، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك بەختيار، فەرموو.

بەرپز بختیار شوکری سلیمان:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس، سەبارەت بە ماددە (۱۲) من پێم باشە یەك بڕگە ئیزافە بکریت، دەسەلات زیاتر بدریت بە حاکم، وەکو سولتەى تەقدیری، لەبەر قیمەى ماددى و مەعنەوى لە ھەر ئەرشیفەك لە ئەرشیفەكى تر جیاوازە، رەنگە ئەرشیفەك ھەيە تەمەنى ھەزار سالە بە ملیۆن دۆلاری دەکات، مەعقول نییە بە (۲۵) ملیۆن دینار سزا بدری، یان دوو سال حەبس بکریت، ئەو ئەرشیفە ئەرشیفیكى نیشتمانی یە، پێویستە دەسەلاتەكى زیاتر بە سولتەى (قضائی) یان وەکو سولتەى تەقدیری حاکم بدریت، سەبارەت بە ماددەى (۱۲) دیسان بڕگەى دووھم (ھەر کەسیك ئەرشیفیكى گشتی بە ئەنقەست لە ناو بیات) باشە بە ئەنقەست لە ناو بیات بۆ بەرژەوھەندى كى؟ ولاتیكى ترە؟ ھەرپێكى ترە؟ حزبەكى ترە؟ دەبیٹ ئەو سزایە زۆر قورستر بیٹ، من پێم باشە سجن لە (۱۵) سالی كەمتر نەبیٹ و بە توھمەى تیرۆر بیٹە سزادان، زۆر سوپاس.

بەرپز د.ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ سوپاس، د.زیدان، فەرموو.

بەرپز د.زیدان رشید خان اودل:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە (۱۲) چەند تێبینییەك ھەيە، یەكێك لە تێبینییەكانم ئەو ھەيە كە ماددەكە بڕگەى (یەكەم، دووھم، سێھەم، تا حەوتەم) شەشیان عقوباتن مەسەلەن، بەلام ئەگەر سەیر بکەین لە بڕگەى (دووھەم) عقوبەى ئەرشیفیكى گشتی بە ئەنقەست لە ناو بیریٹ عقوبەكەى كەمترە لەو ھەيە كە ئەرشیفیك بفرۆشریٹ، ئەرشیف كە فرۆشرا قابیلی ئەو ھەيە كە دەزگا ئەمنییەكان بیگرن، یان بکردریٹەو ھەيە جاریكى تر، كەواتە دەبى سوكتەر بى لەو ھەيە كە لە ناو بیریٹ، ئەو ھەيە یان پێچەوانە ھەيە، ئەو ھەيە كە دوو / ئیچەم لە یاسای شوینەوار كە زۆر گرنگترە لە ئەرشیف، شوینەوار و كە لەپوورمان بە عقوباتى سى ملیۆن تا بیست ملیۆن داناو، لێرە بە سەدان ملیۆنى تێدا ھەيە، ئەرشیفیك كە رەنگە لە قیمەتى ئەو ئەرشیفە نەبى كە لەو یاسایەدا عقوبەى لەسەر داندراو، بۆیە دەبیٹ مەتابیق بیٹ لەگەل ئەو یاسایانەى كە پێشتر دەرچوو، رێژەكە نەك زۆر بەرز بیٹ، كە بۆ نمونە ئەگەر موقارەنەى بکەم ھەموو عقوبەكان سفریكى زیادە بەرامبەر بە یاساكانى پێشتر، لە خالى حەوتەمیش دەلیٹ: (یاسا سزاییە بەرکارەكان بەسەر ھەر سەریپچی و تاوانییەك جیپەجى دەکریٹ ئەگەر بە دەقى تایبەت لەم یاسایەدا سزای بۆ دانەنرایبیت) ئەو بڕگە ھەيە بۆ ئەو ماددە ھەيە كافی یە، ئەگەر ھىچ عقوبە نەنووسین، بە پێى (قانون العقوبات) ئەو كەسە عقوبە دەدریٹ ئەگەر سەریپچیەكى ھەبوو، بەلام ئەگەر ئەمەش ھەبیٹ ئیچە چ ھەيە لێرە ئاماژەمان پى نەكردبیت تا بە پێى یاساكانى دیکە عقوبەى لەسەر دابننن؟ دەبیٹ نرخەكان رێك بخریٹەو، عقوباتەكان دیاری بکری، زیندانییەكان كەم بکریٹەو، لە ھەمان كاتیش دا لە شوینییكى تر دەلیٹ (سزاكان دەبى توندتر بیٹ ئەگەر فەرمانبەریكى ناوھند بیٹ) دەبى سزاكە دیاری بکری، كى نالى لێرە تەبەئىكى میزاجى لەسەر بپاردانى حاکم یان كەسیكى دیکە زال دەبى لە كاتى بپاردانى دا بۆ فەرمانبەرى ناوھند، دەبى دیاری بکریٹ لە ناو عقوبەكەى دا.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئاخر دەلى دەبىتتە زرووفى (مشدده)، زرووفى (مشدده) ش خۆى ههيه، دەبىتتە دوو ئەوهنده.

بەرپز د. زیدان رشید خان اودل:

ئېمە هه مانە لە ياسای شوینەوار بۆ فەرمانبەرى بەرپۆه بەرایەتى شوینەواریمان دیارى کردوو
چىبە؟ دوو ئەوهنده دیارى دەکرى.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس كاك دكتور، سوپاس بۆ تەوزىحەكانت، كاك چيا، فەرموو.

بەرپز چيا حمید شریف:

بەرپز سەرۆكا پەرلەمانى.

من ئى چەند خالەك و تىبىنى هەبوون بپراستى مادده (۱۲)دا گەلە گەلەك ب درپزى هاتىه به حس
كرن، من رپز ههيه بۆ هەردوو لجنیت تايه تەمەند، بەس بپراستى لىجنەى تايه تەمەند گەلەك
عەجەلە كرىنە دقئى پرۆژە ياسادا، پىتقى بوو گەلەك كەسپىن پىسپۆر و شارەزا بانگ كرىوونە د
لىژنا خۆدا چەندىن كۆمبوون هاتنە كرن، مەسەلەن بابەتى شوینەوارا، بابەتى سزای عىراقى،
بەس من نزانم مخابن ئەز دىپىژم گەلە عەجەلە هاتنە كرنى، ئەز تىبىنى خۆ دىپىژم، ئەف مادده
ماددەكى سزایى يه، ماددەى يه كەم، دووهم، سىپەم، چوارەم، هەموو لەسەر سزاینە، پىم باشە
ئەف ماددەى كورت هاتىبە كرنى، كورت كر بوونا، هەروەسا ماددە شەشەم و حەفتەم باسى
ئەوهى ئەگەر لەلايەن فەرمانبەرانى ناوەندوه ئەنجام دراىت بارى توند هەژمار بكرىت، بارى
توند چىبە يەعنى؟ ئەف بارى توندىيە سزا هاتىه دەستنىشان كرن بۆ كەسەكى عادى ب مليۇنا،
بەس بۆ فەرمانبەرى هىچ كەس، فەرمانبەر ب سزای توند، ئىحتىمالە فەرمانبەر واستەك هەبىت،
بەرپز سەرۆكا پەرلەمانى، من بۆ سەرۆكا لىجنا باسەم كرد، بەس گوهدارى نەكرد، ئەز باوەر ناكەم
بشپىت جەوابا من بدات، سەلما خان، ئەفە (۱۱) پەرلەمانتار لقىرىنە گەلە تىبىنى هەنە، جەنابى تە
پىتقى نابە توره بىت سەر وان بابەتا، پىتقىا تو رىزت ئىحتىرامەكا رەئىبا وان بگرى، چونكو هەر
بىر و بۆچوونەك لقىرى بىتە بەس كرن بۆ باشكرنا پرۆژە ياسايە نە بۆ تىپەپاندا لىجنا جەنابى
تەيه، لىجنە نەيا جەنابى تەيه، لىجنەيا كوردستانى هەموويه، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، مامۆستا عمر، فەرموو.

بەرپز عمر عبدالله فتاح:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من بەپراستى بۆ ئەم ماددەى پىشنىار دەكەم ئەم لىژنە بەرپزە بە برە سزايىه كان دا بچىتەوه، برە
پارەكان زۆر زۆرن، وابزانم بەرپزىكى دىكەش باسى كرد، بۆيه هيوادارم ئەو برە پارانە هەم لانى
كەم هەم لانى زۆرىنەيان دەستكارى بكرىن و كەم بكرىنەوه، خالىكى تر ئەوهيه كە ئەوه سزای بە
ئەنقەست زانىمان كەسەك بە مەبەستىكى دىارىكر او بە ئەنقەست، بەس لە برەگەى پىنجەم دا بە
هەلە ديارە مەبەستى ئەوهيه كە بە ئەنقەست نەبى، مادام لەسەرەوه (ئەنقەست) بەكار هاتوو،
لىرە (بەهەلە) يەعنى هەلەيهك لە دەرەوهى ئىرادەى كەسەكە، يەعنى پلانىكى نەبى،

بەرنامەيەكى ئەبى، مەبەستىكى خەراپى ئەبى، ئى باشە بە ھەلە بۇ پىنچ مليۆن دىنار سزا دەدەن؟ ۋەللا زۆر زۆر، تا (۱۰) مليۆن دىنار، يەنى (بەھەلە) خىۋاي گەرەش لىي خوش دەبى، ئەنەت ئەگەر تۆ نوۋزە فەرزەكەش ئەتوانى لە كاتى خۆى دا بىكەى، بۇيە (بە ھەلە) بە برىۋاي مەن جىيا كەنەۋە بۇ دوو بەش بەرپىزىنى لىزنى رۇشنىبىرى و ياسايى، بەشى يەكەم ئەگەر ھاۋوللاتى بى ئەۋا لىزنىيەكى لىكۆلنىۋە تەقدىرى زىانەكە بىكات و پى بىزاردن بىكات، بەشى دوۋەم ئەگەر بۇ فەرمانبەر بى ئەۋا بە پىيى ياساي بەرزەفتى فەرمانبەرانى دەۋلەت مامەلەى لەگەل بىرپىت، لەۋى ھەموو ئەۋا شتەنەى كە پەيوەندى بە ھەلەى فەرمانبەرەۋە ھەيە دەستىشان كراۋە، زۆر زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، مۇدە خان، فەرموو.

بەرپىز مۇدە محمود محمد:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

مەن قسەم لەسەر بىرگەى پىنچەم ھەيە، ئەۋا سزايەى كە بە ھەلەيە زۆر زۆر، بىرەكەى كەم بىرپىتەۋە بىرپىت بە نىۋە، پىشتىۋانى تەۋاۋى قسەكانى كاك عمر دەكەم، دەستتان خوش بى.

بەرپىز د. رىۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، مامۇستا عثمان، فەرموو.

بەرپىز د. عثمان على سمايل:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ئەگەر داۋاكارىيەكەم قىۋول بىكەى سوپاست دەكەم، ئەۋا (۶) خولەكەى خۆم دەدەمە كاك (مەم) قسان بىكات لە باتى مەن.

بەرپىز د. رىۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

نا نا ئەۋا مەجالى دەدەم قسە بىكات، قسەى خۆت بىكە، ئەۋا قسەى دەتەۋى بىكە، مەجالى ئەۋىش دەدەين بە چاۋان.

بەرپىز د. عثمان على سمايل:

باشە دەستتان خوش بى، سوپاس بۇ لىزنى تايبەت بەس پىرسىارپىكم ھەيە سەلما خان، ئايا ئەۋا ياسايە كە نووسراۋەتەۋە ھەتمەن بۇ پارپىزگارى كىردن لە كىتورى ئەۋا گەلە رەسەنە، ۋا نىيە؟ بۇ زەرفەكە موشەدەتەر نەكەين؟ لەۋەى كەۋا ھەم كىپار و ھەم فرۇشيار ئەۋا زەربانە و غەرامانە بىانگىتەۋە، ۋاتا كاتىك كەۋا كەسىكى، لەگەل رىزىم بۇ ئەۋا ھازرانە، كەسىكى قاچاچى وىستى كالايەكى ئىمە بىات بۇ دەرەۋە ئەۋا زەربەيە، ئەۋا غەرامەيە ئەۋىش شمول بىكات، ھەرەھا بۇ تەشىدى زەرفەكە بۇ ئەۋەى كەۋا بىتوان ئەستۆ تىۋەگىلن تاۋان بى ئەۋا كەسەى كەۋا كالايەكى گىشتى بفرۇش، ئەۋا فەقەرەى بۇ زىاد بىرپى، سوپاستان دەكەم.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس مامۇستا، كاك شېخ ظاهر، فەرموو.

بەرپز ظاهر محمد على حسين:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

تېببىنى من لەسەر بېرگەى سېيەم و چوارەم و پېنجەم، بېرگەى سېيەم (ھەر كەسەك ئەرشىفېكى گشتى بفرۆشپت بە بەندکردن بۆ ماوەيەك كەمتر نەبېت لە (۳) سال و بە پى بژاردنېك كەمتر نەبېت لە (۱۰۰) مليون دىنار سزا دەدرېت) لېرە پىشتگىرى مامۇستا عثمان دەكەم، ئەى ئەو كەسەى كە دەيكېرى؟ ئەو ئەىرە بەدەر دەكرئ لەو حوكمەى، بۆيە من پېشنيار دەكەم صياغەكەى بەم شېوھى لئ بكرئ (ھەر كەسەك مامەلەى كرىن و فرۆشتن بە ئەرشىفېكى گشتى بكات سزا دەدرېت بە بەندکردن بۆ ماوەيەك كەمتر نەبېت لە (۳) سال و بە پى بژاردنېك كەمتر نەبېت لە (۱۰۰) مليون دىنارى عىراقى)، چوارەم: (ھەر كەسەك كار بكات بۆ گۆرىن يان دەستكارى كردن بە مەبەستى تىكدان يان لە ناوردنى ئەرشىفى تايبەت بە بى رېزگرتن) لېرە (بە بى رېزگرتن) (بە بى لە بەرچاوغرتنى) مافى خاوەندارىتى، خالى پېنجەم: (ھەر كەسەك بە ھەلە زىان بە ئەرشىفېكى گشتى بگەيەنېت بە پى بژاردنېك كە لە (۵) مليون دىنار كەمتر نەبېت و لە (۱۰) مليون دىنار زياتر نەبېت سزا دەدرېت) لېرە پېشنيار دەكەم ھەر كەسەك بە ھەلە كەسەك ھەلەى كرد، (بە ھەلە) يەنى پېموابى عقوبەكەى نابى ئەوئەندە توند بى، ئەگەر ھەلەى كرد (لە ئەنجامى كەمتەر خەمى) ئەو كات سزا بدرېت (بە پى بژاردنېك كە لە (۵) مليون دىنار زياتر نەبېت) ئەو (۱۰) مليون دىنارە لابېرېت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ زۆر سوپاس، كاك مەم، فەرموو.

بەرپز مەم برهان محمد قانع:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دوچار پېويستمان بە روونکردنەوھەيەك ھەيە لەسەر قسەكانى كاك على بەراستى، كاك على من سوپاسى دەكەم كە بەو شېوھەيە پى سەير بوو كە بەسەر من دا تېپەرىپى، من پېشتر روونکردنەوھەيەكەم دا، جەنابى لە دەرەو بوو لە ھۆل نەبوو، روونکردنەوھەيەكەم دا كە من خۆم بى بەرى كەدووھ لەم پرۆژە ياسايە و ئىمزا شم لەسەر نەكردووھ، لەبەر ئەوھى پېموايە ئەم پرۆژە ياسايە زۆر ماندووت دەكات، ھاوپام لەگەل ئەو ديوھى قسەكان دا كە فيعلەن زۆر قەرەبالخە، زۆر تىكەل و پىكەلى تيا ھەيە چارەسەر كەردنى، بۆيە دوچار من ئەو پېشنيازەم كرد كە ئەگەر بكرئ لە وەرزی داھاتوودا بى باشتەر، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ زۆر سوپاس، بەرپزان ئىمە پېشنيازە ياسا يان پرۆژە ياسا كە ھاتە ناو خويندەوھى دووھم، دەستمان بە خويندەوھى دووھم كرد، ئىتر لەوئەوھى راوستان لە دەستى ئىمەدا نامېن لە راستى دا، سەلما خان، فەرموو.

بەرپز سلمه فاتح توفيق:

بەرپز سەرۆكى پەرله مان.

ئەم پېشنيازه ياسايه نزيكهى حەوت بۆ ھەشت مانگ دەبى ئاراستەى دوو ليژنەى تايبەتمەند كراوه لە پەرله مانى كوردستان، بە ليژنەى ياسايه وه دەبیتە سى ليژنە، ئيمە لە شارى ھەولپىر ويړكشويپيكرمان بۆ كرد بە بانگھيشت كردنى خەلكانى پسيور و ئەكادىمى لەم بوارەدا، لە شارى سليمانى جاريك تر ئيمە ويړكشويپيكرمان بۆ كرد و كەسانى شارەزا و پسيورمان لە بوارەكان دا و ئەوانەى پەيوەنديدارن بەم بابەتەوه بانگھيشت كردوو، لەگەل ئەویدا ئەو كۆبوونەوهى كە لە سليمانى كردمان جاريكى تر بۆ خويان كەسە ئەكادىمىيەكان لە نيوان خويان دا كۆبوونەوهيهكى تريان ريكخست و ديسانەوه ھاوکارمان بوون لە دارپشتنەوهى دا، دارپشتنەوهكانمان ھينايە پەرله مانى كوردستان ئاراستەى ريكخراويكى ئەمريكى كرا لە ريگەى سەنتەرى توپزىنەوه، بەرپز كاك چيا من ئەو تەوزيحه م دا بەلام جەنابت ھەر وتت پەلەتان كردوو، پيموايه پېشنيازه ياسايه ھەشت مانگ، نۆ مانگ لە ليژنەيهك دا بى ھيچ پەلەى تيا نەكراوه، بە بى ئەوهى يەك چركە راوھستايپتین، ئەم پېشنيازه ياسايه ئاراستەى ريكخراويكى ئەمريكى كراوه لە ريگەى سەنتەرى توپزىنەوه وه، بەراورد كراوه بە قانونى (۱۰) ولات لە ولاتانى دونيادا ئەوهى لەسەر ئەم بابەتە كار دەكەن، بە فۆنتى (۱۴) راپۆرتيكي (۵۰) لاپەرەبييان بۆ ھينايەتەوه، جاريكى تر من لەگەل كاك مجيد راويژكار چوار سەعاتى تر دانىشتووین خال بە خاليماں دارپشتتۆتەوه، لەگەل ئەندامانى ليژنە چەندین جار راپۆرتمان لەسەر ئەم بابەتە دووبارە و سى بارە كردۆتەوه، دوايین جار ئاراستەى بەرپزان بۆردى قانونى پەرله مانى كوردستانمان كرد، كە بۆردىكى راويژكارى لە پەرله مانى كوردستان دا، ئەوانيش جاريكى تر ھەماھەنگ بوون لە ريكخستن و دارپشتنەوهى، ئينجا ئاراستەى بەرپز سەرۆكايەتى و ليژنەى ياسايى كراوه، پيموايى كاك على بە داواى لیبووردنەوه بۆ شتيكى پيكرە نيناوى بەينى خووى و كاك مەم ئەو قسەيهى كرد، ئەگينا ھيچ شتيكى گەورەى واى تيا نيە ئەگەر دەتانتوانى لە رپى نوينەرەكانتەنەوه بيلين، زۆر زۆر بە داواى لیبووردنەوه كاك مەم زۆر ھيرشى كرد لەبەر ئەوهى كاك مەم لەو قۇناغانەى باسم كرد لە ھيچ شتيك دا بەشداری نەكرد و ھيچ تېبينىيەكى پى نەووتووین، تەنانت دوينيش من راپۆرتى ليژنەى ياسايى و راپۆرت بە راپۆرتەكانم لە ناو گروپى ليژنە داناوه، خال بە خال، ھەموو بابەتەكانم كردوو، ئەو رۆژەشى ئيمزای نەكردوو نەھاتۆتەوه بۆ كۆبوونەوه، ئەگينا ھيچ موخالەفەيهكى نەوتوو، ئەيتوانى تيبينى بنووسى، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

بەلئى تەواو، دەستخۆش، بەلئى ماددەى (۱۳)، فەرموو.

بەرپز گۆران عمر على:

ماددە (۱۳):

ئەرشيفى گشتى حوكمەكانى ئەم ياسايە بە مولكى گشتى ھەژمار دەكریت. سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

چيە كاك عثمان گيان؟ دە قسە بكە باش، باشە با قسە بكات، بەلئى قسە بكە، فەرموو.

بەرپز عثمان کریم سواره:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

به نيسبته تی پئ بژاردنه کان، پئ بژاردنه کان دیاری کراوه لیره، من پیموایه له وانه یه هه ندیک ئه رشیف هه بی ئه رشیفه که وه کو برای بهرپز کاک بختیار ئیشاره تی پید، له وانه یه بایی ملیۆن دۆلار بی، هه بی له وانه یه بایی (۱۰) هه زار دینار بی، له بهر ئه وه ناکریت ئه م پئ بژاردنه به بۆچوونی من ده بی ببردیته وه بۆ لیژنه یه کی موخته ص دیاری بکات نرخی ئه و ئه رشیفه بایی چه ند بووه، ئه و کاته دیاری بکری، نه ک ئیستا دیاری بکری، له وانه یه پئ بژاردنیک به (۲۰) ملیۆن یان (۳۰) ملیۆن دیناری کراوه له وانه یه بایی ملیۆن دۆلار بی، چۆن ده بی ئاوا؟ له بهر ئه وه بۆیه من پئیشیار ده که م به هه مان شیوه لیژنه یه کی موخته ص دیاری بکات ئه و پئ بژاردنه ی که وا پئویست ده کات، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرله مان:

بهرپزان ئه و سزایانه له سه ر بنه مای قیمه تی به لگه نامه که یان ئه رشیفه که دانه نراوه، ئه و سزایانه سزایه له به رامبه ر کرده یه ک، کرده که بریتی یه له فرۆشتن یان مامه له پیکردن، یان له ناو بردن، یان ده ستکاری کردن، یان دزه پیکردن، عقوبه یه کی تر، شتیکی تر به ناوی ته عویز هه یه به پئی یاسا بهرکاره کان، ئیمه لیره یاسای ترمان ده رکردووه، سه باره ت به فهرمانبه ر یاسای له ئه ستوگرتمان ده رکردووه، یاسای سزادان هه یه، شت هه یه قیمه ته که ی ره نگه ده یان جار گویتان له وه بووه، ئایا نه تیقی یه که سیک له سه ر بتلیک غاز بۆ نمونه پینج سال حوکمه به لام که سیک شتیکی بردووه بایی (۱۰) ملیۆن دۆلاره هه ر پینج سال حوکمه؟ ئه وه له سه ر کرده ی دزی، تاوانی دزی عقوبه ده ری، شته که هه ر چه ند بی، به لام دبیته سه ر باره که ی تره وه زرووفی ته قدیری ئه وه ده چیته لای حاکم و ئه و قه رار ده دات، دواتر ده چیته لای حاکمی مه جالی مه ده نی (بداءه)، ته عویز بابه تیکی تره، ئه مه پیمان ده لی (فهرمانبه ریکی ئه م که رته ئه گه ر یه ک به لگه نامه بفرۆشی بایی به ها که ی، ته قییم کردنه که ی به پاره، بریتی بی له (۱۰) هه زار، یان بریتی بی له (۱۰) ملیۆن دۆلار، مادام که سیکه ده ست ده با بۆ ئه م به لگه نامه یه به فرۆشتن یان دزه پیکردن یان مامه له پیکردن، که واته که سیک ده ست ده با بۆ شتیکی (۱۰) هه زاری ئه گه ر (۱۰) ملیۆنییه که شی له بهر ده ست دا بی هه ر ده ستی بۆ ده با، ئه م سزایه سزای کرده یه، عقوبه نییه له به رامبه ر شتیکی دا یان با بلیین ته عویز نییه له به رامبه ر به های شته که دا، ئیمه له به رامبه ر ئه م کرده وانه ئه م سزایانه یان ده ده یین، یان لایه نی په یوه ندیدار ئه م سزایانه یان ده دات، سه باره ت به قیمه تی شته که ئه وه بابه تیکی تره، قانونی تر حوکمی ده کات، قانونی تری بهرکار هه یه له ناو هه ریمی کوردستان دا، ماده (۱۳)، فهرموو.

بەرپز گۆران عمر علی:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

ماده (۱۳):

ئه رشیفی گشتی به پئی حوکمه کانی ئه م یاسایه به مولکی گشتی هه ژمار ده کریت. سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەل، د.زىدان، ئاشنا خان، فەرموو دكتور.

بەريز د.زىدان رشيدخان اودل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

تېببىيىمان لەسەر ئەو ماددەيە نىيە، بەلام جەنايىشت دەزانی كە دەللى (ئەرشىفى گشتى بە پىيى
حوكمەكانى ئەم ياسايە بە مولكى گشتى ھەژمار دەكرى) لە ھەموو ئەو ياسانەي كە تايبەتن بە
ھەر كەل و پەلئەك كە مولكى گشتى بن نابى لە دوو ماددەي پىشتەر كرىن و فرۆشتنى تىدا بى،
كەواتە دەگەرپىنەو ھەمان بىرگە، ماددەي (۱۱) پىويست ناكات ئامازەي پى بكرى، ئىمە لە
ماددەي (۱۰) بىرگەي (دووھم) دەللىن (ھەر كەسەك ئەرشىفىك بىنەت بۇ ناوھند پاداشت دەكرى)
دەبى لىرە بنووسرىت (كرىن و فرۆشتن بە ئەرشىف بە ھەموو شىوھەيەك قەدەغەيە) ئىنجا
دەتوانىن بلىين مولكىكى گشتى سەرۆھتەيكى نىشتىمانى يە، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەس ئەرشىفى گشتى مولكى گشتى يە بەريزان، بەس گشتى، (۱۱) تايبەتییە كاك د.زىدان، ئاشنا
خان، فەرموو.

بەريز ئاشنا عبدالله قادر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىشنىارم كرد پىشتەر لە ماددەي (۱)دا كە بىرگەيەك زىاد بكرى بۇ ئەرشىفى كەرتى تايبەت،
بۆيە پىويستە دوو ماددەي تر زىاد بكرىت لە قانونەكە لە ئىستادا پىشنىارى دەكەم، ئىتر ئەو
كاتە دەتوانن لىژنەي تايبەتمەند خۆيان ئەگەر جىگىريان كرد شوئىنىكى گونجاوى بۇ بدۆزنەو،
چونكە راستىيەكەي نەمدەزانی لە كوئى پىشنىارى بكەم، ماددەيەك زىاد بكرىت بىرگەي يەكەمى
ئەو ماددەيە:

يەكەم/ ئەو بەلگەنامانەي لە پرۆسەي كارى پىشەيى كەرتى تايبەت دەردەكرىن پىويستە بە
ئەرشىف بكرىن لەلايەن دامەزراوھەكەيەو ھەك بەلگە بۇ ھەر مەبەستىكى ياسايى بەم شىوھەيەي
خوارەو:

۱-ئەو بەلگەنامانەي لە ئەنجامى كارى پىشەيى پارىزەرى دەرچوونيان بۇ دەكرىت پىويستە
ئەرشىف بكرىن بۇ ماوھەيەك لە (۱۰) سال كەمتر نەبىت، بەم شىوھەيەي خوارەو:
أ بۇ گرىبەستەكان لە بەروارى كۆتايى ھاتنى گرىبەستەكە.

ب - ھەموو بىرپارىكى كۆتايى دادگا لە بوارە مەدەنىيەكان كە بىرپارى تەحكىمىش دەگرىتەو لە
بەروارى دەرچوونى بىرپارەكە.

۲-ئەو بەلگەنامانەي لە ئەنجامى كارى پىشەيى ژمىرپارى دەرچوونيان بۇ دەكرىت پىويستە
ئەرشىف بكرىن بۇ ماوھەيەك لە (۱۰) سال كەمتر نەبىت بەم شىوھەيەي خوارەو:

أ تۆمارى دارايى بىركاردەرەكانيان لەبەروارى دەرچوونى راپۆرتى دارايى سالانەي
دامەزراوھەكانيان.

ب - ئەستۆپاكي باش لە بەروارى دەرچوونىيەو.

۳- ئەو بەلگە نامانەي لە ئەنجامی کاری ئیداری کۆمپانیاکان یان ریکخراوه ناحکومییەکان دەرچوونییان بۆ دەکریت پیویستە ئەرشیف بکرین بۆ ماوہیەک لە (۱۰) سال کەمتر نەبیٹ بەم شیوہیە خوارەوہ:

أ تۆماری زانیاری کەسی فەرمانبەرانی کۆمپانیایان ئەندامانی ریکخراوه ناحکومییەکە لە بەرواری کۆتایی هاتنی گریبەستی کارەکەي.

ب - تۆماری کۆنووسی دانیشتنەکان و چالاکیەکانی فەرمانبەرانی کۆمپانیایان ئەندامانی ریکخراوه ناحکومییەکە لە بەرواری بە ئەنجام گەیانندیانەوہ.

ت - ھەموو فەرمانبەرێکی کارگیری کۆمپانیاکە یان ریکخراوه ناحکومییەکە لە بەرواری دەرچوونییەوہ.

۴- ئەو راپیٹانەي لەلایەن پزیشک لە نۆرینگی تایبەتی خۆي دەرچوونییان بۆ دەکریت پیویستە ئەرشیف بکرین بۆ ماوہیەک لە یەک سال کەمتر نەبیٹ لە بەرواری دەرچوونییەوہ.

دووہم/ بە مەبەستی حوکمەکانی بڕگەي (یەک)ی ئەم یاسایە دەکریت ئەرشیف کردن بە شیوازی پەراوی بیٹ یان بە ئەلیکترۆنی بکریت بەو مەرجەي ھاوتای رینووسی رەسەنی پەراوہکەي بیٹ و دەستکاری نەکریت.

سێھەم/ دەکریت ئەرشیف کردنی بەلگە نامەکانی کەرتی تایبەت بسپێردریت بە کۆمپانیایەکی تایبەت بەو کارە کە پیویستە دەستەبەری پاراستنی زانیاریەکان بکات بۆ ئەو ماوانەي دیاری کراون لە بڕگەي (یەک)ی ئەم ماددەيە.

چوارەم/ نابیت هیچ ئەرشیفیەک لە ناو بیریٹ لە پاش تەواو بوونی ئەم ماوانەي دیاری کراون لە بڕگەي (یەک)ی ئەم ماددەيە ئەگەر پەيوەندیدار بیٹ بە داوایەک یان لیکۆلینەوہیەکی یاسایی ھەنووکەي یان ھەلپەسێردراو.

پینجەم/ پیویستە لە ناو بردنی ھەر ئەرشیفیەک کە دیاری کراون لە بڕگەي (یەک)ی ئەم ماددەيە بە نھینی ئەنجام بدری.

ئینجا لە کۆتاییش دا پیویستە ماددەيەکی تر زیاد بکری بۆ حوکمە سزاییەکان (ھەر کەسیکی سروشتی یان مەعنەوی سەریچی حوکمەکانی بڕگەکانی ئەوہي کە داوامان کرد زیاد بکریت ئەم یاسایەي کرد دواي ئاگادار کردنەوہ سزا دەدریت بە غەرامەيەک لە (۱۰) ملیۆن کەمتر نەبی و لە (۲۵) ملیۆن دینار زیاتر نەبیٹ ئەگەر بەردەوام بوو لەسەر سەریچیەکەي دەست بەسەر ئەرشیفەکەي دا دەگیري) سوپاس.

بەریز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلئ زۆر سوپاس، بە نووسراو ئەگەر ھەتە بھینیت بۆ بەریزان لە لیژنە تایبەتمەندەکان، زۆر سوپاس، ماددەي (۱۴)، فەرموو.

بەریز سەلمە فاتح توفیق:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەي (۱۴):

رەسمی پيشکەش کردنی خزمەتگوزاری بواری ئەرشیف حوکمەکانی یاسای رەسمی پولى بەسەردا جیپەجی دەکریت.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى بەريزان كى قسەى ھەيە لەسەر ئەو ماددەيە؟ ماددەى (۱۵).

بەريز سەلمە فاتح توفيق:

ماددەى (۱۵):

بېويستە ۋەزىر رېنمايى بۇ ئاسان جېبەجى كردنى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەريكات.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى (۱۶):

بەريز سەلمە فاتح توفيق:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۶):

كار بە دەقى ھىچ ياسا و بريارىك ناكري كە لەگەل حوكمەكانى ئەم ياسايەدا ناكۆك بىت.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

نجا خان، كىي تر؟ فەرموو نجا خان.

بەريز نجا شعبان عبدالله:

ديف ماددى (۱۵) ماددەك زىدە بىبتن (بېويستە لەسەر لايەنە پەيوەنديدارەكان حوكمەكانى ئەم

ياسايە جېبەجى بكەن).

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

راستە، ماددەيەكى پرۆتۆكۆلى يە، پەيوەنديشى بە ھەموو دامەزراۋەكان ھەيە، واجىبتان داناۋە

دەبى ئەو ماددەيە دانين، دروستە نجا خان، لەسەر ماددەى (۱۶)؟

بەريز حكمت محمد عبو زيد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

خالەك لى زياد بكرىتن ئەويش بەو شىۋەيە كە سوود لە ياساى تر ۋە رېگريت، ۋەكى پىشتەر

جەنابت باست كرد ئەمە مەسەلەن لەسەر كردارە ئەو جەزايە دەريت، بەس ئەھوى تر تىشتەكى

ترە، ئىنجا سوود لە ياساى تىرش ۋە رېگىرېت، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، ماددەى (۱۷).

بەريز سەلمە فاتح توفيق:

ماددەى (۱۷):

ئەم ياسايە لە دواى (۶۰) رۆژ لە رىكەوتى بلاۋبوونەۋەى لە رۆژنامەى فەرمى ۋە قانئىعى

كوردستان دا جېبەجى دەكرىت.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان فەرموون، فەرموو مامۇستا عثمان.

بەريز د. عثمان على سمايل:

ئەو داوايەى بەريز مامۇستايان د. إسماعيل، كاك سىپان، د. محى الدين (۱۲۰) رۆژەكە بوو، لەگەل

ئەو (۶۰) رۆژە دەبى ئەو كاتى ئەويش دەستكارى بكرى، ۋا نىيە؟

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

نا دوو شتى جياوازن.

بەريز د. عثمان على سمايل:

جياوازن؟ دواى دەرچوونىيانە؟

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى، بەلى.

بەريز د. عثمان على سمايل:

سوپاس دەستتان خوڭش بېت.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى ھۆيەكانى دەرچوواندن.

بەريز سەلمە فاتح توفيق:

ھۆيەكانى دەرچوواندن:

بە ھۆى نەبوونى ناوھنديكى نىشتىمانى بۇ ئەرشىفكردن و بەشىكى زۆرى بەلگەنامەكان لە ناوھو و دەرھوھى ھەريمى كوردستان دا پەرش و بلاون و مەترسى لە ناوچوونيان لەسەر، بە مەبەستى سوود لى وەرگرتن لە ئەرشىفى گشتى و تايبەتى كە سامانى نىشتىمانى نەتەوھيىن ئەم ياسايە دەرچوويندرا.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى، ئاشنا خان، كېى تر؟ د. محى الدين، فەرموو.

بەريز د. محى الدين حسن يوسف:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

دەمەوئ ئىزافەى دوو، سى دېر بكم لەوانە ھەر (بە ھۆى نەبوونى ناوھنديكى نىشتىمانى بۇ پاراستنى بەلگەنامەكان و بە ئەرشىف كردنيان و بەشىكى زۆرى بەلگەنامەكان لە ناوھو و دەرھوھى ھەريمى كوردستان پەرش و بلاون مەترسى لە ناوچوونيان لەسەر، بە مەبەستى سوود لى وەرگرتن لە ئەرشىفى گشتى و تايبەتى كە سامانى نىشتىمانى نەتەوھيىن ئەم ياسايە دەرچوويندرا)، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى زۆر سوپاس، ئاشنا خان، فەرموو.

بەريز ئاشنا عبدالله قادر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيشنيار دەكم لە شوپنى (بە مەبەستى سوود وەرگرتن) ھكە لەوئ دا (سوودى لى وەرېگيرت بۇ مەبەستى لىكۆلېنەوھ و توپزېنەوھى زانستى)، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك دابان، فەرموو.

بەرپز دابان محمد حسين:

بەرپز سەرۆكى پەرله مان.

(به هۆى نه بوونى ناوه ندىكى نىشتيمانى) بكرىته (بو دروستكردى ناوه ندىكى نىشتيمانى)،

چونكه بو ئه وهى ئه وه بى به ئه مرى واقع، زور زور سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

دروسته، به لى، كاك د. زیدان، فرموو.

بەرپز د. زیدان رشید خان اودل:

بەرپز سەرۆكى پەرله مان.

له دىرى كوتايى (به مه به ستى سوود لى وه رگرتن له ئه رشيفى گشتى و تايبهت كه سامانى نىشتيمانى نه ته وه يين) ئايا بو لپره تايبهت بوته سامانى نىشتيمانى و نه ته وه يى؟ كه واته تايبهت مولكى گشتى يه، تايبه تيش كه گرنگيه كى خوى هه بوو ده بپته مولكى گشتى نه ته وه، بو يه ئه وه وه لامه كى ئه وهى ماددهى (13) يه بو ليژنه و جه نايبشت كه وه لامت دامه وه، تايبهت نايپته مولكى گشتى.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

دكتور له رووى قانونيه وه سامان و مولك فرقى هه يه.

بەرپز د. زیدان رشید خان اودل:

ئاخر له و ياسايه دوو جار هاتوو، تايبه ته، لپره ش تايبهت مولكى نه ته وه يى و گشتيه.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

مولكه جياوازه له وهى سامانه.

بەرپز د. زیدان رشید خان اودل:

سامانه كه ده بپته وه مولك.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

نا نا مه رج نيه هه موو سامانيك بپته وه به مولك، دوو شتى جياوازن، دوو موسته له حى جياوازن، به رپزان سوپاس بو پشوو دريژيتان، سبه ينى سعات (10:30) كو بوونه وه كانمان ده ست پى ده كه ينه وه، ئيستا به م شپوه يه كوتايى به كو بوونه وه كه ي ئه مپرو هات.

د. رپواز فائق حسين

سەرۆكى پەرله مانى

كوردستان - عىراق

هيمن هه ورامى

جىگرى سەرۆكى

پەرله مانى

كوردستان - عىراق

منى نبى قهوجى

سكرتيرى پەرله مانى

كوردستان - عىراق